

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษา
ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก
THE SANGHA ADMINISTRATION OF RELIGIOUS STUDIES OF
SANGHA ADMINISTRATORS IN NAKHONNAYOK PROVINCE

พระครูบรรพตภาวนาวิธาน (วิ.) (มนินท์ จันทโก)

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษา
ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

พระครูบรรพตภาวนาวิธาน (วิ.) (มนินท์ จันทโก)

คุษฏีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Sangha Administration of Religious Studies of Sangha
Administrators in Nakhonnayok Province

Phrakhrubanphotphawanawithan (Manin jantako)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2016

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์
เรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์

(ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.สุวิญ รักษัตย์)

กรรมการ

(ผศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

กรรมการ

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร

(พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร.)

กรรมการ

(ดร.ยุทธนา ปราณีต)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ยุทธนา ปราณีต

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ.)

ชื่อคุณูปนิพนธ์	: การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครนายก
ผู้วิจัย	: พระครูบรรพตภาวนาวชิราน (วิ.) (มรินทร์ จันทโก)
ปริญญา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์	: พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร. พธ.บ.(การสอนสังคม), ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) : ดร.ยุพธนา ปราณีต, พธ.บ.(การบริหารรัฐกิจ), ร.บ.(ทฤษฎีและ เทคนิคทางรัฐศาสตร์), M.A.(Politics), Ph.D. (Political Science)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๒) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๕ รูป/คน เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ ก่อนจะนำข้อมูลที่ได้นำไปสู่การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Qualitative Research) จากกลุ่มตัวอย่าง ๑๖๙ รูป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียน เพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคลคือพระภิกษุ สามเณร ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น ปัญหาอุปสรรคการจัดการเพื่อการบูรณาการที่ไม่เหมาะสมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาในปัจจุบันนี้ สาเหตุ เช่น การบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เป็นต้น

๒. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ ผลการแจกแบบสอบถามแก่บุคลากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๖๙ ชุด พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก คือ ตามหลักการบริหารการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงานและการควบคุม

๓. แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก พบว่า ๑) การวางแผน การกำหนดนโยบาย มาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารปฏิบัติงานทุกระดับก็ปฏิบัติไปตามแผนที่กำหนดไว้ มีการปรับปรุงแก้ไข และกำหนดแผนล่วงหน้าโดยประชุมปรึกษา กำหนดแผนปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ๒) การจัดองค์การ การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างงานกับบุคคลภายในหน่วยงานนั้นๆ โดยมีการมอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การจัดโครงสร้างการบริหารต้องให้สอดคล้องเป็นระบบและมีการกระจายอำนาจหน้าที่ กำหนดบุคคลรับผิดชอบอย่างมีเหตุผล บุคลากรรู้จักการดำเนินโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับทรัพยากรอย่างเหมาะสม ๓) การบังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชางานอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นการตรวจสอบดูว่าเขาได้ปฏิบัติงานที่มอบหมายได้ตามศักยภาพหรือไม่ หน้าที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ดีที่สุด การมอบอำนาจหน้าที่การทำงานให้แก่บุคลากรในสำนักเรียนหรือคณะบุคคลหน่วยงานรองลงไปปฏิบัติศาสนกิจ หรือดำเนินการแทนตามความเหมาะสมแก่ความรู้ความสามารถ ๔) การประสานงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องมีการประชุมบุคลากรเพื่อมอบนโยบาย ตรวจสอบนโยบาย ให้แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประสานงานแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ประสานงานภายในสำนักเรียนและ ประสานงานภายนอกสำนักเรียน ๕) การควบคุม ได้มีการติดตามผลงานของบุคลากรภายในสำนักเรียนเพื่อต้องการทราบแต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายสำนักเรียน มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้อยู่ย่นต่อหน้าที่การทำงาน และละทิ้งหน้าที่การทำงานมีการกำกับดูแลการบริหารเป็นประจำด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีการเสนอผลการบริหารประเมินผลการเรียนการสอนว่าสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งประเมินงานตามภาระหน้าที่ในแต่ละหน่วยงาน

Dissertation Title : The Sangha Administration of Religious Studies of Sangha Administrators in Nakhonnayok Province

Researcher : Phrakhrubanphotbhavanavithan (Manin jantako)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee :

: Phrapalad Rapin Bhuddhisaro, Dr., B.A.(Social Teaching) ,
M.A.(History of Asia), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Dr.Yuttana Praneet, B.A. (Public Administration),
B.A.(Political Science), M.A.(Politics), Ph.D. (Political Science)

Date of Graduation : April 26, 2017

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study the General Administration of Religious Studies, Ministry of Education of Buddhist Monks in Nakhonnayok, 2) to study the concept, the theory involves the Sangha Administration of Religious studies of Buddhist Monks in Nakhonnayok 3) to propose the Sangha Administration of Religious Studies of Buddhist Monks in Nakhonnayok.

This research was the mixed research method between the qualitative research and quantitative research. For the qualitative research used the documentary research and in-depth interview from 25 key informants as management development of education in Sangha Administrators in Nakhonnayok province and the quantitative research used the 169 questionnaires. The data analysis was used the social sciences programme for descriptive statistics were the frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.)

The finding of the research as follows:

1. State Administration of Religious Studies, Ministry of Education of Buddhist Monks today. Buddhist Monks have developed the model management related to the integration of the right to education act in accordance with the ecclesiastical ministry. As well as rules related to court. HR is to promote the creation of a novice monk, who is heir to inherit the old Buddhist monastery in addition to integrating the management problems that do not fit with the Sangha Administration of Religious Studies today. The

major cause of blurred vision. Mission in appropriate the learning process is not clear, for example, the planning, organizing, commanding, co coordinating and controlling.

2. Concepts related to Sangha Administration of Religious Studies of Buddhist Monks. The results of questionnaires to a sample of 169 people found that a series of opinions on Administrative Affairs Ministry of Religious Studies of Buddhist Monks. The overall high level. When considering each aspect found that opinions on Administrative Affairs Ministry of Religious Studies of Buddhist Monks in each level is based on the principles of management include planning, organizing. The executive director of the control and so on.

3. Guidelines for the The Sangha Administration of Religious Studies of Sangha Administrators in Nakhonnayok Province that 1) Planning policy, as a practical measure to achieve that goal. Management practitioners at all levels is to practice as planned. Improvements Plan ahead and consult the conference. Working plans According to the scheduled time. To achieve 2) Organization, the relationships between individuals within the agency itself. The assignment of authority and responsibility. The management structure and systems to ensure compliance with the distribution of authority. Determine individual responsibility Lange. People known to carry out various projects provide appropriate resources appropriately. 3) Commanding, executives ordered subordinates to work either. And to confirm that he has fulfilled the task assigned by the potential or not. Responsible management requires the ability to motivate subordinates to perform their best. Authorization to work in the personnel office report. Of persons or entities subordinate to the ministry. Or representations as appropriate, the competent. 4) Co coordinating The director of the teaching staff to deliver the required policies, monitoring policy provide practical guidance to be in the same direction. Coordination is divided into two parts : the internal coordination and liaison office to an external agency to 5) to control the tracking of personnel within the office report. Want to know each other under performance is on target to office. There is a way to fix the problem continues. The key is to prevent a drop off to duty. And abandon to work an administrative oversight a Dutch manually. Along with the presentation of the evaluation of teaching effectiveness that much. As well as assess the obligations of each agency.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาดุขุณินพนธ์ อันประกอบด้วย พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร., และ ดร.ยุทธนา ปราณีต ที่ได้แนะแนวการปรับแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้ และที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัดให้กระจ่างจนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมาย

ขอเจริญพรขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ทั้ง ๕ ท่าน คือ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร., ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ดร.สุริยา รักษาเมือง, ดร.อนุวัต กระสังข์, ดร.ประเสริฐ อิลาว พร้อมทั้งคณะสงฆ์จังหวัดนครนายก ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในปกครองของท่าน

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ที่เมตตาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบดุขุณินพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำแก้ไขเนื้อหาในบางส่วนเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณ พระอาจารย์ทุกรูป/คน และคณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกท่าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ได้ให้ความรู้ สหวิทยาการ และประสบการณ์ รวมถึงการให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก คณะสงฆ์จังหวัดนครนายก ที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูล พร้อมให้การสนับสนุนจัดสถานที่ในการสนทนากลุ่ม คุณงามความดีและอานิสงส์ใดที่จักพึงบังเกิดจากการทำงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายบูชาแด่คุณพระศรีรัตนตรัย คุณครูพระอุปัชฌาย์อาจารย์ รวมทั้งพี่ๆ น้องๆ ญาติสนิท มิตรสหาย และเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆ เรื่อง ทั้งญาติโยมที่ให้การอุปถัมภ์ข้าวและน้ำตลอดมาที่ดำรงเพศสมณะและที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พระครูบรรพตภาวนาวชิโร วิ. (มนินท์ จันทโก)

๗ มีนาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๒๓
๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสำนักศาสนศึกษา	๒๖
๒.๔ ข้อมูลสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครนายก	๕๒
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๕
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๖
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๓

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔	ผลการวิจัย	
๔.๑	สภาพปัญหาทั่วไปในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนา ศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	๗๔
๔.๒	แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการ ศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	๙๓
๔.๓	แนวทางการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	๑๐๔
๔.๔	องค์ความรู้ที่รับจากการวิจัย	๑๔๒
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๔๔
๕.๒	อภิปรายผล	๑๕๑
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๕๔
		๑๘๓
บรรณานุกรม		๑๕๕
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก. หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย	๑๕๙
	ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	๑๖๕
	ภาคผนวก ค. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๗
	ภาคผนวก ง. แบบสอบถาม	๑๖๙
	ภาคผนวก จ. หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการ วิจัย	๑๗๕
	ภาคผนวก ฉ. แบบสัมภาษณ์	๒๐๒
	ภาคผนวก ช. หนังสือเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๒๑๑
	ภาคผนวก ซ. ประมวลภาพการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๒๒๒
ประวัติผู้วิจัย		๒๓๖

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
๒.๑ ความหมายของการบริหาร	๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	๒๓
๒.๓ กระบวนการบริหาร	๒๖
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๓๖
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๓๙
๒.๖ วัตถุประสงค์ของสำนักศาสนศึกษา	๕๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนศึกษา	๘๕
๓.๑ แสดงรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๙๒
๓.๒ แสดงรายนามผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ	๙๔
๔.๑ จำนวนร้อยละของพระสังฆาธิการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๑๐
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก โดยภาพรวม	๑๑๒
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านการวางแผน	๑๑๓
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกด้านการจัดองค์การ	๑๑๔
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกด้านการบริหารงานบุคคล	๑๑๕
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านการอำนวยการ	๑๑๖
๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกด้านการควบคุม	๑๑๗

สารบัญแผนภาพ

เรื่อง	หน้า
๒.๑ กรอบการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	๒๑
๒.๒ หน้าที่ของผู้บริหาร ๕ ประการ	๒๓
๒.๓ องค์ประกอบการเรียนการสอน	๒๖
๒.๔ การจัดการทรัพยากรมนุษย์	๕๒
๒.๕ การพัฒนาการศึกษานักธรรม	๕๓
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๕
๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๔๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

งานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ “พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙”, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙ ซึ่งมีจำนวน ๔๕ เล่ม ในการวิจัย ได้ใช้ชื่อย่อ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้ “พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙” เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๗๘/๑๒๗. หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๑๗๘ หน้าที่ ๑๒๗ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารกิจการของคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันสงฆ์ และการดำรงอยู่ของคณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ นอกจากนั้นการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย สามารถสร้างศรัทธาเลื่อมใสให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตน ในฐานะพุทธบริษัทอีกด้วย เมื่อเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมวินัย ของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็มีวิธีแสดงออกหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาวพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล กุลบุตรชาวพุทธ จะต้องหาโอกาสบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการยังมลทินให้ออกไป^๑ และศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อช่วยกันจรรโลงพระพุทธศาสนา ภายหลังแต่พุทธปรินิพพานล่วงมาแล้ว ๒๐๐ ปี หลังจากที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่ ๓ แล้วเสร็จในปี ๒๓๕^๒ ก็ได้มีการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนามาเป็นลำดับมา

การศึกษาคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ดำเนินตามแนวไตรสิกขา โดยยึดถือพุทธพจน์คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก มีความมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตนดำรงรักษาและเผยแผ่พรหมจรรย์อันเป็นระบบการศึกษาของคณะสงฆ์^๓ การศึกษาของคณะสงฆ์ในอดีตแยกออกเป็น ๒ ฝ่ายคือ

๑) **คันถธุระ** ได้แก่ การศึกษาหลักธรรมทั้งที่เป็นคำสั่งและคำสอนคือ พระธรรมและวินัย

๒) **วิปัสสนาธุระ** ได้แก่ การศึกษาการฝึกจิตของตนให้ปราศจากกิเลส

จากการศึกษาใน ๒ ระดับข้างต้นมีการพัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน การศึกษาของคณะสงฆ์ ภาค ๑ ได้จัดการศึกษาพัฒนาเรื่อยมาตามเกณฑ์การศึกษาคณะสงฆ์ ปัจจุบันมีทั้งจัดการเรียนการสอนในภาค ๑ และพระสงฆ์ในภาค ๑ ได้เดินทางไปศึกษาในสถาบันที่อื่นที่ให้การศึกษาระดับสูงขึ้นไป

การศึกษาของไทยในอดีตมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระเป็นครูผู้สอนวิชาความรู้ที่เป็นเรื่องปริยัติธรรม ภาษาบาลี ภาษาไทย รวมไปถึงศิลปวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ด้วย นอกจากนั้นวัดยังมี

^๑พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม), **ธรรมบทวิเคราะห์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยรายวัน, ๒๕๓๐), หน้า ๖๓๓.

^๒สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, **ประวัติศาสตร์พระศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รวมสาส์น, ๒๕๔๑), หน้า ๑๙๖.

^๓สมศักดิ์ บุญปู้, ผศ.ดร., “การพัฒนาการศึกษาสงฆ์”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : นวสารนการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓๓.

บทบาททางสังคม เพราะสังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม จวบจนมีการปฏิรูป การศึกษาอย่างสมัยใหม่ทางราชการได้แยกการศึกษาออกเป็น ๒ ระบบ คือ ระบบใหม่คือระบบ โรงเรียนซึ่งรัฐให้การสนับสนุน กับระบบเดิมคือระบบวัดซึ่งคณะสงฆ์เป็นผู้จัดการ การศึกษาของสงฆ์จึง มีสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษา โดยมีภารกิจอยู่ที่การสร้างประชากรที่มีคุณภาพให้กับประเทศหรือการ เตรียมประชากรที่มีคุณภาพให้กับประเทศ

การศึกษาพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยแต่โบราณมา นิยมศึกษาเป็นภาษาบาลี ที่เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ยากสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไป จึงปรากฏว่า ภิกษุสามเณรที่มีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างทั่วถึงมีจำนวนน้อย เป็นเหตุให้สังฆมณฑลขาดแคลน พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถที่จะช่วยกิจการพระศาสนาทั้งในด้านการศึกษา การปกครอง และการแนะนำสั่งสอนประชาชน ดังนั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จึงได้ทรง พระดำริวิธีการเล่าเรียนพระธรรมวินัยในภาษาไทยขึ้น สำหรับสอนภิกษุสามเณรวัดบวรนิเวศวิหาร เป็นครั้งแรก นับแต่ทรงรับหน้าที่ปกครองวัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๕ เป็นต้นมา โดยทรง กำหนดหลักสูตรการสอนให้ภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา ทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย ตลอดถึงหัตถ์แต่งแก้กระทัธรรม

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๖ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า พระพรหมมณี แม่กองธรรมสนามหลวง ได้มีลิขิตที่ กธ. ๔๙/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๖ แจ้งว่า สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง ได้จัดประชุมสัมมนาเชิง ปฏิบัติการคณะผู้บริหารการศึกษาระดับเลขานุการเจ้าคณะภาค เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด และ เลขานุการเจ้าสำนักเรียนส่วนกลาง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่ประชุมได้ปรารภเรื่องหลักสูตรธรรมศึกษา ที่มีเนื้อหาหนักเกินความจำเป็นสำหรับผู้เรียนธรรมศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ และบางส่วนอยู่ในระดับประถมศึกษา ทำให้เวลาในการศึกษาไม่เพียงพอ ไม่สามารถเรียนให้จบตาม หลักสูตรได้ และเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน สำนักงานแม่ กองธรรมสนามหลวง ได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคณะกรรมการดำเนินงานจัดทำร่างหลักสูตรธรรม ศึกษา ปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งคณะกรรมการได้จัดทำ หลักสูตรเรียบร้อยแล้วและนำเสนอคณะผู้บริหารสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงพิจารณาให้ความ เห็นชอบแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่เสนอ และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งเจ้า คณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เพื่อทราบ และแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อแจ้งวัดทุกวัดในเขตปกครอง ได้รับทราบ

การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยจึงกลายเป็นสดมภ์หลักของการพัฒนาเพื่อเป็นมรรควิธีใน การนำสังคมชาวพุทธให้ไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้อง เมื่อศึกษากันอย่างละเอียดจะพบว่าการศึกษาของ คณะสงฆ์ไทยนับแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ไม่ได้มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจนนัก แต่ พระพุทธศาสนากลับตั้งมั่นได้อย่างมั่นคง เพราะพระพุทธศาสนาได้แทรกซึมเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในวิถีชีวิต ของชาวบ้านอย่างแนบสนิท ต่อมาภายหลังเมื่อสังคมเริ่มขยายตัวไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของ ยุคสมัย ความเชื่อที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ จึงค่อยๆถูกบดบังด้วยโลกทัศน์แบบ ประจักษ์นิยม ซึ่งโลกทัศน์แบบนี้ได้ทำทลายวิถีชีวิตและหลักคิดของบรรพบุรุษที่มีต่อความเชื่อใน

เรื่องบุญ-บาปหรือคุณธรรมทั่วไป ดังนั้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ปีพุทธศักราช ๒๔๑๑-๒๔๕๓) จึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย เพื่อรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ซึ่งพระองค์ได้สนับสนุนให้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระมหาเถระองค์สำคัญในสมัยนั้น รจนาดำรงทางด้านพระศาสนาขึ้นมาใหม่ ซึ่งบางตำราก็ทรงอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน เช่น นวโกวาท หรือแบบเรียนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันตั้งแต่บาลี พระไตรปิฎกและแบบเรียนนักเรียน^๔ ในการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในรูปแบบนี้ แม้จะเป็นที่ยอมรับได้ในหมู่ผู้มีการศึกษาและชนชั้นกลาง แต่อีกด้านหนึ่งกลับเป็นการลดทอนพระพุทธศาสนาให้เหลือเพียงคำสอนในทาง โลกียธรรมโดยเน้นหลักการหรือปรีชาเป็นสำคัญ และมุ่งแต่เพียงความสำเร็จทางโลกที่ประจักษ์ได้เท่านั้น^๕ ภารกิจทางการศึกษาที่ต้องทำคือ การสร้างประชากรที่มีคุณภาพให้กับประเทศ คณะสงฆ์ก็จำเป็นต้องสร้างบุคลากรทางการศึกษาขึ้นมาให้มีคุณภาพด้วยการปฏิรูปการศึกษาในการจัดให้การศึกษาแก่ศาสนทายาทของคณะสงฆ์ สภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยทั้งฝ่ายพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและนักธรรม มักจะประสบปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลายๆด้าน เช่น ปัญหาที่เกิดจากมาตรฐานการเรียนการสอน สถานที่เรียน ครูผู้สอน ตลอดจนงบประมาณ อาศัยภารกิจใน ๔ ด้าน เป็นแนวทางการศึกษา คือ ๑) ในด้านสถานที่เรียน การเรียนการสอนภายในวัดได้อาศัย กุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นหลักในการจัดการศึกษา ขาดความเป็นสเปซ และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือ สร้างสำนักเรียนที่เป็นศูนย์กลางการศึกษา ๒) คุณภาพทางการศึกษา การศึกษาของคณะสงฆ์เป็นการศึกษาเฉพาะทาง เมื่อเรียนไม่ถึงที่สุดแล้ว หากดำเนินชีวิตแบบพระไม่ได้มีการสละสมณะเพศออกไป การหางานลำบากเพราะไม่ตรงกับสายอาชีพ ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการวัดผลให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น ๓) ความเสมอภาค ทางการศึกษาสงฆ์มีความเสมอกันทั้งประเทศเพราะใช้หลักสูตรและตำราเล่มเดียวกัน หากไม่เสมอภาคกับการศึกษากับฆราวาส จะต้องสร้างความเท่าเทียมระหว่างการศึกษาของสงฆ์กับการศึกษาทางโลก ความเท่าเทียมนี้ไม่ใช่เรื่องความรู้หากแต่เป็นสถานภาพที่ได้รับจากการศึกษา หรือการเทียบวุฒิทางการศึกษา ตลอดจนควรมีการบรรจุอัตราครูสอนบาลีหรือนักธรรมเข้าไว้ในกรอบบรรจุเข้ารับราชการของข้าราชการครู และข้าราชการพลเรือน เพื่อให้การจัดการศึกษาดีและมีคุณค่ายิ่งขึ้น คณะสงฆ์จำเป็นต้องจับมือกับภาครัฐเพื่อสร้างฐานะของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมให้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าโรงเรียนทั่วไปของฝ่ายรัฐ ๔) ประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้เฉพาะทางเท่านั้น

ดังจะเห็นได้จาก การปฏิรูปการศึกษาสงฆ์เกิดขึ้นครั้งสุดท้ายโดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส มีจุดมุ่งหมายก็เพื่อให้พระมีความรู้อันเป็นทางแห่งความปฏิบัติของตน และสั่งสอนชาวบ้านให้ดีขึ้น หรือถ้าสีกออกมาก็เป็นผู้ประพฤติดี ไม่ก่อปัญหาต่อการปกครอง เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนธรรม ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องบังคับจิตใจได้พอสมควร ปัญหาของการดำเนินการสอบที่ไม่เหมือนทางกับทางโลก และเรื่องของครูผู้สอนที่ไม่มีความมั่นคงในหน้าที่ เพราะต้องทำหน้าที่อาจารย์และเป็นผู้ปกครองด้วย มีการโยกย้ายเกิดขาดสภาพการขาดแคลนครูและสถานที่เรียนหรือตัว

^๔พระธรรมปัญญารักษ์ (สุชาติ ธรรมรัตน์) และ พระมหาทองดี ปญฺญาวชิโร, การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : อาทการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๘-๖๐.

^๕พระไพศาล วิสาโล, พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสตรี-สุกัศว์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๒.

ผู้มีน้อยลง จึงควรดำเนินการให้ปัญหาเหล่านั้น มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและชัดเจนตามนโยบายของคณะสงฆ์ที่มีการส่งเสริมให้เรียนบาลี แต่ปัญหาอุปสรรคก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร

ในด้านการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรของจังหวัดนครนายก ในปัจจุบันมี ๔ ประเภท คือ ๑) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ๒) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ๓) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ๔) การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ระดับอุดมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงฆ์ของคณะสงฆ์ไทย เป็นสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติ รับผู้เรียนที่เป็นพระภิกษุสงฆ์และคฤหัสถ์

จากการจัดการศึกษาของจังหวัดนครนายก ในประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย จึงใคร่ที่จะศึกษา “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ว่ามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร

ดังนั้น ผู้ทำการวิจัยจึงสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาระบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดนครนายกให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และเพื่อต้องการทราบว่าพระสังฆาธิการมีวิธีการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ภิกษุสามเณรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำประกาศของมหาเถรสมาคม ถูกต้องหรือมากน้อยอย่างไรและได้ปฏิบัติเอื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และระเบียบข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคม มีการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปกครองที่ครองใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร และนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกเป็นอย่างไร ซึ่งอาจจะเป็นแนวทางที่คณะสงฆ์ในเขตปกครองภาคอื่น ๆ นำไปปฏิบัติเป็นแบบอย่างได้ และการทำวิจัยเรื่องนี้อาจเป็นผลดีต่อวงการคณะสงฆ์ไทยที่จะได้แนวคิดหรือวิธีการที่จะปฏิรูปการคณะสงฆ์ที่ดีได้ เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรของคณะสงฆ์ให้มีความเรียบร้อยดีงามตามพระธรรมวินัย สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาตลอดไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการ ศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพปัญหาทั่วไปในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ควรเป็นอย่างไรให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและยุคโลกาภิวัตน์

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ตามหลักอิทธิบาท ๔ และตามหลักการจัดการตามแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ จำนวน ๕ ด้านประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม^๖

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) **เชิงคุณภาพ (Qualitative Research)** ศึกษาเอกสาร พระไตรปิฎก หนังสืองานวิจัย และแผนพัฒนาต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย พระภิกษุและประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนร่วมในทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๒) **เชิงปริมาณ (Quantitative Research)** ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม และการศึกษาเปรียญธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ใน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการวางแผน ๒. ด้านการจัดองค์การ ๓. ด้านการประสานงาน ๔. ด้านการประสานงาน และ ๕. ด้านการควบคุม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก มีดังนี้

๑) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑.๑ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาถึงการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ประกอบด้วย พระภิกษุ

^๖ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๕๓), หน้า ๔๗.

ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำนวน ๒๕ รูป/คน

๑.๒ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้แก่ พระภิกษุและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อแสวงหาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในบางประการ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกที่มีความสมบูรณ์

๒) เชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility) ของการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก โดยใช้แบบสอบถามกับพระภิกษุ จำนวน ๒๙๐ รูป เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับสำรวจสภาพความพร้อม เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่ คือ เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครนายก ๔ แห่ง

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ศึกษารวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘- มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ รวม ๑๓ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้เพื่อการวิจัย ดังนี้

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษา

พระสังฆาธิการจังหวัดนครนายก หมายถึง ตำแหน่งของพระภิกษุผู้ปกครองคณะสงฆ์ ตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส รองเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะจังหวัด และเจ้าคณะจังหวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครนายก

การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาของคณะสงฆ์ แผนกบาลี เป็นการเฉพาะ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแบบแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางการของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง หน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันดับที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้สำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นมาสารลเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพทั่วไปในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๑.๖.๒ ได้ทราบถึงการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๑.๖.๓ ได้ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกที่มีความสอดคล้องกับพระธรรมวินัยและยุคโลกาภิวัตน์

๑.๖.๔ องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยในครั้งนี้จักได้นำไปเสนอพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์เพื่อเป็นองค์รวมรวมไปใช้ในด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและแนวการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ โดยมีการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
- ๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครนายก
- ๒.๔ ข้อมูลสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครนายก
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๑) ความหมายของการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการบริหารจัดการของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม สองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่น คือ วันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^๑ การปกครอง การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ^๒ การบริหารจัดการ^๓ เป็นคู่มือในการบริหารจัดการภายใต้ความซับซ้อนของระบบข้อมูลข่าวสาร ได้ชี้ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้ ๗ ด้าน ได้แก่ (๑) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีกลยุทธ์และมีคุณภาพ (๒) การบริหารจัดการในลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา (๓) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง (๔) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน (๕) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว (๖) การมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม

^๑พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^๒พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล), *การบริหารวัด*, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

และ (๗) การบริหารจัดการให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์^๓ ศักยภาพทางการบริหารจัดการ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่

๑) ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการ และศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหาร โดยที่ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการประเมินได้จากความเข้มแข็งของ ๘ องค์ประกอบทางการบริหาร ซึ่งได้แก่ (๑) การวางแผน (๒) การฝึกอบรม (๓) การบริหารงานบุคคล (๔) การนิเทศงาน (๕) ความพร้อมของชุมชน (๖) การบริหารวัสดุครุภัณฑ์ (๗) การบริหารระบบสารสนเทศ (๘) การเตรียมความพร้อมของชุมชน

๒) ศักยภาพของผู้บริหาร ประเมินได้จากความสามารถของผู้บริหารใน ๖ ด้าน ซึ่งได้แก่ (๑) ความสามารถในการจัดหาและระดมทรัพยากรเข้าสู่การบริหารจัดการ (๒) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกให้อยู่ในกรอบ (๓) ความสามารถในการจัดสรร และแบ่งปันทรัพยากร (๔) ความสามารถในการบริหารจัดการขวัญและกำลังใจ (๕) ความสามารถในการบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และ (๖) ความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาที่เบ็ดเสร็จครบวงจร^๔ การเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรื้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จ/โดยรวม (Total Quality Management) และการปรับลดขนาดองค์กร (Downsizing) โดยผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling)^๕

กระบวนการอย่างหนึ่งที่มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด การบริหารเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในส่วนต่างๆ ของระบบสังคม เช่น มีการบริหารในกิจกรรมการเกษตร การสาธารณสุข การศึกษา การทหาร การพาณิชย์ การยุติภาพ การอุตสาหกรรม ฯลฯ นอกจากนี้การบริหารก็เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งหมายความว่า มีขั้นตอนต่างๆ ในการบริหารเรียกว่า “กระบวนการบริหาร” อันที่จริงกระบวนการบริหารเป็นแนวความคิดที่ได้มีการพัฒนาตั้งแต่อดีตซึ่งรู้จักกันในอักษรย่อว่า “POSDCORB” อักษรย่อดังกล่าวสามารถขยายความได้ ดังนี้ (๑) การวางแผน (Planning) (๒) การจัดองค์การ (Organizing) (๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) (๔) การอำนวยการ (Directing) (๕) การประสานงาน (Coordinating) (๖) การรายงานผล (Reporting) และ (๗) การงบประมาณ (Budgeting) ในปัจจุบันเนื่องจากการพัฒนาความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์กระบวนการบริหาร จึงได้เปลี่ยนจาก “POSDCORB” มาเป็น “POLE” ซึ่งก็คือ (๑) การวางแผน (Planning) (๒) การจัดองค์การ (Organizing) (๓) การเป็นผู้นำ (Leading) และ (๔) การประเมินผล (Evaluating) และยังมีความหมายของการบริหารและกระบวนการของการบริหาร การบริหารเป็นคำกลางๆ ซึ่งอาจใช้กับการบริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน การบริหารภาครัฐนิยมเรียกว่า “การบริหารรัฐกิจ” ส่วนการบริหารภาคเอกชน เรียกว่า

^๓ ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, *วิทยาการบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔.

^๔ พิรสิทธิ์คำนวนศิลป์, และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ, *การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๑.

^๕ จุฑา เทียนไทย, *การจัดการมุมมองนักบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร ; แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

“การบริหารธุรกิจ” ดังนั้น การบริหารรัฐกิจก็คือ การบริหารภาครัฐ ซึ่งหมายถึง การบริหารซึ่งมีสาระ
ดังนี้

(๑) ครอบคลุมถึงกิจกรรมของฝ่ายบริหารในภาครัฐ

(๒) หมายรวมถึงการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงาน
ภาครัฐ

(๓) ครอบคลุมถึงปัญหาเกี่ยวกับการพฤติกรรมของคน และความร่วมมือของคนใน
กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของภาครัฐ ซึ่งการบริหารรัฐกิจ หมายถึง กิจกรรม

นอกจากนี้การบริหารรัฐกิจในทางการศึกษายังมีอีกคำหนึ่งที่พบเห็นกันเสมอ คือ คำว่า
“รัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งมีความหมายถึง วิชาที่เกี่ยวกับการบริหารรัฐกิจ รัฐประศาสนศาสตร์จึงมี
ความหมายถึงลักษณะวิชา (Discipline) นิยมเขียนว่า “Public Administration”^๖ การเสริมสร้าง
สังคมไทยไปสู่สังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนเป็น
สังคมที่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชน และสุจริตชนแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ
กระบวนการในการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก
และความสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และการยกระดับสังคมไทยของประชาชนและ
ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แม้จะมี
ข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ บุคลากร แต่หากว่าเราได้มองข้ามหรือก้าวผ่าน และมีความ
เชื่อว่าสิ่งดีงามที่ใดกระทำต่อสังคมไทยนั้นจะนำมาซึ่งการร่วมแรงร่วมใจของทุกๆ คน ในสังคมไทยก็
จะเป็นแรงบันดาลใจ และกระบวนการที่ปราศจากสิ่งใดมาอุดหนุนในอุดมการณ์ในการสร้างสรรค์สิ่งดี
งามในสังคม^๗ กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน โดย
อาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การโดยตระหนักถึงความสามารถ ความถนัดและความ
มุ่งหวัง ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การจะ
สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด^๘ การดำเนินงานตามลำดับขั้นประกอบด้วย การวางแผน การจัด
องค์การ การอำนวยการ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากร
อื่น^๙ ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบ และ
ดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นคน วัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าว
สามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๐}

^๖อุทัย เลาหิเชียร, รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ม.ป.ท.), หน้า ๑๔.

^๗สุทิน นพเกตุ, สิทธิมนุษยชนศึกษา ยุทธศาสตร์สู่การสร้างนวัตกรรม วิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและ
สุจริตชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๕๑.

^๘อำนาจ อธิบันลือ, ปันดาวให้เป็นดาวรุ่ง, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๗.

^๙ธนจรส พุนสีธิ, การจัดการองค์การและการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑),
หน้า ๒๐.

^{๑๐}ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^{๑๑} ศาสตร์ที่ต้องใช้ศิลป์และเทคนิคอย่างสูงเพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจในกระบวนการวางแผน และการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่องานนั้น^{๑๒} การจัดการหรือการควบคุมกิจการต่างๆ ของรัฐ เช่น การบริหารการเงินของมูลนิธิ การบริหารกิจการภาษี การบริหารกิจการแพทย์ การบริหารที่ดินรกร้างว่างเปล่า การบริหารการก่อสร้าง การบริหารกิจการอุตสาหกรรม และอื่นๆ ที่เป็นงานที่เรียกกันในปัจจุบันว่า รัฐประศาสนศาสตร์^{๑๓} การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^{๑๔} กระบวนการทางสังคมซึ่งพิจารณาได้เป็น ๓ ทาง^{๑๕} คือ

๑) ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายบังคับบัญชา

๒) ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุนำที่ บทบาท ความรับผิดชอบ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๓) ทางปฏิบัติ เป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์หรือร่วมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

การปกครอง รักษาดูแล และการดำเนินอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของที่เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ส่วนผู้บริหาร คือ การที่ทำให้คนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มาร่วมกันทำงานและให้งานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเนื่องจากผู้บริหารเป็นที่พึ่งมอง เป็นแบบอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลทั่วไป^{๑๖} การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การ ซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอนมีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ เป็นองค์ประกอบด้วย^{๑๗} กิจกรรมต่างๆ ที่

^{๑๑}พิทยา บวรวัฒนา, **การบริหารเชิงบูรณาการ** (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๑๒}ภาวิดา ธาราศิริสุทธิ, **การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗), หน้า ๙.

^{๑๓}วิบูลย์โตณะบุตร, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร ; มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๑๔}มัลลิกา ต้นสอน, **การจัดการยุคใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^{๑๕}วัชร บวรสิงห์, **การบริหารหลักสูตร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

^{๑๖}ฉลอง มาปรีดา, **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗-๘.

^{๑๗}ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เณลิมจิระรัตน์, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างรวมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ^{๑๘} ดังนี้

- (๑) บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- (๒) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
- (๓) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด
- (๔) วัตถุประสงค์นั้นๆ ต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำ

การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กร หรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์กร^{๑๙}

การบริหารจัดการ (Management Administration) เป็นการบริหารพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ

๑) ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

๒) มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Action) และการประเมินผล (Evaluating)

๓) มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหาร รวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวก และการให้บริการแก่ประชาชน กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน^{๒๐} เป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับบุคคลอื่น^{๒๑} โดยเป็นการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เกิดไปข้างหน้า โดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำการแนะแนว และการกระตุ้นความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึงการให้กำลังใจการสื่อสาร การวางแผน และการจัดการ^{๒๒}

^{๑๘} บรรจบ เนียมมณี, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓), หน้า ๒๖๑.

^{๑๙} บุญทัน ดอกไธสง, **การจัดองค์การ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^{๒๐} Simon A Herbert, **Public Administration**, (New York : Alfricod A Kuopf, 1966), p. 3.

^{๒๑} Campbell f Roald, **Introduction to Educational Administration**, (Boston : Allyn and Bacon, 1997), p. 6.

^{๒๒} Don Hellriegel. **Management Survival**. Kit, 2nd ed, (California : Science Research Associates Inc, 1995), p. 3.

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การที่คนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมกันตั้งวัตถุประสงค์และมาร่วมกันทำกิจกรรมขององค์การหรือหน่วยงาน ด้วยความสามารถ ด้วยศาสตร์ ด้วยศิลป์ ด้วยกลยุทธ์ และด้วยการบริหารงานที่ดี โดยนำเอาทรัพยากรมาพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นที่พอใจของคนทุกฝ่าย จากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางแสดงความหมายของการบริหาร ได้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของการบริหาร

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๙, หน้า ๓)	การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือ วันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์
พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) (๒๕๔๘, หน้า ๒๖)	การปกครอง การดูแล และการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมของหมู่คณะ ได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การนั้นๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ
อุทัย เลาหิเชียร (ม.ป.ท., หน้า ๑๔)	การบริหาร คือ กระบวนการอย่างหนึ่งที่มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกระทำการกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด
สุทิน นพเกตุ (๒๕๔๙, หน้า ๕๑)	กระบวนการในการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักและความสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการยกระดับสังคมไทยของประชาชน
อานุภาพ อิทธิบันลือ (๒๕๓๑, หน้า ๗)	กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของสมาชิกในองค์การ
ธนจรัส พูนสิทธิ์ (๒๕๔๑, หน้า ๒๐)	การดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก และการควบคุม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น
ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์ (๒๕๔๐, หน้า ๓)	ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นคน วัสดุ เงินทุน) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (๒๕๓๗, หน้า ๙)	ศาสตร์ที่ต้องใช้ศิลปะและเทคนิคอย่างสูง เพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจ ในกระบวนการวางแผน และการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่องานนั้น

พิทยา บวรวัฒนา (๒๕๔๖, หน้า ๒)	การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรม และอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้
มัลลิกา ต้นสอน (๒๕๔๔, หน้า ๑๐)	การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบ
บุญทัน ดอกไธสง (๒๕๓๗, หน้า ๑)	การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลองค์การ
Simon A Herbert (1996, p. 3)	กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์
Campbell F Roald (1997, p. 6)	ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น คือ ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว
Don hellriegel (1982, p. 6)	ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
Chapman (1995, p. 3)	การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่น ด้วยการเป็นผู้นำการแนะแนว และการกระตุ้นความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

สำหรับการบริหารจัดการนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความหมายของการบริหารจัดการตามแนวคิดของนักวิชาการ ดังนี้

คำว่า การจัดการหรือที่บางคนเรียกว่า การบริหาร ซึ่งได้แยกประเด็นสำคัญโดยสรุปได้ ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้องค์กร จากความหมายนี้ เมื่อพิจารณาแล้วเป็นการมองว่าสมาชิกในองค์กรเป็น เช่น วัตถุสิ่งของที่จะต้องปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนด แต่ในความเป็นจริงสมาชิกในองค์กรเป็นมนุษย์ที่มีความต้องการ มีความมุ่งหวังในความเจริญก้าวหน้า ในการปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีการตอบสนองต่อสิ่งเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด จึงเห็นควรปรับปรุงคำว่า การจัดการใหม่ว่า การจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้แก่องค์กร โดยการตอบสนองความต้องการ และจัดโอกาสให้เขาเหล่านั้นเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

ประเด็นที่สอง ได้กล่าวว่า การจัดการเป็นกระบวนการ ที่กล่าวว่าการจัดการเป็นกระบวนการนี้ มีความสัมพันธ์กับการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์กร และแปรเปลี่ยนจุดมุ่งหมายนั้น

สู่การปฏิบัติจริง ซึ่งความหมายนี้ผู้จัดการจะทำให้การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ขององค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ (Systematic) มีการประสานงาน (Coordinated) และความร่วมมือร่วมใจจากทรัพยากรมนุษย์ขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ ที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จะมีชื่อต่างๆ กันล้วนแต่มีความหมายแตกต่างกันไป เช่น Henri Fayol ได้แสดงทัศนะว่า การจัดการเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุม

สรุปได้ว่า แนวคิดของการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานให้มีระบบ ระเบียบ ขั้นตอน และวิธีการ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นๆ เป็นไปอย่างถูกต้องหลักเกณฑ์ที่องค์กรทั้งไว้ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีนั้นมักจะเกิดจากประสบการณ์ทั้งของบุคลากร และผู้บริหารจัดการเองที่จะต้องเอื้ออำนวยต่อกัน โดยส่วนใหญ่จะมีการบริหารจัดการและมีสายการบังคับบัญชาเหตุผลเพราะจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

๑. แนวคิดการบริหารแบบดั้งเดิม

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พรเพ็ญ อยู่บำรุง (๒๕๕๑, หน้า ๓๕)	การจัดการหรือการบริหาร แบ่งได้ ๓ ประเด็น คือ ๑) การบริหารจัดการเป็นศิลปะการใช้บุคคลอื่นทำงานให้องค์การ ๒) การจัดการเป็นกระบวนการความสัมพันธ์กับการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์การ และแปรเปลี่ยนจุดมุ่งหมายนั้นสู่การปฏิบัติจริง ๓) กลุ่มของผู้จัดการในความหมายนี้ องค์กรเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่บริหาร คือ การจัดการกิจกรรมต่างๆ ในองค์กร
Certo, Samuelt C. (2000, p. 550)	การบริหารจัดการแบบดั้งเดิม (Classical Management Approach) เป็นทัศนะการบริหารโดยมุ่งที่ประสิทธิภาพขององค์การ ซึ่งจะเพิ่มความสำเร็จ
Schmerhorn, John R. Jr. (1999, p. 8)	การบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) เป็นทัศนะการจัดการซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ (ศาสตร์) โดยใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร
Bateman. Thomas S. & Scott A. Snell (1999, p. 10)	การบริหารจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Management Approach) เป็นทัศนะความเป็นผู้นำ ซึ่งระบุถึงสิ่งที่ผู้นำควรทำและสิ่งที่ผู้นำควรเลี่ยง
ชาญชัย เจนครองธรรม (๒๕๔๕, หน้า ๓๙๕-๔๑๔)	การศึกษาและการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหาร และการเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรต่างๆ มีความสำคัญมาก

๓) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ

๑. กระบวนการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหาร ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แสดงทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

การบริหารงานเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

(๑) P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

(๒) O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

(๓) S คือ Staffing หมายถึง การบริหารบุคคล เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

(๔) D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะผู้นำ

(๕) C คือ Controlling หมายถึง การควบคุม การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^{๒๓}

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานโดยทั่วไปทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรต่างๆ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร หรือการจัดหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร การสรรหาบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การงบประมาณ หลักการเหล่านี้สามารถทำให้องค์กรทุกองค์กรล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพจากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓ กระบวนการบริหาร

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Fayol, Henri (1964, p. 39)	หลัก POCCC ประกอบด้วย Planning, Organizing, Commanding, Coordinating, Controlling
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) (๒๕๔๙, หน้า ๓-๕)	หลัก POSDC ประกอบด้วย การวางแผน, การจัดองค์กร, งานบุคลากร, การอำนวยการ, การกำกับดูแล

^{๒๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

๒. การบริหารงานมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ คือ ความสัมฤทธิ์และเป็นหลักโดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินจะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน ใช้แสดงผลต่อสาธารณะและเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ผู้ดำเนินการวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าสูตรของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานดังภาพที่ ๒.๑ ต่อไปนี้

$$\text{ผลสัมฤทธิ์ (Results)} = \text{ผลผลิต (Outputs)} + \text{ผลลัพธ์ (Outcomes)}$$

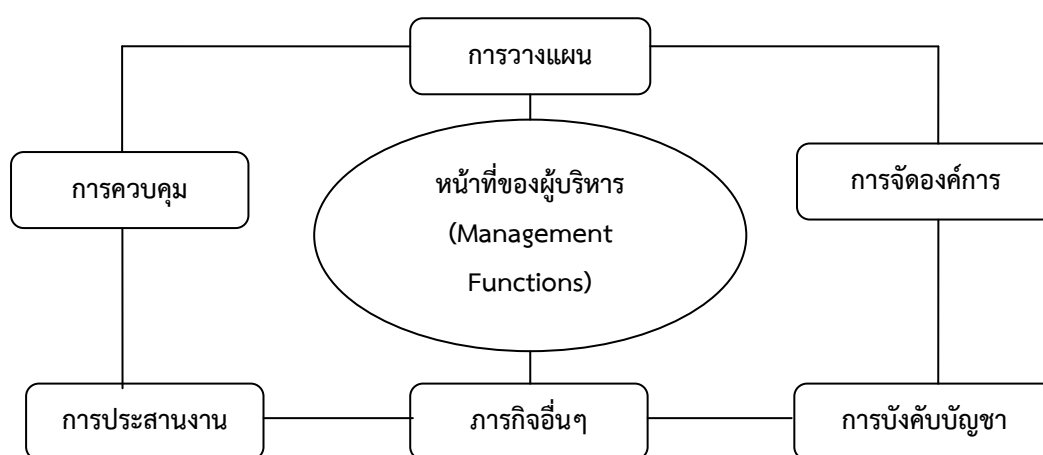
๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การจัดการทุกองค์การไม่ว่าจะมีขนาด ประเภท หรือสถานที่ตั้งอย่างไร จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี ซึ่งการจัดการที่ดีเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานขององค์การ การเติบโตและการดำรงอยู่ต่อไปขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การในปัจจุบันซึ่งต้องเผชิญกับปัจจัยแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ โลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยี ทำให้องค์การต้องมีแนวทางในการจัดการที่ทันสมัยเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ องค์การนั้นหมายถึงการที่มีคนมาทำงานร่วมกันอย่างมีระบบเพื่อให้ได้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งองค์การมีลักษณะร่วมกันอยู่ ๓ ประการคือ ๑) ทุกองค์การต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเอง ๒) ทุกองค์การต้องมีคนร่วมกันทำงาน ๓) องค์การต้องมีการจัดโครงสร้างงานแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบของคนในองค์การ องค์การในปัจจุบันนี้จะต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อองค์การต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ แนวคิดเกี่ยวกับองค์การในแบบเดิมกับองค์การสมัยใหม่ก็มีความแตกต่างกัน เช่น การจัดการแบบคงเดิมกับแบบพลวัต รูปแบบไม่ยืดหยุ่นกับแบบยืดหยุ่น การเน้นที่ตัวงานกับเน้นที่ทักษะ การมีสถานที่ทำงานและเวลาทำงานที่เฉพาะคงที่กับการทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา องค์การแบบเดิมจะมีลักษณะการจัดการที่คงเดิมไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นบ้างก็เป็นในช่วงสั้นๆ แต่องค์การปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จะมีความคงที่บ้างเป็นช่วงสั้นๆ จึงมีการจัดการแบบพลวัตสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา องค์การแบบเดิมมักมีการจัดการแบบไม่ยืดหยุ่นส่วนในองค์การสมัยใหม่จะมีการจัดการที่ยืดหยุ่น

กล่าวคือในองค์การสมัยใหม่จะไม่ยึดติดกับแนวทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ต้องให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ สามารถปรับเปลี่ยนได้ถ้าสถานการณ์แตกต่างไป องค์การแบบเดิมลักษณะของงานจะคงที่ พนักงานแต่ละคนจะได้รับมอบหมายงานเฉพาะ และทำงานในกลุ่มเดิมไม่ค่อยเปลี่ยน แต่ในองค์การสมัยใหม่พนักงานต้องเพิ่มศักยภาพของตนที่จะเรียนรู้และสามารถทำงานที่เกี่ยวข้องได้รอบด้าน และมีการสับเปลี่ยนหน้าที่และกลุ่มอยู่เป็นประจำ เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีเอื้อให้สามารถสื่อสารถึงกันได้แม้ทำงานคนละแห่งรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และโลกาภิวัตน์ทำให้คนต้องทำงานแข่งกับเวลามากขึ้นจนเบียดบังเวลาส่วนตัวและครอบครัว ดังนั้น

องค์การสมัยใหม่จะให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงานทั้งเรื่องเวลาและสถานที่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มวิถีการดำเนินชีวิตของพนักงาน

ทฤษฎีของเฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) ได้เสนอแนวทางการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร (Management Functions) ๕ ประการคือ^{๒๔} การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชา (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) เป็นต้น โดยที่เฮนรี ฟาโยล์ ได้เสนอแนวทางการบริหารฟาโยล์มีความเชื่อ^{๒๕} เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชา (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) ดังแผนภูมิต่อไปนี้^{๒๖}

แผนภาพที่ ๒.๒ หน้าที่ของผู้บริหาร ๕ ประการ

จากแผนภาพที่ ๒.๓ หน้าที่ของผู้บริหาร ๕ ประการ จะพบว่า การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างของผู้บริหารต้องมีกิจกรรมด้านการจัดการอยู่ด้วยเสมอ สำหรับภาวะด้านการจัดการในความคิดประกอบด้วยกิจกรรมทางด้านการจัดการของผู้บริหารไว้ดังต่อไปนี้

^{๒๔} สมยศ นาวิการ, *ทฤษฎีการบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๙.

^{๒๕} ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, *แนวคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*, (คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๖.

^{๒๖} Price, Alan, *Human Resource Management, In a Business Context*, 2 edition, (London: 2004), p. 110.

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแบบแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางการของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันดับที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้สำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึงภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นมาสารลเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

เฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) ได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้^{๒๗}

๑) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เฮนรี ฟาโยล์ ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวเบอร์ และเฮนรี ฟาโยล์ ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับผิดจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓) การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโยล์ ได้กล่าวว่า คำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจ

^{๒๗} ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ทฤษฎีองค์การ: ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๕๔), หน้า

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๓) สายบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับขั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดของลำดับขั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของกาติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการองค์การ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับขั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับขั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๔) การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การบังคับบัญชาแต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานทุกระดับขององค์การ

๕) การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๖) หลักความเสมอภาพ (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๗) การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นชีวิตว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่า มีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙) ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำการสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้ความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดความสามารถของผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐) ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Power) การใช้กฎบังคับ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด และทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑) ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒) ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โยพยายามพัฒนาทักษะ และปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓) ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

๑๔) ความสามัคคี (Esprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การ ที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภค และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนา ความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการจัดการของเฮนรี ฟาโยล์ เป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงการจัดการที่มีความเชื่อในเรื่องหลักการบริหารที่เป็นสากลและเสนอความคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารขึ้นฟาโยล์เขาได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของทฤษฎีปฏิบัติการและการจัดการตามหลักการบริหาร เขาเป็นวิศวกรเหมือนแร่ชาวฝรั่งเศส ซึ่งมีความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับเรื่องหัวหน้าฝ่ายบริหาร (ฝ่ายจัดการ) โดยให้ความสนใจศึกษาหาวิธีการในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของฝ่ายบริหารมากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ (คนงาน) เช่นเดียวกับนักวิชาการอื่นๆ เนื่องจากเฮนรี ฟาโยล์ มีความเชื่อว่าความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับปฏิบัติการกิจของฝ่ายบริหารมากกว่าฝ่ายปฏิบัติการ เขาได้เสนอแนวทางการบริหารโดยมีความเชื่อว่าการบริหาร สามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานธุรกิจทั่วไปหรืองานภาครัฐโดยมีสาระสำคัญๆ เกี่ยวกับการบริหารประกอบด้วยหน้าที่การบริหาร ๕ ประการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน การควบคุม และการกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่มีความเหมาะสมกับองค์กรแต่ละองค์กร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กล่าวสรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ ที่ได้ทำการศึกษาข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ตามทัศนะวิสัยทัศน์ของนักวิชาการและผู้วิจัย ตามตารางที่ ๒.๖

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมยศ นาวิการ (๒๕๕๒, หน้า ๑๑๙)	ทฤษฎีการบริหารของเฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร (Management Functions) ๕ ประการคือ ^{๒๘} การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชา (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)
Price, Alan (2004, p. 110)	หน้าที่ของผู้บริหาร ๕ ประการ ประกอบด้วยกิจกรรมทางด้านการจัดการของผู้บริหารไว้ดังต่อไปนี้ ๑) การวางแผน (Planning) ๒) การจัดองค์การ (Organizing) ๓) การบังคับบัญชา (Commanding) ๔) การประสานงาน (Coordinating) ๕) การควบคุม (Controlling)
ศิริวรรณเสวีวัฒน์ (๒๕๕๔, หน้า ๖๙)	การบริหารประกอบด้วย ๕ ประการ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน การควบคุม

^{๒๘} สมยศ นาวิการ, **ทฤษฎีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๙.

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๑) ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นวิธีการเชิงระบบสามารถพิสูจน์และทดสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีการเชิงระบบ ในขณะที่กระบวนการจัดการมีความหมายในเชิงการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามขั้นตอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการหรือกลวิธีในการใช้ความพยายามของครูที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องบูรณาการส่วนต่างๆ อย่างเหมาะสมและกลมกลืนกับหลักการ ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวิชาการ ผู้เรียน ผู้สอน สื่อ รูปแบบวิธีการ ศิลปการสอน การวัด และการประเมินผล ตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ในช่วงเวลาขณะที่สอนได้อย่างดี

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูมี ๔ ประการ ได้แก่

๑) พร้อมให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Wittiness) คือ ความสามารถที่ครูเดินรอบๆ ห้องเรียนตลอดเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในสถานการณ์ได้ทันที แต่ต้องหลีกเลี่ยงการขัดจังหวะการเรียนการสอน

๒) การทำงานหลายๆ งานได้พร้อมๆ กันในเวลาเดียวกัน (Overlapping) คือ ความสามารถที่ครูจะทำกิจกรรมมากกว่าหนึ่งกิจกรรมในเวลาเดียวกัน เช่นการจัดเรียนเป็นกลุ่มหรือเฉพาะบุคคล

๓) ความสิ้นไหลระหว่างการจัดการเรียนการสอน (Momentum during lessons) คือ ความสามารถที่ครูจะจัดบทเรียนที่ทำให้นักเรียนชนะอุปสรรคและปัญหา และให้นักเรียนเห็นถึงการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน

๔) ให้งานหลากหลายและท้าทาย (Challenge and variety in assignments) คือ ความสามารถที่ครูจะจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายท้าทายความสามารถของนักเรียน^{๒๙}

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนของผู้เรียน จะทำให้การเรียนของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคงทนยั่งยืน ถ้าผู้เรียนได้รับการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนที่ผู้เรียนชอบจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนสูงขึ้น

๒) ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

การสอนเป็นหน้าที่ของครู ถึงแม้ว่าสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงและมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างมากเพียงใดก็ตาม แต่ความสำคัญและความจำเป็นของครูก็ยังคงมีอยู่ เนื่องจากครูคือผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวของนักเรียน ดังนั้น ภารกิจหลักของครูก็คือการสอน หรือการให้การศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดในการที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษา

^{๒๙} กระทรวงศึกษาธิการ, การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการและแรงจูงใจ ที่จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีส่วนร่วม และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเห็นว่าการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ ดังนั้น ครูซึ่งเป็นผู้ประกอบหลักจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจในระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างดี^{๓๐}

๓) กระบวนการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการจัดการเรียนการสอน สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ก่อนใช้กระบวนการเรียนการสอน

ผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนต้องทำศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แนวทางการจัดการเรียนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ สาระวิชา ความพร้อมของผู้เรียน ยึดถือเป็นปัจจัยต่างๆ ที่แวดล้อมตลอดหลักสูตร งานวิจัย และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านเนื้อหาสาระและวิธีการจัดการเรียนการสอน แล้วนำมาจัดวางแผนการสอนโดยออกแบบกระบวนการสอน และจัดทำแผนการสอน ตรวจสอบและปรับปรุงก่อนใช้จริงจากผู้เชี่ยวชาญและจากการทดลองใช้ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพแล้วจึงไปใช้สอน

๒. ระหว่างการใช้กระบวนการเรียนการสอน

การจัดกระบวนการเรียนการสอนสามารถจัดได้ ๒ นัย คือ

๑) การจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไป แบ่งออก ๖ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียนผู้สอน คือ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือการวัด ประเมินผลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องก่อนสอน

(๒) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นนี้เป็นขั้นดึงความสนใจของผู้เรียนทั้งหมดให้มาสนใจ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจะดำเนินการขึ้นระหว่างสอน ขั้นนี้อาจใช้ได้หลายวิธีตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความสะดวกและสอดคล้องกับกิจกรรมและบทเรียนที่จะจัดขึ้น เช่น แสดงกิจกรรม แนะนำจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับบทเรียน โดยมีปฏิสัมพันธ์กันทางบกระหว่างครูกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

(๓) ขั้นสอนตามรูปแบบการสอน กระบวนการเรียนรู้ วิธีสอน เทคนิคการสอน และศิลปะการสอนต่างๆ ที่ถูกเลือกมาใช้ในการสอนที่ถูกออกแบบไว้ โดยขั้นนี้ถือเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียนด้วยการบูรณาการ เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติวัย ประสบการณ์ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

(๔) ขั้นสรุปบทเรียน ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจริงๆ มีอะไรบ้าง โดยอาจสรุปเฉพาะประเด็นหรือหัวข้อสำคัญๆ ดังที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ เป็นการยี่งที่หลงเหลือจากการสอนของครูและการเรียนของผู้เรียน เมื่อกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุดลงไปแล้ว อาจสรุปด้วยการใช้การอภิปราย การจดบันทึก การย่อ การแต่งบทหรือการร้อง การจัดทำโครงการ การประมวลเหตุการณ์ การวาดภาพ การจัดทำผังความคิด เครือข่าย เป็นต้น

^{๓๐} ชาญชัย ยมดิษฐ์, **เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย**, (กรุงเทพมหานคร : อุดมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐๖-๑๐๗.

(๕) ขึ้นวัดผลและประเมินผล ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนตรวจสอบตนเองว่าได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใดในสภาพที่เป็นจริง หลังกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุดลง การวัดผลการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตนเองและของผู้เรียน ให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของการพัฒนา ดังนั้น วิธีประเมินต้องใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่หลากหลายและเที่ยงตรง ประเมินผลที่ดีต้องประเมินทั้งก่อนสอน ระหว่างสอน และหลังกระบวนการจัดการเรียนการสอนสิ้นสุดลง

(๖) ขั้นส่งเสริมความแม่นยำและเปิดโอกาสให้ใช้จริงในชีวิตประจำวัน

๒) กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนรู้เฉพาะ

การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ มีขั้นตอนเหมือนกับการจัดการเรียนการสอนทั่วไป ตามกระบวนการเรียนรู้ที่นำมาใช้ให้ครบถ้วนหรือไม่ครบถ้วนแต่ก็สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับบทเรียน วัย ประสบการณ์และประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนได้ โดยกระบวนการดังกล่าวที่นำมาใช้สอน เช่น กระบวนการทักษะ ๙ ขั้น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ กระบวนการสร้างเจตคติ กระบวนการสร้างทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการจำและกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น^{๓๑}

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๒, หน้า ๒๑)	กระบวนการจัดการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการหรือกลวิธีในการใช้ความพยายามของครูที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
ชาญชัย ยมดิษฐ์ (๒๕๔๘, หน้า ๑๐๖-๑๐๗)	การจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ และแรงจูงใจ ที่จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีส่วนร่วม และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเห็นว่าการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ ดังนั้น ครูซึ่งเป็นผู้ประกอบหลักจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจในระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างดี
บรรพต สุวรรณประเสริฐ (๒๕๔๔, หน้า ๑๔)	การจัดกระบวนการเรียนการสอนสามารถจัดได้ ๒ นัย คือ ๑) การจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไป ๒) กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนรู้เฉพาะ

^{๓๑} บรรพต สุวรรณประเสริฐ, การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, (เชียงใหม่ : แสงศิลป์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสำนักศาสนศึกษา

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามพระราชบัญญัติ กฎหมาย นโยบาย แผนงานของ รัฐ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กฎระเบียบของมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ.๒๕๔๑) ในด้านการศาสนศึกษา และการศึกษาสงเคราะห์ ผู้บริหารจะต้องระดมสมองในการ วิเคราะห์สภาพภายนอก เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อต้องการของ บุคคลากร และสอดคล้องกับความปรารถนาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการรับบริการทางการศึกษา ทั้งนี้สำนักศาสนศึกษาจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการศึกษา ได้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน เพื่อช่วยกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์นั้นมี ๒ ประการ คือ การศึกษาค้นถุระ หมายถึง การศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เช่น การเรียนนิกายหนึ่งก็ดี สองนิกายก็ดี การเรียนพุทธพจน์คือพระไตรปิฎกก็ดี ตามสมควรแก่ปัญญาของตนแล้วทรงไว้กล่าวบอกพุทธพจน์นั้น ส่วนการศึกษาวิปัสสนาธุระ หมายถึงการเรียนกรรมฐานอันเป็นเครื่องมือหรืออุบายฝึกหัดจิตใจของ ตนเองให้สะอาดผ่องแผ้ว ปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง เช่น การเริ่มตั้งความสิ้นและความเสื่อมไว้ใน อัตภาพ ยังวิปัสสนาให้เจริญด้วยอำนาจการทำการติดต่อ ความจริงแล้วการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ จะต้องรับเป็นภาระหน้าที่สั่งสอนสิทธิวิหาริกและอันเตวาสิก ให้แก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการสนับสนุนอุดหนุนให้มีการสอบไล่ความรู้เรื่องปริยัติธรรม โดย สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงพระทัยใน พระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์พระองค์อื่นๆ ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจะได้ นำเสนอข้อมูลสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

- ๒.๓.๑ ความหมายของสำนักศาสนศึกษา
- ๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสำนักศาสนศึกษา
- ๒.๓.๓ ประโยชน์ของสำนักศาสนศึกษา
- ๒.๓.๔ วัตถุประสงค์ของสำนักศาสนศึกษา
- ๒.๓.๕ เป้าหมายของสำนักศาสนศึกษา
- ๒.๓.๖ พระสังฆาธิการผู้บริหารสำนักศาสนศึกษา
- ๒.๓.๗ ปัญหาอุปสรรคของสำนักศาสนศึกษา
- ๒.๓.๘ สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม

๒.๓.๑ ความหมายของสำนักศาสนศึกษา

การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของ บรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการบริหารของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของมหา เถรสมาคมมีความตอนหนึ่งว่า "ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา" ของคณะสงฆ์ (ม.๑๕ ตรี) และ ในระเบียบการบริหารปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง มหาเถรสมาคมได้กำหนดวิธีดำเนินการควบคุมและ ส่งเสริมการศาสนศึกษาว่า "ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี" การจัดการศาสน

ศึกษาดังกล่าว คณะสงฆ์ยังมีได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจนแต่โดยหลักสูตรและเนื้อหาวิชาแล้วคงอนุมานได้ว่ามีวัตถุประสงค์ ๙ ประการคือ^{๓๒}

- ๑) เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ
- ๒) เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
- ๓) เพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของพระศาสนา
- ๔) เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์และการศาสนา
- ๕) เพื่อรักษาศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
- ๖) เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
- ๗) เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
- ๘) เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
- ๙) เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม

พระพุทธศาสนา หมายความว่า พระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายาน ประกอบด้วย พระศาสนา ศาสนธรรม ศาสนศึกษา ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนสมบัติ และศาสนพิธี พระศาสนา หมายความว่า พระพุทธเจ้าและหมายรวมถึงพระธรรมและพระวินัยตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ศาสนาธรรม หมายความว่า พระธรรม พระวินัย คำสั่งสอนและหลักปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงและบัญญัติไว้ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และหมายความรวมถึงคำสั่งสอนและหลักปฏิบัติที่ปรากฏในอรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์อื่นของพระพุทธศาสนา

ศาสนศึกษา หมายความว่า การแนะนำ การถ่ายทอดความรู้ การเทศนาสั่งสอน การเผยแผ่ การฝึกอบรม การปฏิบัติธรรม การเรียนการสอน การสร้างองค์ความรู้ตามหลักและแนวทางของพระพุทธศาสนา รูปแบบ วิธีการ ที่เป็นเอกลักษณ์ของการแสดงธรรมในพระพุทธศาสนา และหมายความรวมถึงการศึกษาเล่าเรียนแผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญ และการศึกษาสงเคราะห์อื่นใดที่คณะสงฆ์จัดขึ้นเพื่อการศึกษาแก่พุทธบริษัท ศาสนบุคคล หมายความว่า ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา และหมายความรวมถึงประวัติและสัญลักษณ์ของศาสนบุคคลในพระพุทธศาสนา ศาสนสถาน หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ที่เป็นสมบัติของพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ ศาสนสมบัติกลาง สิ่งก่อสร้าง โบสถ์ วิหาร ธรรมสถาน สถูป เจดีย์ หรือทรัพย์สินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และหมายรวมถึงประติมากรรม จิตรกรรม และศิลปกรรม ที่ติดอยู่กับอสังหาริมทรัพย์นั้น ศาสนวัตถุ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ที่เป็นสมบัติของพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยประติมากรรม จิตรกรรม ศิลปกรรม วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร ข้อมูล ทรัพย์สินทางปัญญา ประวัติและหมายความรวมถึงสัญลักษณ์ที่ใช้แทนพระศาสนา ศาสนธรรม ศาสนศึกษา ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และศาสนพิธี ศาสนสมบัติ หมายความว่า ทรัพย์สินของพระพุทธศาสนา ทั้งที่เป็นศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และหมายความรวมถึงศัพท์เฉพาะทางพระพุทธศาสนา ซึ่งใช้เรียกพระศาสนา ศาสนธรรม ศาสนศึกษา ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนสมบัติ และศาสนพิธี ศาสนพิธี หมายความว่า พิธีกรรมและระเบียบปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสืบทอดกันมาตามพระธรรมวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของพุทธบริษัท

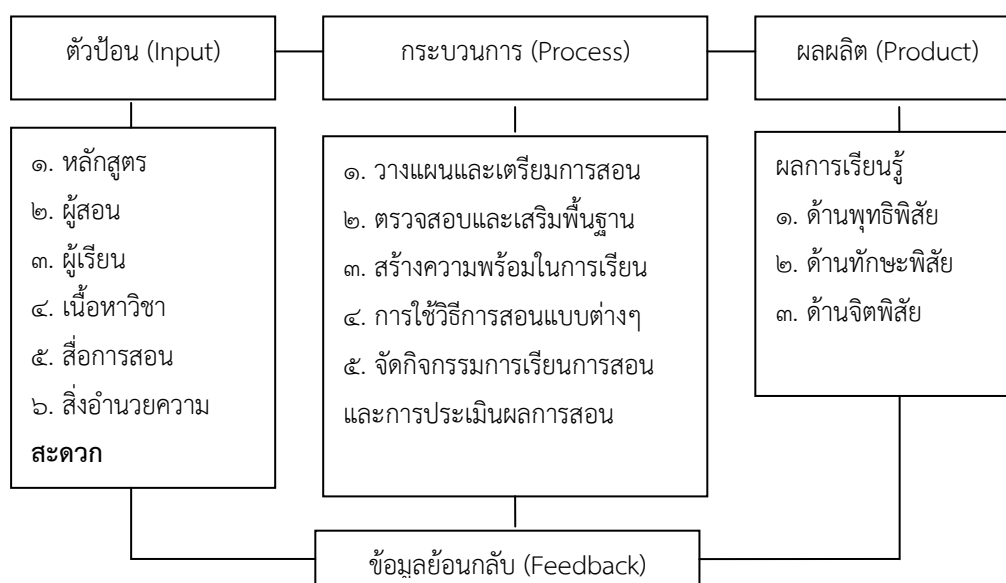
^{๓๒} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโณ), การพัฒนาชนบทของคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๑.

การเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ถ้าการเรียนการสอนไม่ได้รับการเอาใจใส่ปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยตรงแล้ว การสอนย่อมเป็นผลเสียต่อการศึกษา ทั้งคุณภาพของผลผลิตก็จะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอน การเรียนการสอนเป็นสิ่งที่คู่กัน เมื่อมีการสอนจะต้องมีการเรียนซึ่งเป็นปฏิกิริยาสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างครูกับนักเรียนตามวัตถุประสงค์ของการสอนมิใช่อยู่ที่ผู้สอนสอนให้จบตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ แต่ความสำคัญของการสอนอยู่ที่การเรียนรู้ของผู้เรียนๆ ใ้ได้น้อยแค่ไหนเรียนรู้ได้อย่างไร และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางใดบ้าง ดังนั้น การสอนต้องใช้หลักการทางจิตวิทยาว่าด้วยพฤติกรรม ปรัชญาว่าด้วยตรรกวิทยาและญาณวิทยาเป็นต้น องค์ประกอบการสอนประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทักษะกระบวนการและการประเมินผล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน และการประเมินผลการสอน เป็นต้น ซึ่งการจัดการสอนจะดำเนินไปด้วยดีโดยคำนึงองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบดังนี้^{๓๓}

๑. ตัวป้อน (Input) หมายถึงหลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา สื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

๒. กระบวนการ (Process) หมายถึงกระบวนการจัดการสอนเป็นการวางแผนและการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการสอน

๓. ผลผลิต (Product) เป็นผลสมบูรณ์ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปทางที่ปรารถนาของผู้เรียน เป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร เป็นต้น

แผนภาพที่ ๒.๓ องค์ประกอบการเรียนการสอน

^{๓๓}ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๐), หน้า ๕๔.

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เป็นการให้บุคคลได้รับความรู้ ได้ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่ได้ มีความสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน คือ ครูและนักเรียน^{๓๔} และได้อธิบายจุดหมายของการสอนไว้ ๗ ประการคือ

๑. เพื่อเป็นแหล่งของข้อมูลให้กับผู้เรียน
๒. ชี้ให้เห็นถึงประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการศึกษามีโอกาสรับประสบการณ์นั้น
๓. เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่างกัน ได้มีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้
๔. เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่างกัน ได้มีโอกาสที่จะเรียนร่วมกัน
๕. เพื่อให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่มได้ใช้เวลา วัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ
๖. เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่มได้ตีความหมายและประเมินผลร่วมกัน
๗. เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่มได้เข้าใจถึงคุณค่า ทักษะจากประสบการณ์ที่ได้รับ

การจัดการเรียนการสอน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอน ดังนั้น ครูผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอน บทบาท หน้าที่และคุณสมบัติของครูผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอน ครู อาจารย์ผู้ทำหน้าที่ในสถานศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้สอนมี ๒ ส่วนคือ^{๓๕}

๑. จรรยา คือคุณสมบัติด้านความประพฤติ ครูต้องมีความประพฤติดีในระดับที่สังคมยอมรับ และถือเอาเป็นแบบอย่างได้ พระพุทธศาสนาแสดงคุณสมบัติของผู้เป็นครูอาจารย์ไว้ เรียกว่า กัลยาณมิตตธรรม

๒. วิชา คือคุณสมบัติด้านวิชาการ คนที่เป็นครูอาจารย์ต้องมีความโดดเด่นทางวิชาการจนเป็นที่สังเกตได้ นั่นคือเป็นคนที่มีคุณสมบัติเรียกว่า พหุสูต

คุณสมบัติทั้ง ๒ ส่วนนี้จะ เป็นเครื่องมือสร้างศรัทธาให้เกิดในศิษย์ ถ้าผู้สอนไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว ศิษย์ไม่มีศรัทธา การเรียนการสอนก็สักแต่ว่าสอน วิชาการไม่เจริญงอกงาม จิตใจก็ไม่เจริญงอกงาม แม้จะจบเป็นบัณฑิตความเป็นบัณฑิตก็ไม่เจริญงอกงาม ความสัมพันธ์ของผู้สอน ที่มีต่อผู้เรียนนั้น อยู่ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนให้ดำเนินก้าวหน้าไปในมรรคาแห่งการฝึกอบรม กัลยาณมิตร เป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือเมื่อคบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูผู้สอนเป็นสำคัญมี ๗ ประการดังนี้^{๓๖}

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓.

^{๓๕} พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ), "แนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาโดยกระบวนการเรียนการสอน", **รวมบทความทางวิชาการ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๖.

^{๓๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธวิธีในการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕.

๑. ปิโย หมายถึง น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา
 ๒. ครุ หมายถึง น่าเคารพ ในฐานะประพาศสมควรแก่ฐานะ ให้ความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย
 ๓. ภาวนีโย หมายถึง น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกนึกถึงและภูมิใจ
 ๔. วตฺตา จ หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
 ๕. วจนฺทฺขโม หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอ และพิพากษวิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว
 ๖. คมภิรณฺจ กถํ กตฺตา หมายถึง แล่งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
 ๗. โน วฐฺฐาเน นิโย ขเย หมายถึง ไม่ชักนำไปในอฐาน คือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย
- พหูสูตร คือ คุณสมบัติด้านวิชาการ ผู้ได้เรียนรู้มากหรือคงแก่เรียนมีองค์ ๕^{๓๗}
๑. พหูสูตรา หมายถึง ฟังมาก คือ ได้เล่าเรียนสดับฟังไว้มาก
 ๒. ธตา หมายถึง จำได้ คือ จับหลักหรือสาระได้ ทรงจำความไว้มั่นยำ
 ๓. วจฺสา หมายถึง ปริจิตา คล่องปาก คือท่องบ่น หรือใช้พูดอยู่เสมอตจนแคล่วคล่องชัดเจน
 ๔. มนฺสาณุปฺกฺขิตา หมายถึง พะงัขึ้นใจ คือใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเด่นใจ นึกถึงครั้งใดก็ปรากฏเนื้อความสว่างชัด
 ๕. ทิฏฺฐิยา สุปฏิวิธฺตา หมายถึง ขบได้ด้วยทฤษฎีหรือแทงตลอดดีด้วยทฤษฎี คือ มีความเข้าใจลึกซึ้งมองเห็นประจักษ์แจ้งด้วยปัญญา ทั้งในแง่ความหมายและเหตุผล
- ครูเป็นผู้มีบทบาทหลัก เป็นผู้นำอำนวยความสะดวกในการจัดการห้องเรียน เป็นผู้ให้การช่วยเหลือและจัดการกับปัญหาของนักเรียนจัดและนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งรวบรวมข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพทางศึกษาทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังนี้^{๓๘}
๑. ด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดโครงการ และกิจกรรมเพื่อพัฒนาโดยใช้วิจัยเป็นฐาน
 ๒. ด้านธุรการ ได้แก่ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ
 ๓. ด้านการปกครอง ได้แก่ การพัฒนาวินัยและพฤติกรรมในห้องเรียน
 ๔. ด้านกิจกรรมพัฒนานักเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมแนะแนว
 ๕. การจัดแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องสืบค้นข้อมูล

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๑.

^{๓๘} มนัท ธาตุทอง, การจัดการชั้นเรียนห้องเรียนแห่งความสุข, (กรุงเทพมหานคร: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๓๐.

บทบาทของครูผู้สอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้^{๓๙}

๑. การสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนควรคำนึงว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีวิธีเรียนรู้ แตกต่างกันครูผู้สอนจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ให้โอกาสกับผู้เรียนได้ค้นพบวิธีการเรียนรู้ของตนเอง จึงจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนควรดำเนินการ เช่น ๑) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน โดยคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่มีภูมิหลัง สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด รูปแบบการเรียนรู้ ความสนใจ และความต้องการที่ต่างกันและจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ๒) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ๓) จัดเตรียม และเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ๔) ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน ๕) วิเคราะห์การประเมินเพื่อนำผลมาใช้ในการซ่อมเสริม และพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตนเองด้วยกระบวนการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นกฎหมายการศึกษาที่กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานด้วยการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการสร้างและพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ การปฏิรูปการศึกษาส่งผลให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ แนวคิดของการปฏิรูปมีผลโดยตรงต่อผู้สอนและผู้เรียนที่จำเป็นกำลังคนที่สำคัญในอนาคตตั้งนั้นการบริหารงานวิชาการ ในส่วนของการจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้^{๔๐}

๑. รูปแบบการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลายตามต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๒. การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมต้องยึดผู้เรียนเป็นหลัก โดยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

๓. ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตรให้ก้าวหน้าทันต่อความเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความใฝ่รู้ สามารถคิดวิเคราะห์ วิจัย ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ

๔. ให้ความสำคัญแก่การลงทุนเพื่อการวิจัย สร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ

^{๓๙} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑.

^{๔๐} สันติ บุญภิรมย์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพ้อยท์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๘.

๕. ปรับระบบการประเมินและวัดผลการศึกษา เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรมควบคู่กับการทดสอบตามความเหมาะสม

๖. นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการบริหารจัดการทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และการกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

การบริหารจัดการโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ จำนวนมาก หากการบริหารจัดการงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศอย่างถาวรตามไปด้วย^{๔๑} การบริหารสถานศึกษา เป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการบริหารหรือการบริการด้านการปกครอง การเรียนการสอน และการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการศึกษาร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพตามจุดหมายของการศึกษา^{๔๒} การบริหารโรงเรียนเป็นภารกิจของผู้บริหารเพื่อให้งานบรรลุตามจุดหมายที่ตั้งไว้ทั้งยังข้อสังเกตว่า การบริหารโรงเรียนมุ่งหวังที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ^{๔๓} การบริหารโรงเรียนหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ที่บุคคลร่วมกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ และใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ ที่เหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ในการดำเนินงาน ๕ ประการคือ^{๔๔} ๑) การให้โอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนหรือบริหารงานวิชาการ ๒) บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน ๓) บริหารงานเกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ๔) บริหารงานที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการใช้บริหาร ๕. บริหารงานกิจการนักเรียน

การบริหารโรงเรียน คือกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกว่าผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม^{๔๕} การศาสนศึกษา สงเคราะห์ หมายถึงการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล หรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือนด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษา หรือสถาบันอื่น หรือบุคคลอื่นผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน คณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของพระสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้นว่าโดยลักษณะควรแยกออกเป็นลักษณะคือ^{๔๖} ๑) การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อ

^{๔๑} สมคิด บางโม, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕๓.

^{๔๒} เมธี ปิณฑานนท์, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: เมธีทีปส์, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^{๔๓} พันัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

^{๔๔} นพพงษ์บุญจิตรกุล, ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๘.

^{๔๕} นิพนธ์ กิณาวงค์, หลักการบริหารการศึกษา, (พิษณุโลก: ธรรมะกุลไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙.

การสงเคราะห์ประชาชนหรือพระภิกษุสามเณร ๒) การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษา

สรุปได้ว่า สำนักศาสนศึกษา หมายถึงวัดเป็นสำนักเรียนผู้บริหารได้จัดการศาสนศึกษาเป็นระบบ เช่น มีปัจจัยนำเข้าคือรับนักเรียนเข้ามาศึกษาต่อมีกระบวนการศึกษาตามลำดับขั้น มีหลักเกณฑ์ กฎกติกา กฎระเบียบวินัยของโรงเรียน มีปัจจัยนำออกคือนักเรียนจบการศึกษาออกมารับใช้สังคม ประกอบสัมมาอาชีพ เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพที่สังคมต้องการต่อไป

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสำนักศาสนศึกษา

สำนักศาสนศึกษา หมายถึง วัดที่จัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และหรือแผนกบาลี ซึ่งอยู่ในจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร แต่เดิมตั้งขึ้นตามมติคณะกรรมการสงฆ์ จังหวัด ปัจจุบันตั้งขึ้นตามความเห็นชอบของเจ้าคณะจังหวัด เพราะในต่างจังหวัดนั้น ถ้าวัดที่การเรียนการสอน เป็นสำนักศาสนศึกษา หรือเรียกแยกว่า สำนักศึกษาธรรม หรือเรียกว่า สำนักศึกษาธรรมและบาลีบ้าง สำนักศึกษาบาลี แต่รวมแล้วก็คือสำนักศาสนศึกษานั้นเอง เมื่อรวมทุกสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดจึงเป็น สำนักเรียนคณะจังหวัด การแต่งตั้งครูสอนจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด และเมื่อรวมทุกสำนักศาสนศึกษาในเขตจึงเป็น สำนักเรียนคณะเขต ส่วนใจกรุงเทพมหานคร วัดเป็นเพียงสำนักศาสนศึกษา คงขึ้นต่อสำนักเรียนวัดใดวัดหนึ่ง แต่ที่ไม่ต้องขึ้นต่อสำนักเรียนวัดใดวัดหนึ่ง ก็ขึ้นต่อเจ้าคณะเขตเจ้าสังกัด ในฐานะเจ้าคณะสำนักเรียนคณะเขตสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อสำนักศาสนศึกษา หมายถึงสิ่งแวดล้อมทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งที่เป็นสสารและพลังงาน ซึ่งอาจได้แก่ ธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเราคือ ดิน น้ำ ไฟ อากาศ ภูเขา ฯลฯ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น ถนน บ้าน เรือ รถ ที่พักอาศัย โรงงานอุตสาหกรรม และประดิษฐ์กรรมด้านวัตถุ เช่น รถยนต์ ผงซักฟอก กระจกพลาสติก เป็นต้น มนุษย์นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมแล้ว การกระทำของมนุษย์ยังมีผลในการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และในทำนองเดียวกันสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ก็จะมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีก็คือ สิ่งแวดล้อมที่ทำให้สิ่งที่มีชีวิตมีสุขภาพอนามัย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมดี ตามหลักพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการคือ สิ่งแวดล้อมภายนอก (ปรโตโฆสะ)^{๔๗} หรือกัลยาณมิตร สิ่งแวดล้อมภายใน (โยนิโสมนสิการ) การตรัสรู้โดยอุบายอันแนบคาย

สิ่งแวดล้อมภายนอก (ปรโตโฆสะ) หรือกัลยาณมิตร^{๔๘} กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อม หรือหลักการบริหารอาคารสถานที่ และอุปกรณ์การศึกษาไว้ว่า "อาคารและสิ่งแวดล้อมนอกจากจะเป็นที่พักอาศัยที่มีความมั่นคง แข็งแรง คุ้มแดด มีความสมบูรณ์ และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และยังเป็นที่พักปะสังสรรค์ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนและประชาชนทั่วไป อาคารเรียนยังเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางด้านการคิดเพื่อให้นักเรียนและชุมชน นอกจากนี้อาคารและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนยังมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม ทศคติ ค่านิยม สติปัญญา และสังคมของ

^{๔๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๐/๒๘.

^{๔๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๕.

นักเรียนและครูอีกด้วย" อาคารและสภาพแวดล้อมที่ดีช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ก่อให้เกิดความจงรักภักดีและความภาคภูมิใจต่อสถาบันบริเวณภายในโรงเรียนสามารถจำแนกได้ดังนี้

๑) บริเวณโรงเรียน บริเวณที่เรียน หมายถึงห้องเรียนโดยทั่วไปซึ่งใช้สอนตามปกติ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือกิจกรรมอื่นที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอน ห้องเรียนเฉพาะ หมายถึงบริเวณที่เน้นการเรียนรู้ต่างๆ หรือห้องเรียนประจำที่มีลักษณะพิเศษ คือ ต้องการอุปกรณ์ เครื่องใช้แตกต่างไปจากห้องเรียนอื่นๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องศิลปะ ห้องวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๒) บริเวณบริการและสนับสนุนการเรียน หมายถึงบริเวณจัดขึ้นเพื่อเน้นกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งนอกจากกิจกรรมภายในห้องเรียน เน้นอำนวยความสะดวกโดยการให้บริการแก่ครูและนักเรียน ช่วยให้การดำเนินการของโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น ได้แก่ บริเวณบริหารและธุรการ ห้องพัสดุ ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องประชุม เป็นต้น

๓) บริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ หมายถึงบริเวณที่นักเรียนใช้พักผ่อนอิริยาบถ พบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูง เป็นต้น

๔) บริเวณที่พักอาศัย หมายถึงบริเวณที่ใช้พักอาศัยของนักเรียน ครู คนงาน ภารโรง เช่น บ้านพักครู หอพักนักเรียน เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมของวัดหรือสำนักเรียนที่เหมาะสมกับการศึกษาธรรมะควรมีลักษณะดังต่อไปนี้^{๔๙}

๑) วัดมีบริเวณกว้างขวางพอสมควรต้องพิจารณาถึงขนาดชุมชนที่อยู่โดยรอบวัด กิจกรรมของวัดที่พึงจะมีประกอบด้วย วัดในชุมชนเล็กๆ อาจไม่ต้องมีพื้นที่มากนัก แต่วัดในชุมชนใหญ่ ถ้ามีพื้นที่กว้างขวางก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งขึ้น พื้นที่ขนาด ๑๐-๑๕ ไร่ เป็นพื้นที่ไม่มากนักน้อยเกินไปพอเพียงสำหรับดูแลรักษาใช้ประโยชน์ได้เต็มที่

๒) วัดควรอยู่ห่างไกลจากสิ่งรบกวนต่างๆ วัดที่อยู่ในย่านกลางของชุมชนมักจะมีปัญหาเรื่องเสียงรบกวน ผู้คนพลุกพล่าน ขาดความสงบ วัดที่มีโรงงานอยู่ใกล้ๆ อาจมีปัญหาเรื่องกลิ่น เสียง และควัน วัดที่อยู่ติดถนนสายหลักที่มีการจราจรหนาแน่น ก็ทำให้มีเสียงรบกวนตลอดเวลาเป็นต้น ที่ตั้งวัดที่เหมาะสมจึงควรให้ปราศจากสิ่งที่จะรบกวนทั้งหลาย แต่ถ้าเลือกไม่ได้ก็ควรหาทางให้สิ่งที่จะรบกวนหรือเป็นพิษอยู่ห่างจากวัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓) วัดต้องมีความสงบและร่มรื่น จะเป็นที่ดีดึงดูดใจให้ประชาชนสนใจเข้าวัดเป็นอย่างดี ความร่มรื่นจะเกิดขึ้นได้ วัดต้องมีความสนใจรักต้นไม้ ปลูกต้นไม้ ทั้งไม้ดอกไม้ประดับไม้ยืนต้นหลายๆ ให้ดูร่มรื่นเขียวชะอุ่ม สดชื่นอยู่ตลอดเวลาถ้ามีการผสมผสานการปลูกต้นไม้หลากหลายพันธุ์ให้ขึ้นเป็นธรรมชาติ ทั้งไม้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา คือต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นมะม่วง เป็นต้น รวมไม้พื้นบ้านที่ขึ้นเองตามธรรมชาติก็จะช่วยให้วัดดูร่มรื่น นอกจากนี้ต้นไม้ต่างๆ ยังช่วยกรอกเสียงกรอกอากาศเป็นพิษให้เกิดบรรยากาศที่สงบมากขึ้น

๔) วัดควรมีความงามตามธรรมชาติ วัดบางแห่งเน้นการสร้างถาวรวัตถุที่ใหญ่โต แต่วัดที่เน้นการปรับปรุงแต่งธรรมชาติที่มีอยู่ให้สวยงามยิ่งขึ้น จะเป็นวัดที่ประทับใจผู้คนที่พบเห็น วัดควร

^{๔๙} พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณขันธ, “ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม”, **ปริญาปรัชญาคุณูปการ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

ปลูกไม้ดอกไม้ประดับควบคู่ไปกับไม้ใหญ่ให้ดูสวยงามอาจตกแต่งบริเวณเป็นถ้ำเป็นภูเขาเป็นเนินหิน หรือเป็นสระผสมกันไปจะทำให้วัดสวยงามยิ่งขึ้น

๕) วัดมีความสะอาด ความสะอาดจะช่วยให้วัดดูสงบร่มเย็น สวยงามมากยิ่งขึ้น วัดควรให้ความสำคัญกับการดูแลและกำจัดขยะมูลฝอย ให้มีการเก็บทำลายให้เป็นที่เป็นระเบียบ ไม่ควรให้มีบ่อน้ำขังเน่าเหม็น เป็นที่เพราะพันธุ์เชื้อโรคต่างๆ หรือมีกองเศษวัสดุก่อสร้างจนดูรุงรัง

๖) วัดควรมีความเป็นระเบียบ ควรมีแผนผังวัด เพื่อกำหนดพื้นที่ใช้สอยว่าบริเวณไหนจะใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ทั้งในปัจจุบันและอนาคตรวมทั้งจัดระเบียบถนนหนทางทำให้เหมาะสมและสวยงามด้วย

๗) วัดมีเสนาสนะเพื่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์และพุทธบริษัท ตามความจำเป็น และเหมาะสม คือจัดให้มีส่วนจำเป็นที่สุดก่อนเป็นลำดับแรก ที่จำเป็นน้อยกว่าควรจัดหาในลำดับหลังๆ สิ่งก่อสร้างควรเหมาะสมกับจำนวนพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนที่จะมาวัด

๘) วัดมีสิ่งที่เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของประชาชน เช่น พระพุทธรูป เจดีย์ วิหาร ศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนา ภาพวาด ตู้อธรรม หรือแม้แต่ต้นไม้ก้อนหิน ถ้าตามธรรมชาติ ถ้าดูแลรักษาให้ดีจะมีคุณค่ายิ่ง ดึงดูดใจให้ผู้คนเข้ามาวัดได้มาก วัดอาจสร้างขึ้นมาใหม่ก็ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นของใหญ่โตหรูหราราคาแพง

๙) วัดมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานพอเหมาะสมกับสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ อาจรวมถึงน้ำ ไฟ แต่ที่สำคัญคือ มีอาคารสถานที่เหมาะกับการปฏิบัติศาสนกิจปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและเพื่อการพักผ่อนจิตใจของประชาชน มีที่นั่งพัก หาความสงบตามมุมต่างๆ ตามโคนไม้มีแสงสว่างตามทางเดิน มีถนนทางเท้าไปสู่จุดหาความสงบร่มรื่น มีที่อ่านหนังสือเป็นต้น

๑๐) วัดมีพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบข้อแรกๆ ที่กล่าวถึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของวัด แต่วัดจะเป็นวัดได้ พระสงฆ์ในวัดเป็นส่วนประกอบสำคัญที่สุด จริยวัตรของพระสงฆ์จะเป็นที่สนใจของประชาชน

๑๑) วัดมีพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง วัดจะเป็นเช่นนี้ได้ผู้นำของวัดต้องส่งเสริมให้พระในวัดได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างกว้างขวางเช่น มีการศึกษาพระปริยัติธรรม เปรียญธรรม มีหนังสือ มีห้องสมุด ให้ศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางสร้างบรรยากาศในวัดให้เหมาะสมกับการศึกษาเล่าเรียน จำทำให้วัดมีพระที่มีความรู้ความสามารถที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาสั่งสอนอบรมผู้สนใจในธรรมได้อย่างลึกซึ้งแท้จริง

๑๒) วัดมีกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมแก่ประชาชน เป็นต้นว่ามีการสอนธรรมะให้แก่เด็ก เยาวชน ผู้สนใจใคร่รู้ อาจมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการเทศนาในวัดพระและวัดสำคัญเป็นประจำและมีกิจกรรมอื่นๆ ในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นต้น

๑๓) วัดมีกิจกรรมภาคปฏิบัติเพื่อความสงบทางจิตใจให้กับประชาชนผู้สนใจสมำเสมอเป็นประจำ เช่นมีการฝึกจิตทำสมาธิในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ส่งเสริมการถืออุโบสถศีลของอุบาสก อุบาสิกา

๑๔) วัดเป็นแหล่งบริหารเพื่อเพิ่มพูนการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น มีห้องสมุดประชาชน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มาศึกษาหาความรู้ห้องสมุดกลางแจ้งและห้องสมุด

ปกติมีการจัดวิทยากรแนะนำการทำมาหากิน การดูแลสุขภาพพอนามัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจและหาความสงบภายในวัดเป็นต้น

๑๕) วัดควรทำหน้าที่เป็นผู้นำ ชักจูงให้ประชาชนได้ปรึกษาหารือกันเพื่อสร้างความสงบ สุข ความเจริญรุ่งเรืองของชุมชน วัดอาจเป็นผู้นำในการชักจูงให้ประชาชนได้ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนในด้านต่างๆ

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวจะสำเร็จได้ช้าหรือเร็วประการใดย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญวัดต้องเป็นของชุมชนให้มีความรู้สึกว่าวัดเป็นของเขาที่หวงแหนช่วยกันพัฒนา นอกจากจะมีสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีลักษณะเป็นวัดสิ่งของอำนวยความสะดวกต่างๆ แล้ว สิ่งแวดล้อมที่สำคัญโดยตรงต่อการเรียนรู้ก็คือบุคคลที่ให้ความรู้หรือครู ซึ่งก่อนจะเริ่มต้นกระบวนการเรียนการสอนจะต้องแสดงตนเป็นกัลยาณมิตรให้นักเรียนเกิดศรัทธาต้องแสดงความรักเมตตาต่อศิษย์ ศิษย์ที่ดีต้องมีความพึงพอใจใฝ่เรียนรู้นอกจากนั้นครูและศิษย์ต้องเชื่อมั่นในสาระความรู้ที่จะศึกษา และมีความคิดเห็นว่าสาระความรู้จะช่วยนำไปสู่ความเจริญ

สมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงเลือกเสนาสนะที่สังกัดอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และสะอาด ร่มเย็นมากกว่าในราชธานี ในมงคลสูตรอันอุดม ซึ่งเป็นธรรมะที่บุคคลพึงเลือกประพฤติปฏิบัตินั้นได้มีคาถาบทหนึ่งในมงคลสูตรว่า "ปฏิรูปเทสวาโส จะ เอตมมมงคลมุตตม" การอยู่ในประเทศ(คามหมู่บ้าน นคร ชนบท) อันสมควรเป็นมงคลที่สุด การจัดการสภาพแวดล้อมที่จงใจให้ศึกษาหาความรู้นั้น นอกจากทำให้เกิดศรัทธาแล้วในทางพระพุทธศาสนายังมีคำที่แสดงถึงความพอใจและแรงจูงใจที่ใคร่จะเรียนรู้ ได้แก่ ปิติ ปาโมชะ ปสาทะ แปลว่า ความยินดีพึงใจ เสื่อมใสสิ่งแวดล้อมที่ดีอีกลักษณะหนึ่ง คือ สิ่งแวดล้อมที่ปราศจากสิ่งยั่วยุให้กระทำความผิดกระทำชั่ว และขาดสมาธิ ไม่อยู่ท่ามกลางแห่งอบายมุข และคนพาลซึ่งจะทำให้บุคคลถูกชักจูงในทางเสื่อมได้ แสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นมีความเข้าใจถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ บุคคล วัตถุ และธรรมชาติ ว่าสามารถสนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการฝึกหัดอบรมกายวาจา และจิตใจของมนุษย์ได้อย่างมากทีเดียวการเลือกสถานที่ปฏิบัติธรรมจึงต้องเจียบสงัดจากคนและเสียงรบกวน ภิกษุทั้งหลายจึงต้องหลีกเร้นออกจากหมู่บ้านแอดัดสัสนไปหาความสงบตามป่า ภูเขาและถ้ำเป็นต้น ลักษณะสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าตัวอย่างของวัดในพระพุทธศาสนา มีลักษณะกว้างขวาง ปลอดภัย ร่มรื่น สงบ และเย็นสบาย ภูมิและเสนาสนะ มีลักษณะเรียบง่าย สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนพระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เมื่ออยู่ในที่ใดก็ต้องทำความสำรวมทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการฝึกหัดอบรมตน ได้บรรลุวัตถุประสงค์คือสงบอย่างแท้จริง^{๕๐}

สำนักศาสนศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม หรือพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด สำนักเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม หรือพระปริยัติธรรมแผนก บาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและสำนักเรียนคณะจังหวัดตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด สิ่งแวดล้อมภายใน (โยนิโสมนสิการ) การตรัสรู้โดยอุบายอันแยบคาย พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของปัญญาชนมากกว่าความเชื่อ เมื่อพุทธศาสนิกชนมีความตั้งมั่นที่จะศึกษาพุทธธรรม ทุกคนต้อง

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

ฝึกฝนให้รู้จักคิด พิจารณา ไตร่ตรอง ควบคุมไปกับการศึกษาค้นคว้าและการปฏิบัติ คนที่จะเข้าใจถึงแก่นแท้ของพุทธศาสนา จะต้องถึงพร้อมด้วย โยนิโสมนสิการ รู้จักคิดแยกคาย การคิดอย่างมีระบบ คิดถูกต้อง ใช้สติปัญญาศึกษา เป็นปัจจัยภายในที่สำคัญที่สุดในระบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี โยนิโสมนสิการโดยรูปศัพท์ โยนิโสมนสิการประกอบ โยนิโส กับมนสิการ โยนิโสมาจาก โยนิ ซึ่งแปลว่าเหตุต้นเค้า แหล่งเกิดปัญหา อุปาย วิธีทาง ส่วนมนสิการ แปลว่าการทำในใจการคิดคำนึงนึกถึง ใส่ใจพิจารณา เมื่อแปลรวมกันจึงแปลว่า การทำในใจให้แยกคาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๕๑}

๑) อุปายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุปาย คิดอย่างมีวิธีหรือคิดถูกวิธี หมายถึงคิดถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริง

๒) ปณมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง คือคิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ

๓) การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุผลค้นเหตุ คิดตามเหตุผลโดยการสอนให้เกิดสิ่งเร้าภายใน ๑๐ วิธี คือ

๑. คิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
๒. คิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ
๓. คิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา
๔. คิดแบบแก้ปัญหา
๕. คิดแบบสัมพันธ์หลักการกับความมุ่งหมาย
๖. คิดมองคุณโทษและทางออก
๗. คิดแบบคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม
๘. คิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม
๙. คิดตามสภาพเป็นอยู่ปัจจุบัน
๑๐. คิดจำแนกแยกแยะออกให้ครบทุกแง่ทุกมุม

ในเชิงวิชาการเพื่อการำหน้าที่โดยโยนิโสมนสิการ จะประกอบด้วย

๑. โยนิโสมนสิการแบบปลูกปัญญามุ่งให้เกิดความรู้แจ้งตามสภาวะ เน้นที่การจัดอริยธรรมเป็นฝ่ายวิปัสสนา มีลักษณะเป็นการส่องสว่าง ทำลายความมืด หรือชำระล้างสิ่งที่สกปรกให้ผลไม่จำกัดกาลหรือเด็ดขาดนำไปสู่โลกุตตรสัมมาทิฐิ

๒. โยนิโสมนสิการแบบสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าคุณธรรมอื่นๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นฝ่ายสมถะกล่าวสรุปการสร้างศรัทธาพื้นฐานจากองค์ประกอบ ๒ ประการ ปัจจัยภายนอก ได้แก่สิ่งแวดล้อมที่มีบรรยากาศก่อให้เกิดแรงจูงใจและครูผู้เป็นกัลยาณมิตร เมื่อเกิดศรัทธาขึ้นแล้วย่อมสนับสนุนให้ปัจจัยภายในคือวิธีการแห่งปัญญา (โยนิโสมนสิการ) มีกำลังแรงพัฒนาขึ้นจนลำดับการสอนตามแนวพุทธวิธีจึงมีลักษณะสมบูรณ์ สมดุลเกิดความไพบุลย์ ด้านกาย วาจา ปัญญา ความรู้ และจิตใจ ซึ่งมนุษย์พึงมีได้จากการฝึกอบรมของตน

การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมแผนกบาลีไว้ว่าขณะนี้ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีจะต้องถูกตรวจสอบคุณภาพด้วยหรือไม่ แต่ก็เห็นหลักธรรมดว่า ถ้าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี

^{๕๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๖.

ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐเท่าเทียมกันกับการที่รัฐสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติของรัฐสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่ต้องเข้ามาตรฐานตรวจสอบและประเมินคุณภาพซึ่งจะเป็นเรื่องที่ดี เพราะทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีสามารถแข่งขันกับโรงเรียนประเภทอื่นได้^{๕๒} และได้กล่าวถึงการศึกษาของคณะสงฆ์ไว้ในการปาฐกถาพิเศษในการประชุมเชิงปฏิบัติการของเจ้าคณะพระสังฆาธิการและผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ ณ หอประชุมพุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ว่าก่อนหน้านี้คณะสงฆ์เคยตรึงไฟปฏิรูปการศึกษาในประเทศหลายขบวนแล้ว รถไฟขบวนที่ผ่านมาพอสักได้ แต่รถไฟขบวนนี้ไม่ควรตก เพราะเป็นขบวนใหญ่กว่าทุกครั้งที่ผ่านมา นี่นับเป็นครั้งแรกในรอบร้อยปีที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ถ้าตรึงไฟขบวนนี้แล้วคณะสงฆ์คงหมดโอกาสที่จะพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนาและการศึกษาสงฆ์นี้ เรียกว่าเป็นรถไฟขบวนสุดท้ายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ถ้าคณะสงฆ์พลาดโอกาสครั้งนี้แล้ว นอกจากจะตามฝ่ายบ้านเมืองและศาสนาอื่นไม่ทันในเรื่องการจัดการศึกษาแล้ว คณะสงฆ์ยังเสียโอกาสที่ดีในหลายเรื่อง รวมทั้งเรื่องที่เราถกพยายามเกาะขบวนรถไฟอยู่ในขณะนี้ นั่นคือเรื่องกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถาบันพระพุทธศาสนา ที่จะทำให้พระปริยัติธรรมแผนกธรรมและพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น รัฐให้การช่วยเหลืองบประมาณการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่เพียงพอ สำนักเรียนต้องช่วยเหลือตัวเอง ผลจึงออกมาไม่ได้มากเท่าที่ควร แต่คิดว่าเมื่อมีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดไว้ว่ารัฐต้องสนับสนุนงบประมาณ การจัดการศาสนศึกษา คงได้รับงบประมาณเต็มเม็ดเต็มหน่วย พระสงฆ์ที่ท่านจัดการศึกษาและรักการศึกษาท่านก็หวังแลรอคอยตรงจุดนี้อยู่^{๕๓}

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ที่ตนคิด คำนึงมสติปัญญา คือการจัดการแวดล้อมเพื่อให้เกิดการศึกษา พอใจ เกิดปิติ ความยินดีเลื่อมใสและถ้าสิ่งแวดล้อมปราศจากยั่วยุทำให้มีสมาธิ ผิดอบรมกาย วาจา จิตใจของมนุษย์ได้มาก รวมแล้วสิ่งแวดล้อมในพระพุทธศาสนาต้องปลอดโปร่ง รมรื่น สงบ เย็นสบาย เรียนง่าย สะอาด ระเบียบเรียบร้อย ภายในคือการตรិตรองพิจารณาไตร่ตรองควบคู่กับการศึกษารู้จักคิดแคบคาย มีระบบถูกต้องใช้สติปัญญาในระบบการเรียนรู้ตามพุทธวิธี ดังนั้น การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แต่เดิมตั้งขึ้นตามมติคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด ปัจจุบันตั้งขึ้นตามความเห็นชอบของเจ้าคณะจังหวัด เพราะในต่างจังหวัดนั้น ถ้าวัดที่มีการเรียนการสอนที่เรียกว่าสำนักศาสนศึกษานั้นเอง สำนักศาสนศึกษา หมายถึงสถานที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด สำนักเรียน หมายถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ซึ่งเป็นสำนักเรียนคณะจังหวัดตามมหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

^{๕๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ขอบฟ้าแห่งความรู้กับผลงานด้านการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๑.

^{๕๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, บทบาทสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

๒.๓.๓ ประโยชน์ของสำนักศาสนศึกษา

การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา หมายถึงการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เป็นพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ ทรงจัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนตามกำลังสติปัญญา สืบเนื่องเป็นพระราชกรณียกิจมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนับแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงสมัยรัชกาลที่ ๙ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงรับพระราชภาระอยู่โดยสม่ำเสมอ ทรงปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่ ทรงจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลาง ตลอดถึงมณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในส่วนภูมิภาคแล้ว พระองค์ทรงปรึกษากับคณะสงฆ์ขอให้แบ่งพระราชภารกิจในการจัดการศึกษาโดยตลอด โดยทรงมอบหมายให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงดำเนินการก่อน พ.ศ. ๒๔๖๙ การสอบพระปริยัติธรรมแผนกธรรม

- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้เป็นไปตามนโยบาย
- ประสานงานกับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง
- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง การรวม การยุบ การย้าย และการยุบเลิกสำนักเรียน

สำนักศาสนศึกษา

- ส่งเสริม สนับสนุนการแต่งตั้ง ถอดถอนครู และบุคลากรทางการศึกษา
- จัดทำระเบียบการเทียบโอนผลการศึกษา รวมทั้งประสานงานความร่วมมือกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบและวัดผลการศึกษา

- จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรม
- ดำเนินการอบรมและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา แผนกธรรม
- ดำเนินการและส่งเสริมการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอน
- ดำเนินการออกประกาศนียบัตร
- กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารงบประมาณ จัดทำงบประมาณแผนการใช้

จ่ายงบประมาณประจำปี สำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา และโรงเรียนทั่วประเทศ

- จัดประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
- วิจัยและส่งเสริมการวิจัยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
- จัดทำสถิติข้อมูลสารสนเทศสำนักเรียน ทะเบียนนักเรียน ครู และบุคลากร

ยุทธศาสตร์ด้านผู้เรียน สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนด้วยการมอบทุนการศึกษาเมื่อสอบได้เพิ่มสวัสดิการ แก่นักเรียนที่มีความตั้งใจศึกษาและมีความประพฤติดี

๑. พัฒนาครูสอน โดยการส่งครูเข้าร่วมอบรมการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม โครงการอบรมครูสอนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพของครู

๒. กระบวนการเรียนการสอนเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม

๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ภายในสำนักเรียน และศรัทธาสาธุชนทั่วไป

การกำหนดพันธกิจโรงเรียนการศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อกำหนดพันธกิจหรือแนวการดำเนินงานเพื่อตอบคำถามให้ได้ว่า กิจกรรมการศึกษาจะต้องกำหนดให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องฝ่ายใดรับผิดชอบปฏิบัติและปฏิบัติในการกิจใดบ้าง ตัวอย่างเช่น

๑. ผู้บริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
นักธรรม

๒. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์มี
วิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง

๓. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้
และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๔. ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้มีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๕. ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้มีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๖. ส่งเสริมให้มีการทดสอบ

การอบรมเช่นนี้ เป็นเช่นเดียวกับการอบรมกึ่งเข้าชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์อย่างสำคัญต่องานพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของคณะสงฆ์

การจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมดังกล่าว ได้ดำเนินต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๗ ประชุมครั้งละ ๑๕ วัน มีพระสงฆ์ทั่วสังฆมณฑลเข้ารับการอบรมครั้งละประมาณ ๑๐๐ กว่ารูป ทำให้บุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ได้รับประโยชน์อย่างมหาศาล แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นี้ โครงการการประชุมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ดังกล่าวต้องยุติไป เพราะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุน จึงทำให้จากกล่าวได้ว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ไทย ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นักเรียน หมายถึง พระภิกษุสามเณรของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคมทั่วสังฆมณฑลที่สมัครเข้ารับการศึกษจากสำนักศาสนศึกษา หรือสำนักเรียนแห่งใดแห่งหนึ่ง นักเรียนดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นนักเรียนภายในสำนัก หรือนักเรียนภายนอกที่วัดของตนเอง ไม่ได้จัดการเรียนการสอน และได้มาสมัครเรียนร่วมกับนักเรียนภายในสำนักเรียนแห่งนั้น

นอกจากนี้ บางสำนักเรียนอาจจะมีพระภิกษุสามเณรต่างประเทศ มาเรียนร่วมด้วยกันก็มี เช่น สำนักเรียนวัดปากน้ำเป็นต้น และจากฐานข้อมูล (Database) ของสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง แผนกธรรม มีพระภิกษุสามเณรเข้ารับการศึกษานในแต่ละสำนักเรียนทั่วสังฆมณฑล

สรุปได้ว่า การจัดการพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนพระสงฆ์ให้ดำเนินไปบรรลุผลตามเป้าหมาย หมายถึงบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน เช่น เจ้าสำนักเรียน ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ และครู อาจารย์ประจำ

เงินหมายถึง งบประมาณในการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนต่างๆ เช่นค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าวิทยภัตถวายครู ค่าทุนการศึกษา ค่าจัดกิจกรรมทางการศึกษา วัสดุ หมายถึงวัสดุอุปกรณ์ที่สำนักเรียนจะต้องจัดหาให้กับนักเรียนและคณะครู เช่น ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา คอมพิวเตอร์ พรีนเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เทปเสียง เครื่องเทปเป็นต้น ซึ่งตำราเรียนอาจจะใช้ระบบการยืมสืบท่อการนักเรียนรุ่นที่สุ่รุ่นน้องก็ได้ ถ้าไม่ชำรุดหรือเสียหายมากเกินไป การจัดการ เป็นการนำเอาทรัพยากรทั้ง ๓ ประการ มาบูรณาการและจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสม

๒.๓.๔ วัตถุประสงค์ของสำนักศาสนศึกษา

การศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ในสมัยพุทธกาล มุ่งเน้นในด้านการอบรมจิตใจโดยเฉพาะ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือคั่นถรรุระ การศึกษาเล่าเรียนหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่เป็นภาคทฤษฎีโดยวิธีบอกกล่าว ท่องจำปากต่อปาก ที่เรียกว่า มุขปาฐะ ทั้งที่เป็นการเล่าเรียนสดับรับฟังจากพระพุทธเจ้าโดยตรง และจากพระอรหันตสาวก วิปัสสนาธุระ คือการศึกษาวิธีฝึกหัดอบรมจิตใจให้สงบ สะอาด ปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระมหาสาวก ซึ่งมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัย และรวบรวมคำสั่งสอนเพื่อไม่ให้ประพจน์ไขว้เขวไปจากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ จัดไว้เป็นหมวดหมู่มี ๓ หมวด รวมเรียกว่า พระไตรปิฎกมี ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์แบ่งได้ดังต่อไปนี้^{๕๔}

๑. หมวดพระสูตร เรียกว่า พระสูตรตันตปิฎก มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์
๒. หมวดพระวินัย เรียกว่า พระวินัยปิฎก มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์
๓. หมวดพระอภิธรรม เรียกว่า พระอภิธรรมปิฎก มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

พระสงฆ์สาวกสมัยนั้น ก็ศึกษาท่องจำกันด้วยปาก เป็นคณะๆ คณะละหมวดบ้างสองหมวดบ้าง จึงถึงสังคายนาที่ ๕ จึงมีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐาน ด้วยภาษาบาลีหรือภาษามคธ ทั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่า ในกาลภายหน้าจะไม่มีผู้ทรงจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด และจากการที่พระไตรปิฎกได้ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีนี้เอง พระสงฆ์สาวกโดยเฉพาะฝ่ายเถรวาท จึงหันมาศึกษาภาษาบาลีให้เป็นความรู้พื้นฐานก่อน จากนั้นถึงศึกษาพระไตรปิฎกต่อไป เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของพระพุทธองค์ ไม่ให้คลาดเคลื่อนหรือวิปลาสไป ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปยังนานาประเทศ จึงได้มีการคัดลอกพระไตรปิฎกไว้ด้วยภาษาของตน เพื่อจะได้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถถ่ายทอดคำสั่งสอนนั้นออกมาอย่างถูกต้องตามพระพุทธประสงค์ วัตถุประสงค์ของสำนักศาสนศึกษา ๑) เพื่อส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แก่พระภิกษุสามเณร ๒) เพื่อการสนองนโยบายด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ๓) เพื่อการธำรงไว้ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔) เพื่อความมั่นคงสถาพรแห่งพระพุทธศาสนา

^{๕๔} พระบุญประทาน ญาณทีโป (ทะปะละ), "ศึกษาปัจจัยนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี: กรณีศึกษาวัดจองคำ อำเภอหาง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา ๒๕๕๒", *ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต*, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^{๕๕} พุทธศักราช ๒๕๔๒ หมวดที่ ๑ มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวดที่ ๒ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ในมาตราที่ ๑๒ บัญญัติไว้ว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงเป็นสถาบันทางการศึกษาตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่สามารถพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม มีจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แต่จากสภาพปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม เทคโนโลยีทันสมัยมีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นอารยธรรมต่างประเทศมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย การดูแลเอาใจใส่และพึ่งพาอาศัยกันในครอบครัวปฐมนิเทศน้อยลง ดังนั้น การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คือการให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาเพื่อทำให้สังคมไทยซึ่งเป็นเมืองพุทธศาสนามั่นคงและน่าอยู่สืบไป

ตารางที่ ๒.๖ วัตถุประสงค์ของสำนักศาสนศึกษา

สำนักศาสนศึกษา	ยุทธศาสตร์การศึกษา
๑. คณะผู้บริหาร/พระสังฆาธิการ	การพัฒนาตน-การพัฒนาคน-การพัฒนางาน
๒. ครู/อาจารย์/เจ้าหน้าที่	การพัฒนาตน-การพัฒนาคน-การพัฒนางาน
๓. นักเรียน/นักศึกษา/ผู้สนใจทั่วไป	การพัฒนาตน-การพัฒนาคน-การพัฒนางาน

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น เป็นการจัดการศึกษาที่เรียกว่าการศาสนศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ระดับ ดังต่อไปนี้

๑. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตน คือภิกษุสามเณรทุกรูปที่บวชมาจะต้องศึกษาหลักเบื้องต้นคือพระวินัย การศึกษาพระวินัยก็คือศึกษาเรื่องศีลของภิกษุสามเณรระเบียบปฏิบัติทางศาสนา รวมถึงธรรมเนียมต่างๆ เป็นการศึกษาเพื่อรักษาตัวเอง เพื่อปฏิบัติได้ถูกต้อง ทำให้ถูกต้องตลอดถึงศึกษาเพื่อเอาตัวให้รอด คือ หลุดพ้นจากความทุกข์ เช่น ศึกษาและปฏิบัติตามกรรมฐาน การจัดการศึกษาแบบนี้เป็นการจัดให้เฉพาะตัวบุคคล ได้ประโยชน์เฉพาะตัว ใครทำใครได้ และเอาตัวรอดได้ โดยจะเรียนตามอัธยาศัย เรียนจากตำรา หรือจากครูอาจารย์ก็ได้

^{๕๕} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุ, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

๒. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน หรือการจัดหลักสูตรให้เป็นประโยชน์ในเชิงธำรงรักษาเนื้อหาสาระหรือแก่นสารพระศาสนาเอาไว้ ได้แก่ การศึกษานิกัธรรมและบาลี หลักสูตรที่ใช้เรียนก็มีเนื้อหาที่มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้า โดยนำพระไตรปิฎกและหลักธรรมต่างๆ มาย่อแล้วเรียนกัน เรียนเพื่อรักษาพระพุทธศาสนา เรียกกันว่าเรียนพุทธพจน์ ที่พระพุทธานุญาตทรงอยู่และสืบต่อมาได้ทุกวันนี้โดยไม่สูญหายหรือผิดเพี้ยนไป และมีการสืบทอดพัฒนาตลอดมาก็เพราะได้อาศัยการศึกษาเล่าเรียนแบบนี้

๓. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนางาน การศึกษาแบบนี้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสังคมคือลูกชาวบ้านโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา กล่าวคือสมัยแรกๆ รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง ทำให้ลูกชาวบ้านผู้ไม่รู้แต่ยากจนไม่มีโอกาสได้เรียน จึงอาศัยมาบวชเป็นสามเณรจึงได้เรียน การเรียนแบบนี้เรียกกันว่า "พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ" หมายถึงการเรียนวิชาทางโลกควบคู่กันไปกับเรียนทางธรรม ตามแบบที่ ๒ เมื่อเรียนจบแล้วก็สึกหาอาชีพไป และสามารถใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปได้ การจัดการศึกษาแบบนี้จึงเป็นการช่วยเหลือสังคมหรือผลิตคนที่มีคุณภาพให้สังคมได้ทางหนึ่ง

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมีฐานเป็นกรมขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีโดยให้มีอำนาจดังต่อไปนี้^{๕๖}

๑) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดวิญญูฐานะผู้สำเร็จการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๒) รับสนองงาน ประสานงานและถวายการสนับสนุนกิจการของคณะสงฆ์ การบริหารการปกครอง

๓) เสนอแนวทางกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา

๔) ส่งเสริม ทำนุบำรุง รักษาศาสนาและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา

๕) ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลางทางพระพุทธศาสนา

๖) พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา

๗) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ

มอบหมาย

๘) ทำนุบำรุง ส่งเสริมการพุทธศาสนศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม

๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำหรับหน่วยงานราชการภายในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินั้น ประกอบด้วย กองกลาง กองพุทธศาสนา กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพุทธมณฑล สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กองพุทธศาสนศึกษาเป็นหน่วยงานที่สังกัดสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติที่ทำหน้าที่ดูแลการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยตรง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

^{๕๖} กองพุทธศาสนศึกษา, ปฏิทินการศึกษาแผนกสามัญศึกษาพุทธศักราช ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

๑) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล จัดการศึกษาวิชาการ จัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และรับผิดชอบงานการศึกษา

๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจัดทำสื่อการเรียนการสอนด้านศาสนาวเคราะห์ทางวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งความรู้ที่เป็นระบบและอ้างอิงได้

๓) สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการนิเทศติดตามและประเมินผลการศึกษาทุกประเภท

๔) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ดังต่อไปนี้ ๑) ให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลให้มีภาวะผู้นำเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง รู้หลักชุมชนสัมพันธ์ และเป็นผู้มีความรู้ทางจิตวิทยาสังคม ๒) ให้เป็นผู้มีความสามารถในการเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาครู พัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก การสร้างบรรยากาศ การให้รางวัล ให้กำลังใจแก่ครูและบุคลากร การมีมนุษยสัมพันธ์และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ๓) ให้เป็นผู้มีความสามารถทำหน้าที่สอนและสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ส่วนการพัฒนาครู หมายถึงผู้บริหารมุ่งพัฒนาครูให้มีความสำนึกและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งและกัน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน และพัฒนาครูให้เปลี่ยนพฤติกรรมในการสอนจากแบบบรรยายให้มีความสามารถในการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเทคนิควิธีการ ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ โดยครูต้องมีความรู้ด้านปรัชญาในเรื่องนักเรียนเป็นศูนย์กลางนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูต้องมีความรู้ในการพัฒนาและบูรณาการหลักสูตร ครูต้องมีความรู้ในการประเมินผลจากการปฏิบัติจริง ครูต้องมีความรู้ด้านจิตวิทยา และเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้

ด้านทักษะ โดยครูต้องมีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ครูต้องมีทักษะในการจัดกลุ่มนักเรียนห้องเรียน ครูต้องมีทักษะในการสอนเป็นทีม ครูต้องมีทักษะในการสอนเป็นเรื่องเป็นสถานการณ์ โดยบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชาและวิถีชีวิตจริง ครูต้องมีทักษะในการพัฒนาสื่อรวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูต้องมีความสามารถในการประเมินนักเรียนในทุกด้าน ครูต้องมีทักษะในการใช้แฟ้มผลงาน ครูต้องมีทักษะในประเมินระดับความรู้และระดับการพัฒนาของนักเรียน ครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี ครูต้องมีทักษะในการให้คำปรึกษาแนะนำเป็นต้น

ด้านเทคนิควิธีการ โดยครูต้องสามารถใช้เทคนิคการสอนได้อย่างเหมาะสมในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องสามารถใช้นวัตกรรมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างถูกวิธี เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น เป็นการจัดการศึกษาที่เรียกว่าศาสนศึกษาจัดโดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเป็น ๓ ระดับ ดังต่อไปนี้

๑. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวบุคคล คือภิกษุสามเณรทุกรูปที่บวชมาจะต้องศึกษาหลักเบื้องต้นคือพระวินัย การศึกษาพระวินัยก็คือศึกษาเรื่องศีลของภิกษุสามเณรระเบียบปฏิบัติทางศาสนา รวมถึงธรรมเนียมต่างๆ เป็นการศึกษาเพื่อรักษาตัวเอง เพื่อปฏิบัติได้ถูกต้อง ทำให้ถูกต้องตลอดถึงศึกษาเพื่อเอาตัวให้รอด คือ หลุดพ้นจากความทุกข์ เช่น ศึกษาและปฏิบัติกรรมฐาน การจัดการศึกษาแบบนี้เป็นการจัดให้เฉพาะตัวบุคคล ได้ประโยชน์เฉพาะตัว ใครทำใครได้ และเอาตัวรอดได้ โดยจะเรียนตามอัธยาศัย เรียนจากตำรา หรือจากครูอาจารย์ก็ได้

๒. การจัดการศึกษาเพื่อพระศาสนา หรือการจัดหลักสูตรให้เป็นประโยชน์ในเชิงธำรงรักษาเนื้อหาสาระหรือแก่นสารพระศาสนาเอาไว้ ได้แก่ การศึกษานักธรรมและบาลี หลักสูตรที่ใช้เรียนก็มีเนื้อหาที่มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้า โดยนำพระไตรปิฎกและหลักธรรมต่างๆ มาย่อแล้วเรียนกัน เรียนเพื่อรักษาพระพุทธศาสนา เรียกกันว่าเรียนพุทธพจน์ ที่พระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่และสืบต่อมาได้ทุกวันนี้โดยไม่สูญหายหรือผิดเพี้ยนไป และมีการสืบทอดพัฒนาตลอดมาก็เพราะได้อาศัยการศึกษาเล่าเรียนแบบนี้

๓. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม การศึกษาแบบนี้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสังคมคือลูกชาวบ้านโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา กล่าวคือสมัยแรกๆ รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง ทำให้ลูกชาวบ้านผู้ไม่รู้แต่ยากจนไม่มีโอกาสได้เรียน จึงอาศัยมาบวชเป็นสามเณรจึงได้เรียน การเรียนแบบนี้เรียกกันว่า "พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ" หมายถึงการเรียนวิชาทางโลกควบคู่กันไปกับเรียนทางธรรม ตามแบบที่ ๒ เมื่อเรียนจบแล้วก็สึกหาอาชีพไป และสามารถใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปได้ การจัดการศึกษาแบบนี้จึงเป็นการช่วยเหลือสังคมหรือผลิตคนที่มีคุณภาพให้สังคมได้ทางหนึ่ง

สรุปได้ว่า การพัฒนาการบริหารการจัดการสำนักศาสนศึกษา หมายถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนพระปริยัติธรรม จึงเป็นสถาบันทางการศึกษาตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่สามารถพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น เป็นการจัดการศึกษาที่เรียกว่า สำนักศาสนศาสตรศึกษามีวัตถุประสงค์ ๓ ระดับคือ เพื่อพัฒนาตน เพื่อพัฒนาคน และเพื่อพัฒนางาน เป็นต้น

๒.๓.๕ เป้าหมายของสำนักศาสนศึกษา

การศึกษาในทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ จะต้องรับเป็นภาระหน้าที่สั่งสอนสัทธินาสิกและอันเตวาสิกให้แก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการสืบทอดอายุพระศาสนา ฝ่ายอาณาจักรอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็ทรงให้การสนับสนุนอุดหนุนให้มีการสอบไล่ความรู้เรื่องปริยัติธรรมตลอดมา ทั้งได้ทรงยกย่องผู้มีความรู้ให้เป็นที่ยกย่องด้วยการพระราชทานสมณศักดิ์และนิตยภัตตามสมควรแก่ฐานะ เพื่อส่งเสริมพระภิกษุสามเณรผู้มีความรู้ในการปฏิบัติศาสนกิจสืบต่อไป ในปัจจุบันนี้ทางราชการได้ให้การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยได้ตั้งนิตยภัตถวายครูสอนพระปริยัติ

ธรรมและจัดการเทียบความรู้ทางด้านพระปริยัติธรรม ตามสมควรแก่ภูมิขั้นนั้นๆ นอกจากนี้ ยังได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนาโดยรับรองผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ให้ได้รับปริญญาชั้นปริญญาตรี การศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เพราะถ้าไม่รู้ภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่มีความสามารถรู้และเข้าใจพระพุทธรูปพจน์ในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนาก็จะต้องเสื่อมสูญไปด้วย ด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณมา จึงทรงทำนุบำรุงสนับสนุนการเล่าเรียนพระปริยัติธรรมและทรงยกย่องพระภิกษุสามเณรที่เรียนรู้พุทธวจนะให้มีสมศักดิ์ฐานันดร พระราชทานรูปการต่างๆ มีนิตยภัตเป็นต้น จึงจัดให้มีวิธีการสอบพระปริยัติธรรม เพื่อให้ปรากฏต่อชาวโลกทั่วไปว่า พระภิกษุสามเณรรูปใดมีความมากน้อย แค่ไหนเพียงใด เมื่อปรากฏว่าพระภิกษุสามเณรรูปใด มีความรู้รอบรู้ถึงขั้นที่กำหนดแล้วพระมหากษัตริย์ก็ทรงยกย่องพระภิกษุสามเณรรูปนั้นให้เป็นมหาเปรียญ ครั้นอายุพรรษาถึงชั้นเถรภูมิก็ทรงตั้งให้มีสมณศักดิ์ในสังฆมณฑล ตามสมควรแก่คุณธรรมและความรู้ เป็นอาจารย์สั่งสอนพระปริยัติธรรมสืบๆ กันมาจนบัดนี้ เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม ๓ ประการดังต่อไปนี้^{๕๗}

๑. ปริยัติ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานการปฏิบัติและการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือการศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่า คำสอนของพระพุทธองค์ที่จัดเป็นธรรมบทนั้น บทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผู้เรียนจะน้อมนำเอาธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิต จะทำอย่างไรและเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลอย่างไร เป็นต้น เรียกว่า ปริยัติ

๒. ปฏิบัติ ได้แก่ การน้อมเอาหลักธรรมคำสั่งสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ภาคปฏิบัติ คือ นำมาปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจา และใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือน้อมเอาหลักธรรมที่เรียนแล้วนั้นมาเป็นแนวทางหรือปทัสฐานแห่งชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตนเรียกว่า ปฏิบัติ

๓. ปฏิเวธ ได้แก่ ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระอริยบุคคลเป็นต้น ผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุขั้นนั้น ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัติ นั้น ไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้ แต่การยกฐานะดังกล่าวเป็นไปโดยอัตโนมัติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานะหรือตำแหน่งแห่งอริยเจ้านั้นไม่มีการแต่งตั้งให้ จะรู้ได้ด้วยตนเองก็เป็น ปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูหิ เรียกว่า ปฏิเวธ

กระบวนการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมนอกจากจะประกอบด้วยองค์ความรู้ ๓ ประการดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีส่วนประกอบอื่นๆ ที่สำคัญของการศึกษาอีกหลายประการ เช่น ผู้ศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง ว่าสิ่งใดควรปรับ อย่างไรเป็นต้น การปรับเปลี่ยนตัวเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการดำรงอยู่โดยการพัฒนาองค์ประกอบภายในทางด้านร่างกายให้มีความสามารถ

^{๕๗} มงคล ศรีไพวรรณ, ประวัติการศึกษาของสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า

และความพร้อมในการดำรงอยู่ด้วยดี เช่น ให้เจริญเติบโต แข็งแรง มีสุขภาพดี เป็นต้น การพัฒนาองค์ประกอบภายในทางด้านจิตใจให้แข็งแกร่งสามารถยิ่งขึ้นเช่น มีสติปัญญามากขึ้น มีคุณธรรมอื่นๆ เช่น ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นต้น การรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์แก่ตน โดยรู้จักเลือกเกี่ยวข้องกับและถือประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเท่าที่มีอยู่ไม่ทำลายหรือทำตนให้เป็นอันตรายแก่สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลแก่ชีวิต ทำตนให้เกื้อกูลแก่สิ่งแวดล้อมที่ดีอันเป็นประโยชน์ร่วมกัน รู้จักจัดสิ่งแวดล้อมต่างๆ และสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่อำนวยประโยชน์

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา หมายถึงการบริหารมีควบคุมกำกับมนุษย์เป็นเวลานาน มนุษย์นอกจากจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมและได้รับประสบการณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแล้วมนุษย์ก็จะประมวลประสบการณ์เหล่านั้นนำมาถ่ายทอดให้กับชนรุ่นหลัง การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการจึงได้เกิดขึ้น ชีวิตและการศึกษาจึงเป็นไปอย่างธรรมชาติ แต่เมื่อมีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ก็เริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้นเช่นเดียวกัน มนุษย์จึงเริ่มรวมเข้าเป็นชุมชนเล็กๆ และต่อมาเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ทั้งทางกายภาพและทางสังคม^{๕๘} การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยและบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในพระพุทธศาสนา โดยได้รับการสนับสนุนจากพระมหากษัตริย์และรัฐบาล ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ทางธรรม และหากพระภิกษุ สามเณรลาสิกขาบทไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการเพื่อทำงานสร้างคุณประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้บ้านเมืองและตนเอง ตามสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

วิสัยทัศน์ของสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จะมุ่งมั่นในการจัดการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามระเบียบของแม่กองธรรมสนามหลวงเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความประพฤติตามหลักพระธรรมวินัย สมกับคำว่า "วิชชาจรณสมปนโน" มีความรู้คู่คุณธรรม และสามารถถ่ายทอดหลักธรรมแก่พุทธศาสนิกชนได้

พันธกิจของสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามระเบียบแม่กองธรรมสนามหลวง พยายามพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมให้มีคุณภาพ ดำเนินการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้สามารถเผยแผ่หลักธรรมแก่พุทธศาสนิกชนและเป็นผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรม การบริหารนั้น หมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามคานียานนี้การบริหารในพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์เป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์ วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๖๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาพุทธวิธีบริหาร

^{๕๘} ชาญชัย อาจินสมจากาม, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗.

นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก และ ยุทธศาสตร์การศึกษาตามแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง เป้าหมายของ มนุษย์ไว้ว่า มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีเป้าหมายของชีวิตแล้วก็ต้องพยายามทำให้สำเร็จและ เป้าหมายของชีวิตมี ๓ ระดับ ได้แก่^{๕๙}

๑. เป้าหมายเบื้องต้น คือการเลี้ยงตัวเอง เลี้ยงครอบครัวได้ ต้องมีอาชีพและอาชีพต้อง บริสุทธิ์ในการดำเนินชีวิตปัจจุบันหรือประโยชน์ปัจจุบัน ๔ ข้อ ได้แก่ ๑) มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค งามสง่า อายุยืน ๒) มีเงินมีงาน มีทรัพย์จากอาชีพสุจริต พึ่งตนเองได้ ๓) มีสถานภาพที่ดีเป็นที่ ยอมรับนับถือในสังคม ๔) มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าพอใจ

๒. เป้าหมายระดับกลาง คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เท่าที่สามารถทำได้ การกระทำด้วยเมตตาและปัญญา ในระดับนี้เรียกว่า สัมปรายิกัตถะประโยชน์มี ๕ ข้อ ได้แก่ ๑) ความ อ่อนน้อมซึ่งสุขใจ ด้วยศรัทธา มีหลักใจ ๒) มีความภูมิใจในชีวิต สะอาดที่ได้ประพาสสุจริต ๓) มี ความอึดใจในชีวิต มีคุณค่าที่ได้เสียสละทำประโยชน์ ๔) ความกล้ากล้ามั่นใจที่มีปัญญาแก้ปัญหาหน้า ชีวิต ๕) ความโล่งจิต มั่นใจว่าได้ทำกรรมดีมีทุนประกันภพใหม่

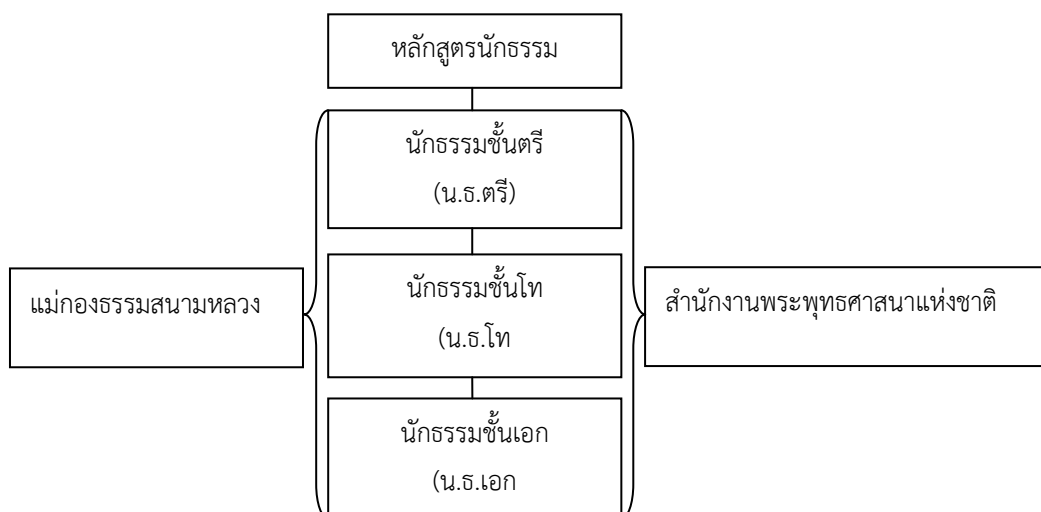
๓. เป้าหมายระดับสูงสุด คือการบรรลุพระนิพพาน การหมดกิเลส ความโลภ โกรธ และ หลง มีความสุข ไม่กลับมาเกิดอีกหลังชีวิตเสียไป ให้ทุกคนบรรลุเป้าหมายนี้ได้ในชาตินี้ แต่ก็ควร พยายามสะสมบารมีในชาติต่อไป คือ ประมวลประโยชน์หรือประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ ๑) จุดหมาย เพื่อตนเอง ๒) จุดหมายเพื่อผู้อื่นหรือประโยชน์ของผู้อื่น คือประโยชน์ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงช่วยเหลือผู้อื่น หรือเพื่อนมนุษย์ให้บรรลุถึงด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตเขาเองไปจนถึงตามลำดับ ๓) จุดหมายร่วมกันหรือประโยชน์ทั้งสองฝ่ายคือประโยชน์สุขเพื่อความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคม รวมทั้งภาวะปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษา เพื่อเกื้อกูลให้ตนและผู้อื่นก้าว ไปสู่จุดหมาย

เป้าหมายเชิงปริมาณในจังหวัดหนึ่งๆ พระสังฆาธิการผู้บริหารควรจะต้องเปิดโรงเรียน พระปริยัติธรรม เพื่อเป็นรับพระสังฆาธิการทุกระดับ และพระภิกษุสามเณร ได้เข้าศึกษาต่อตาม ความสามารถ ตั้งแต่ประโยคบาลีไวยากรณ์ และประโยคอื่นๆ เป้าหมายเชิงคุณภาพ พระสังฆาธิการ และพระภิกษุสามเณร มีความรู้ ความเข้าใจหลักภาษาบาลีตามหลักสูตรหรือหนังสือแบบเรียน นักธรรม/บาลี จนสามารถอ่านออกเขียนได้ และสอบได้รับปริญญาบัตรสมตามความปรารถนา

ผู้บริหารการศึกษา หมายถึงพระสังฆาธิการผู้มีหน้าที่บริหารจัดการกำหนดเป้าหมาย การเรียนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์ตามระบบการศึกษาตามหลักสูตร (แบบเรียน) จัดระบบนิเทศภายใน ให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ วัดผลประเมินผล ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่ สอดคล้องต่อการเรียนรู้ โดยที่สถานศึกษาในอดีตเป็นพระบรมมหาราชวังเป็นหลักในการจัดการเรียน การพระปริยัติธรรม ภายหลังต่อมาได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมย้ายเข้ามาอยู่ ตามวัดต่างๆ ที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนในอดีตได้แก่พระมหาเถระผู้ทรงพระไตรปิฎก และ ราชบัณฑิตเป็นต้น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ประกาศให้มีการสอบพระปริยัติธรรมแล้ว พระมหาเถระและราชบัณฑิตก็จะจัดตั้งคณะกรรมการสอบขึ้น

^{๕๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑.

โดยมีพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธานในการสอบ ในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมมีกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน การควบคุมเป็นต้น สำหรับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๕ การพัฒนาการศึกษานักธรรม

จากแผนภาพที่ ๒.๖ การพัฒนาการศึกษานักธรรม จะพบว่า คณะสงฆ์ไทยโดยมหาเถรสมาคม ได้มอบหมายให้สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้บริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่ในส่วนของการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน รวมถึงการดำเนินการอื่นๆ เพื่อพัฒนาส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ปัจจุบันนี้สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นหน่วยงานจัดการศึกษานักธรรมของคณะสงฆ์ เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล ดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมระดับชาติ และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตรให้เหมาะสมกับชั้นเรียน รวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษาระดับชั้น โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้รับสนองงาน ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมแบ่งเป็น ๓ ชั้น คือนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก

สรุปได้ว่า การศึกษาในทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เรียกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ จะต้องรับเป็นภาระหน้าที่ที่สั่งสอนสิทธิวิหาริกและอันเตวาสิกให้แก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาฝ่ายอาณาจักรอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็ทรงให้การสนับสนุนอุดหนุนให้มีการสอบไล่ความรู้เรื่องปริยัติธรรมตลอดมา เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. ปริยัติได้แก่การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานการปฏิบัติและการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือการศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง

๒. ปฏิบัติ ได้แก่การน้อมเอาหลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ภาคปฏิบัติ คือ นำมาปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจา และใจ

๓. ปฏิเวธ ได้แก่ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระอริยบุคคลเป็นต้น ผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุขั้นนั้น ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัติ นั้น ไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้ แต่การยกฐานะดังกล่าวเป็นไปโดยอัตโนมัติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานะหรือตำแหน่งแห่งอริยเจ้านั้นไม่มีการแต่งตั้งให้ จะรู้ได้ด้วยตนเองก็เป็น ปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูหิ เรียกว่าปฏิเวธ

๒.๓.๖ พระสังฆาธิการผู้บริหารสำนักศาสนศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เป็นการศึกษาในระดับเบื้องต้น ระดับกลาง และระดับสูง ตามหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่มุ่งศึกษาพระธรรมวินัย ซึ่งจารึกคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันมีอยู่ในพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์พิเศษต่างๆ จากคัมภีร์ดั้งเดิมให้มีความเข้าใจ สามารถนำมาปฏิบัติและเผยแผ่ได้ถูกต้อง เป็นภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องดำเนินการจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมที่อยู่ในเขตการปกครองของตนให้เป็นไปโดยชอบ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนที่มีความเลื่อมใสเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้รับการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยได้อย่างถูกต้อง โดยเปิดสอนแผนกนักธรรม รับนักเรียนซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณรในจังหวัดสมุทรปราการเข้าศึกษาต่อระดับนักธรรมชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๕๓๑ เพื่อให้การอุปถัมภ์การศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพดียิ่งขึ้น กรมการศาสนาจึงวางระเบียบ ว่าด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้^{๖๐}

๑. ระเบียบนี้เรียกว่าระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๕๓๑

๒. ให้ยกเลิกบรรดาคำสั่งข้อบังคับ บทบัญญัติหรือระเบียบอื่นใด ซึ่งขัดแย้งกับระเบียบนี้

๓. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

๔. ในระเบียบนี้

๔.๑ การศึกษาพระปริยัติธรรม หมายความว่า การศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีสันามหลวง

๔.๒ สำนักงานศาสนศึกษาจังหวัด หมายความว่า หน่วยงานของสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดรับผิดชอบงานด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม

๔.๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรม หมายความว่า สถานที่ที่จัดให้มีการเรียนการสอนศึกษาพระปริยัติธรรม

^{๖๐} สุทพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

๔.๔ ครูสอนพระปริยัติธรรม หมายความว่า พระภิกษุหรือสามเณรเปรียญที่ทำการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

๔.๕ ครูสอนพระปริยัติธรรมอาสา หมายความว่า พระภิกษุหรือสามเณรเปรียญที่ช่วยสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดน พื้นที่ อ.พ.ป. พื้นที่ชนบท ยากจน

๔.๖ พระปริยัตินิเทศก์ หมายความว่า พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ด้านการนิเทศการศึกษาและช่วยเหลืองานด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม

๔.๗ ศูนย์พระปริยัตินิเทศก์ หมายความว่า หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมในการประสานงานของพระปริยัตินิเทศก์

หมวดที่ ๒ การอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม

๕. สำนักงานศาสนาจังหวัด จะได้รับเงินอุดหนุนด้านการบริหารงานทั่วไปสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม คาวีสดุครุภัณฑ์ ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม

๖. โรงเรียนพระปริยัติธรรม จะได้รับเงินอุดหนุนด้านการบริหารงานทั่วไป สำหรับดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และนิยัตครูผู้สอนพระปริยัติธรรม

๖.๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ในปีหนึ่งต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ชั่วโมง

๖.๒ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในปีหนึ่งต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ชั่วโมง

๖.๓ มีจำนวนนักศึกษาเข้าสอบธรรม หรือบาลีสนามหลวง หรือทั้งสองอย่างรวมกัน ไม่ น้อยกว่า ๒๐ รูป

๖.๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีผลสอบตามเกณฑ์ที่กรมการศาสนากำหนดจะได้รับเงินอุดหนุนเป็นค่านิตยภัตครูสอนพระปริยัติธรรมอีกแผนกหนึ่ง

๗. ครูสอนพระปริยัติธรรมอาสาที่ช่วยสอนแผนกบาลี จะได้รับค่านิตยภัต ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

๗.๑ เป็นเปรียญธรรมตั้งแต่ ป.๓ ขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาศาสนศาสตร์บัณฑิต หรือพุทธศาสตรบัณฑิต

๗.๒ เจ้าคณะจังหวัดสังกัดเป็นผู้แต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของกรมการศาสนา

๘. พระปริยัตินิเทศก์ที่จะได้รับค่านิตยภัตต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

๘.๑ เป็นเปรียญธรรมอย่างต่ำเปรียญโท หรือศาสนศาสตร์บัณฑิต หรือพุทธศาสตรบัณฑิต

๘.๒ เคยสอนวิชาการพระพุทธศาสนาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมต่อกันไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๘.๓ เจ้าคณะจังหวัดสังกัดเป็นผู้แต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของกรมการศาสนา

๙. โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีผลการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์ที่กรมการศาสนา กำหนดจะได้รับเงินอุดหนุนเพิ่มเป็นพิเศษอีกส่วนหนึ่ง

๑๐. ศูนย์ครูพระปริยัตินิตยเทศก์ จะได้รับเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการนิตยเทศการศึกษา

๑๑. การจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมตามระเบียบนี้ กรมการศาสนาจะ กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรตามความเหมาะสมกับนโยบาย และวงเงินงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี

๑๒. สำหรับส่วนภูมิภาค ให้เจ้าคณะจังหวัดที่มีความประสงค์จะขอรับเงินอุดหนุนตาม ระเบียบนี้ ส่งรายงานขอรับเงินอุดหนุนประจำปีต่อกรมการศาสนา ตามแบบที่กรมการศาสนาได้ กำหนดภายในเดือนเมษายนของทุกปี ส่วนโรงเรียนพระปริยัติธรรมในกรุงเทพมหานคร ให้โรงเรียน เป็นผู้ส่งรายงานการขอรับเงินอุดหนุน

๑๓. ให้ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

สรุปได้ว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เป็นภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องดำเนินการจัดการ สักนิกศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมที่อยู่ในเขตการปกครองของตนให้เป็นไปโดยชอบ เพื่อเป็น ศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนที่มีความเลื่อมใส เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้รับการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างถูกต้องตั้งแต่ระดับนักธรรม ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอกเป็นต้น

๒.๔ ข้อมูลสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครนายก

สำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครนายก ประกอบด้วยสำนักศาสนศึกษาที่ จัดการเรียนการสอนศาสนศึกษา โดยเป็นสำนักเรียนใหญ่ มี ๔ สำนักเรียน ได้แก่

๑. สำนักศาสนศึกษาวัดพราหมณี

วัดพราหมณี สร้างขึ้นเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๕) เสด็จ ประพาสสมณชลปราจีนบุรี เมื่อมาถึงบริเวณวัด ช่างทรงเชือกหนึ่งได้ล้มลง จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัด ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ปัจจุบันนี้มีอายุ ๑๐๐ กว่าปีแล้ว มีเนื้อที่ ๑๕ ไร่ ๓ งาน ตั้งอยู่ที่บ้านพราหมณี ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

วัดพราหมณีเคยได้ถูกทิ้งร้างไปในช่วงหนึ่ง กระทั่งในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา หรือ สงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทัพญี่ปุ่นได้เลือกบริเวณที่ตั้งของวัดพราหมณีและเขาทุเรียนเป็นจุดพักทัพ ของกองพลทหารที่ ๓๗ ซึ่งมีจุดหมายจะไปรวมพลกันที่บริเวณเขาชะงอก (ปัจจุบัน คือ สถานที่ตั้งของ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก) จนสงครามสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๘๘ จึงมีทหารญี่ปุ่นล้มตายอยู่ในเขต จ.นครนายก หลายแห่งด้วยกัน ปรากฏว่ามีการค้นพบ กระดูกของทหารญี่ปุ่นใกล้วัดพราหมณี ดังนั้น สมาคมทหารสหายสงครามกองพลญี่ปุ่นที่ ๓๗ ได้ ร่วมกันบริจาคเงินในนามสมาคมสหายสงครามสร้างอนุสรณ์สถานไว้เพื่อเป็นที่ระลึกถึงทหารญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๒

สำนักศาสนศึกษาวัดพราหมณี ได้จัดตั้งนักเรียนบาลี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ปัจจุบัน มีผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประกอบด้วย

๑. พระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก เจ้าอาวาสวัดพราหมณี (พระอารามหลวง) ดำรงตำแหน่ง เจ้าสำนักเรียน
๒. พระมหาสมศักดิ์ ยสปาโล นักระรรมเอก (ป.ธ.๖) ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่
๓. พระมหาณรงค์ วชิรญาณ นักระรรมเอก ป.ธ.๔ ดำรงตำแหน่ง รองอาจารย์ใหญ่
๔. พระมหาปัญญา สุธมโม นักระรรมเอก (ป.ธ. ๓) ดำรงตำแหน่ง เลขานุการสำนักเรียน

๒. สำนักศาสนศึกษาวัดอุดมธานี

วันอุดมธานี เดิมชื่อ วัดแก้วตา กล่าวกันว่าแม่แก้วตา ชาวเวียงจันทร์เป็นผู้สร้าง ได้อพยพมาในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน ต่อมาแม่สาวหนูเชื้อสายชาวเวียงจันทร์ มีศรัทธา ในพระพุทธศาสนาได้ยกบ้านและที่ดินที่เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับวัดแก้วตา ให้สร้างเป็นวัด ให้ชื่อว่า วัดอุดม ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๐ พุทธศาสนิกชนที่อยู่ในบริเวณ ใกล้เคียงกับวัดแก้วตาและวัดอุดม ได้พิจารณาถึง ความเหมาะสม ให้รวมวัดแก้วตาและวัดอุดมเป็นวัดเดียวกัน ชื่อว่า วัดอุดมรัตนาวาส ได้สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ในช่วง ที่อยู่ระหว่างการสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ได้เสด็จเมืองนครนายกและได้เสด็จไปเยี่ยมวัดอุดมรัตนาวาส ได้พระราชทานชื่อวัดให้ใหม่ว่า วัดอุดมธานี ได้รับยกฐานะเป็น พระอารามหลวง เป็นกรณีพิเศษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธี มหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ สถานที่ตั้ง วัดอุดมธานี เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่เลขที่ ข๔ - ๓๙๖ ถนนอุดมธานี ตำบลบ้านใหญ่ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีที่ดินตั้งวัด เนื้อที่ ๓๖ ไร่ ๒ งาน ๑๔ ตารางวา ปัจจุบัน สำนักศาสนศึกษาวัดอุดมธานี มีผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประกอบด้วย

๑. พระครูปริยัติโพธิสุนทร เจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก เจ้าอาวาสวัดอุดมธานี ดำรงตำแหน่ง เจ้าสำนักเรียน
๒. พระครูสาทรสันติวัฒน์ (น.ธ.เอก) ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าสำนักเรียน
๓. พระมหาสุกฤษฎ์ ญาณาวโร (ป.ธ.๗) ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่
๔. พระมหาบรรพต กิตติปัญญา (ป.ธ.๓) ดำรงตำแหน่ง เลขานุการสำนักเรียน

๓. สำนักศาสนศึกษาวัดช้าง

วัดช้าง ตั้งอยู่ที่ ตำบลพิบูลออก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ในอดีตเมื่อกว่า ๒๐๐ ปีที่ผ่านมาพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เป็นป่าดงดิบรกชัฏ เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บที่ชุกชุม และเต็มไปด้วย สัตว์ป่าที่ดุร้ายนานาชนิด รวมทั้ง “ช้างป่า” ที่เป็นสัตว์ใหญ่และมักจะมารวมตัวกันอยู่อาศัย หากินในย่านนี้เป็นโขลงๆ ทั้งโขลงเล็กและโขลงใหญ่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ทางกรุงศรีอยุธยาจะส่งกำลังทหาร เข้ามาในป่าแถบนี้อยู่เป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อทำการคล้องช้างป่าเอาไปฝึกเป็นช้างศึก ไว้ใช้งานในยามมีสงครามเข้ามารุกรานบ้านเมือง

วัดช้าง เริ่มสร้างมาแต่ปีใดไม่ผู้ใดทราบแต่มีคนเก่าแก่เล่าต่อกันมาว่าเดิมที่เดียวบริเวณวัดที่ตั้งอยู่นี้เคยเป็นที่พักช้างของทางราชการตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีปะรำพิธีรับช้างอยู่ที่มุมด้านทิศตะวันออกของวัดเป็นที่ราบลุ่ม บริเวณรอบๆ มีป่าไม้เบญจพรรณขึ้นหนาแน่น หาแสงส่องลงมาถึงพื้นมิได้เลย ต่อมาก็ได้มีกลุ่มชาวบ้านเดินทางเข้ามาใช้พื้นที่บริเวณนี้เป็นปางพักช้าง และมีการฝึกช้างไว้เป็นช้างลากซุง เพราะชาวบ้านในแถบนี้ส่วนใหญ่ก็จะอาศัยผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ประกอบอาชีพทำไม้ซุง โดยอาศัยคลองบ้านนา เป็นที่ล่องซุงไปขาย เมื่อมีชาวบ้านเข้ามารวมตัวอยู่อาศัยกันมากขึ้น จึงได้มีการดำเนินการสร้างวัดขึ้นมาไว้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบพิธีทางศาสนา ตามหลักพุทธศาสนิกชนที่ดี โดยเมื่อเริ่มทำการก่อสร้างวัดมี “หลวงพ่อกุ่ม” เป็นผู้ริเริ่มร่วมมือกับชาวบ้าน หลวงพ่อกุ่ม ได้ร่วมกับชาวบ้านก่อสร้างวัดจนสำเร็จจุลวง ในปี พุทธศักราช ๒๒๗๓ ชาวบ้านก็ได้ตั้งชื่อวัดตามท้องถิ่นที่อยู่นั้นว่า “วัดช้าง “เพราะว่าพื้นที่แถบนี้เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่าเป็นจำนวนมาก เมื่อมีวัดแล้วความเจริญเติบโตของชุมชนก็ขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ และในที่สุดเมื่อถึงปีพุทธศักราช ๒๓๒๓ วัดช้าง ก็ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาตามลำดับพร้อมกับชุมชนโดยรอบวัด จนปัจจุบันสภาพป่าดงดิบได้หายไปหมดแล้วกลายเป็นตัวอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกในปัจจุบันนั่นเอง สำนักศาสนศึกษาวัดช้าง จัดตั้งสำนักเรียนบาลี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ปัจจุบันมีผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประกอบด้วย

๑. พระครูโสภณนาคกิจ เจ้าคณะอำเภอบ้านนา เจ้าอาวาสวัดช้าง ดำรงตำแหน่ง เจ้าสำนักเรียน

๒. พระมหาอภิชาติ สิริพิโต น.ธ.เอก (ป.ธ.๓) ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าสำนักเรียน

๓. พระมหาเทวินทร์ วรปญโญ น.ธ.เอก (ป.ธ.๔) ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่

๔. พระปลัดสงคราม โชติปญโญ น.ธ.เอก (ป.ธ.๓) ดำรงตำแหน่ง เลขานุการสำนักเรียน

๔. สำนักศาสนศึกษาวัดหนองโพธิ์

วัดหนองโพธิ์ เป็นวัดคู่บ้านหนองโพธิ์ ตามชื่อของหมู่บ้านเพราะมีหนองน้ำทางทิศใต้ของวัด และมีต้นโพธิ์ต้นใหญ่ต้นหนึ่ง ชาวบ้านจึงถือเอาชื่อตามลักษณะและเป็นมงคลว่า บ้านหนองโพธิ์ วัดจึงได้ชื่อว่าวัดหนองโพธิ์ วัดหนองโพธิ์ เป็นวัดที่สร้างมาคู่กับบ้านหนองโพธิ์ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งวัด เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๓ การตั้งวัดหนองโพธิ์นี้ ตั้งตามชื่อบ้าน เพราะมีหนองน้ำอยู่แห่งหนึ่งทางทิศใต้ของวัดในปัจจุบันนี้ ห่างจากวัดประมาณ ๒๐๐ เมตร และมีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง คนเก่าแก่กล่าวว่า ต้นไม้ที่ใหญ่มาก เกิดริมฝั่งหนองน้ำนั้น ชาวบ้านจึงถือเอานิมิตอันเป็นมงคลนามนี้ตั้งเป็นชื่อบ้านว่า "บ้านหนองโพธิ์" และวัดก็ตั้งชื่อตามหมู่บ้านว่า "วัดหนองโพธิ์" มีเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๒ งานตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

ในด้านประวัติศาสตร์นั้น บ้านหนองโพธิ์ เดิมเป็นชุมชนของคนลาว โดยการกวาดต้อนมา ในสมัยกรุงธนบุรีประมาณ พ.ศ.๒๓๒๒ เจ้าพระยากรุงธนบุรีโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระมหากษัตริย์ศึกยกทัพไปตี ได้กวาดต้อนเอาชาวลาวเวียงและลาวหัวเมืองปากโขงตะวันออก (คัดจากหนังสือประวัติจังหวัดนครนายก) ซึ่งมีหลักฐานใกล้เคียงกับการสร้างวัดหนองโพธิ์ คือ พ.ศ. ๒๓๒๓ ซึ่งในขณะนั้นคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาก็อยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ หรือเป็นชุมชน โดยเฉพาะในละแวกนี้ มีชุมชนใหญ่ๆ คือชุมชนบ้านใหญ่ ชุมชนศรีนาวา ชุมชนหนองโพธิ์ เป็นต้น และในบริเวณใกล้เคียงก็มี

ชุมชนมอญรวมอยู่ด้วย คือชุมชนนามอญ (บ้านนาบุญ ในปัจจุบัน) เมื่อชุมชนเข้มแข็งขึ้นจึงได้ตั้งชื่อตามชุมชนที่ตนเคยอยู่คือ ชุมชนหนองโพธิ์ (โพธิ์ทองก็เรียก) มีการทำนาและค้าขายกันโดยการสัญจรทางแม่น้ำ ระหว่างชุมชนหนองโพธิ์และชุมชนศรีนาวา ต่อมาเมื่อมีประชากรมากขึ้น จึงได้ตั้งเป็นหมู่บ้านหนองโพธิ์ แขวงศรีนาวา-เกาะหวาย ตามเขตปกครองในสมัยนั้น สำนักศาสนศึกษาวัดหนองโพธิ์ จัดตั้งสำนักเรียนบาลี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ปัจจุบัน มีผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประกอบด้วย

๑. พระมหาสิริสวัสดิ์ ธีรภาโส (ป.ธ.๙) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก เจ้าอาวาสวัดหนองโพธิ์ ดำรงตำแหน่ง เจ้าสำนักเรียน
๒. พระมหาไสว นาถปญโญ น.ธ.เอก (ป.ธ.๖) ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่
๓. พระมหาสิริวัฒนา สีลสาโร น.ธ.เอก (ป.ธ. ๓) ดำรงตำแหน่ง รองอาจารย์ใหญ่
๔. พระมหาอาชนะ อภิญาโณ น.ธ.เอก (ป.ธ.๓) ดำรงตำแหน่ง เลขานุการสำนักเรียน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง "การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก" พบว่า ได้มีบุคคลผู้ทำการศึกษาวิจัยหลายท่าน เพื่อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาวิจัยและเพื่อใช้เป็นแนวทางการประกอบการอ้างอิงเป็นตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลายท่านด้วยกัน มีดังนี้

พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางธิสาร) ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ" ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักสูตรฝึกอบรม วิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของพระสอนศีลธรรม มีผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องมากกว่า ๐.๐๕ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
๒. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่าหลักการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
๓. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

๔. การติดตามผล การใช้หลักสูตรฝึกอบรม เมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือน พบว่า (๑) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติงานสอนได้ผลจริง (๒) ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมทั้งด้านระยะเวลา ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลสามารถนำมาใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรม วิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของพระสอน

ศีลธรรมกับนักเรียนระดับอื่นได้ นอกจากนี้ หน่วยงานอื่นที่มีโครงการสอนศีลธรรมสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้ ไปใช้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรม ในหน่วยงานนั้นได้เช่นเดียวกัน^{๖๑}

ฉันทศรณ นิลอรุณ ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ระบบที่สำคัญ ๒ ระบบหลัก คือ ๑) ระบบทั่วไปของการจัดการความรู้ ๒) ระบบเฉพาะของการจัดการความรู้โดยระบบที่ออกแบบระบุความเป็นมาและความสำคัญ ความหมาย วัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการดำเนินการ คำอธิบายประกอบ แนวทางและเงื่อนไขของการนำระบบไปใช้ได้รับการตรวจสอบรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด จากการทดลองมีผลการดำเนินการจัดการความรู้ในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ยของผลการดำเนินการจัดการความรู้ระดับบุคคลอยู่ระหว่าง ๓.๓๓-๔.๐๐ และมีค่าเฉลี่ยผลการจัดการความรู้ระดับกลุ่มและองค์กรอยู่ระหว่าง ๓.๓๓-๓.๗๐ จากการเปรียบเทียบ พบว่า ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานตามระบบการจัดการความรู้หลักการทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

๑. ระบบทั่วไปของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ๕ ด้านได้แก่ ๑) ด้านสภาพแวดล้อม ๒) ด้านสิ่งที่นำเข้า ๓) ด้านกระบวนการ ๔) ด้านสิ่งที่ส่งออก ๕) ด้านสิ่งที่ย้อนกลับ

๒. ระบบเฉพาะของการจัดการความรู้มีองค์ประกอบย่อย ๔ ด้านได้แก่ ๑) ด้านโครงสร้างการจัดการความรู้ ๒) ด้านบุคลากรการจัดการความรู้ ๓) ด้านภารกิจการจัดการความรู้ และ ๔) ด้านเทคโนโลยีการจัดการความรู้^{๖๒}

พระมหาอำนาจ ปวทุณโน ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม" ผลการวิจัยพบว่า^{๖๓}

๑. สภาพการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียน เพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคลคือพระภิกษุ สามเณร ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น ปัญหาอุปสรรคการจัดการเพื่อการบูรณาการที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ สาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่เหมาะสมกระบวนการ

^{๖๑} พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางอิสาร), "การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ", *วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔).

^{๖๒} ฉันทศรณ นิลอรุณ, "การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา", *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๖๓} พระมหาอำนาจ ปวทุณโน, " การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

จัดการภายในสำนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหารบุคคล (Man) การบริหารการเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการจัดการ (Management) เป็นต้น

๒. การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมเป็นต้น ตามหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาเป็นต้น ตามหลักสารณียธรรม ๖ ประกอบด้วย เมตตากายกรรม เมตตาวาจกรรม เมตตาดมฺมกรรม สารณโณคีสีล สามัญญตา และทิสฺสสามัญญตาเป็นต้น

๓. นำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ผลการแจกแบบสอบถามแก่บุคคลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๗ ชุด พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมเป็นต้น ตามหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาเป็นต้น

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๒ รูป ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารการศึกษาในแต่ละสำนักเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมเป็นต้น ส่วนด้านการบริหารบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยกล่าวถึงการบริหารบุคคลว่า สำนักเรียนขาดแคลนนักเรียนทุกชั้นประโยค ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.ธ.๙ และขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนทุกชั้นประโยคเช่นเดียวกัน

พระมหาศรณชัย มหาปุณฺโณ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า^{๒๔} การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์จำนวน ๖ ด้านได้แก่ ๑) ด้านการปกครอง ในรูปแบบเดิมๆ มีการประชุมเพื่ออบรมพระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้นๆ เท่านั้น จึงมีองค์กร หรือสถาบันที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมีการกระจายอำนาจ ประสานสร้างประโยชน์ สร้างเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือทุกภาคส่วน ๒) ด้านการศึกษา มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย แต่มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญในด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี ปรับปรุงกฎระเบียบการจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัย วางนโยบายให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพ

^{๒๔} พระมหาศรณชัย มหาปุณฺโณ, "การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์", วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ทางการศึกษา พร้อมสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญในการเรียนบาลี เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป ๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนให้ได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ จึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาทางธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ในทางธรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป และควรมีการระดมความคิดในเบื้องต้นในระดับจังหวัด เพื่อศึกษาความสำคัญของปัญหาอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยของแต่ละจังหวัด และเป็นมติของจังหวัดแล้วนำมารวมความคิดเห็นเป็นระดับภาคต่อไป

๔) ด้านการเผยแผ่ มีการพัฒนาให้พระสงฆ์มีการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มีความพร้อมทั้งในการพูด เทศน์ การบรรยาย การเขียนและพิมพ์ตำราทางพระพุทธศาสนา และแต่งตำราทางวรรณคดี วรรณกรรม ตำราวิชาการ รวมถึงการมุ่งเน้นให้ประชาชนมีการนำไปปฏิบัติ ถือว่าเป็นการสั่งสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ควบคู่กันไป จึงควรมีแผนระยะสั้น และแผนระยะยาวในการฝึกอบรมผู้นำสงฆ์ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ด้วยการจัดให้มีการรับฟังนโยบาย หลักการเผยแผ่ และฝึกพูด เทศน์ บรรยายและผลิตสื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อที่จะได้ทำงานเผยแผ่เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๕) ด้านการสาธารณูปการ ในปัจจุบันมี ๒ รูปแบบคือ การพัฒนาตามกำลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่มาก และการพัฒนาโดยการศึกษา และวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่างๆ ภายในวัดเพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ จึงควรมีการจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด ศึกษารายละเอียดของงานสาธารณูปการ การบริหารจัดการวัดด้วยความโปร่งใส การบูรณปฏิสังขรณ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ครอบอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นรูปแบบการก่อสร้างความภูมิภาตามความเหมาะสม เพื่อพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน และศูนย์กลางทางการศึกษา และการพัฒนาของชุมชน ๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การดำเนินการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ปัจจุบันมีการช่วยเหลือประชาชนโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตเมตตา พระสงฆ์จึงควรมีบทบาทด้านการแนะนำให้เกิดความคิดริเริ่มแก่ชาวบ้าน ในชุมชนมีอะไรที่จะทำให้เกิด ประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยทำหน้าที่ที่เหมาะสมกับบทบาท คำนึงถึงความเหมาะสมและกาละ เทศะ และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เป็นผู้นำในการเสียสละ แสดงภาวะในการเป็นผู้นำที่มีอยู่ให้ประจักษ์แก่คณะสงฆ์ประชาชน ด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์

สรุปได้ว่าการพัฒนาการสอนควรพัฒนาคุณภาพการบริหารโดยการอบรมด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอนให้แก่พระสงฆ์ศีลธรรม ด้านสภาพการจัดสื่อการสอนยังขาดสื่อการสอนและงบประมาณการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ด้านสภาพการจัดกิจกรรมควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ด้านสภาพการบริหารงบประมาณงบประมาณโดยเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ด้านสภาพการประเมินผลทั้งการเรียนการสอน หลักสูตรและวิธีการสอน ด้านสภาพการบริหารทั่วไปสภาพอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสมควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน

๒.๕.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลายท่านด้วยกัน มีดังนี้

กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์ ได้วิจัยเรื่อง "การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย" ผลการวิจัยพบว่าการจัดการมีการกำหนดนโยบายจากเจ้าอาวาส ผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่ายด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายต่างๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย (E=Education) หมายถึงการบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ คณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น ๖ ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร และฝ่ายทะเบียนวัดผล^{๒๕}

นงลักษณ์ เรือนทอง ได้วิจัยเรื่อง "รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล" ผลการวิจัยพบว่า^{๒๖}

๑. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบคือ ๑) เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ๒) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ ๓) การประกันคุณภาพ การตรวจสอบได้และความเชื่อถือ ๔) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ๕) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๖) เน้นการเรียนการสอน ๗) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ ๘) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง

๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๘ องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

สรุปได้ว่า งานการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ คณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น ๖ ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร และฝ่ายทะเบียนวัดผล

^{๒๕} กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์, "การบริหารกิจการคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๒๖} นงลักษณ์ เรือนทอง, "รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล", สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนศึกษา ซึ่งมีผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการศาสนศึกษาหลายท่านด้วยกัน มีดังนี้

สมชาย ไมตรี ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี" ผลการวิจัยพบว่า^{๖๗} การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน มีรูปแบบและพื้นฐานการจัดการศึกษาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ คือ เป็นการศึกษาที่เน้นการสอนวัดผลความรู้หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดยมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดสอบพร้อมกันทั่วประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้น จะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักเรียนจะดำเนินการโดยมีเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน การจัดการเรื่องสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอน ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการ สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ประเด็นที่ว่าด้วยความคิดเห็นต่อระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ หรือร้อยละ ๖๘.๙ ตอบว่าระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีปัจจุบันยังมีความเหมาะสม อยู่ในดับปานกลาง แต่เมื่อสอบถามในเรื่องการปรับปรุงระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแล้ว กลับพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ ๘๓.๔ มีความเห็นด้วยที่จะให้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ถือได้ว่าความคิดเห็นทั้งสองประเด็นไม่ค่อยมีความสอดคล้องกันเท่าไรนัก แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาคณะสงฆ์ก็ยังคงรักษารูปแบบการศึกษาเดิมมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และคณะสงฆ์จะต้องเริ่มคิดตัดสินใจในการปรับปรุงระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อให้การศึกษาระบบนี้คงอยู่ และแพร่หลายมากยิ่งขึ้นต่อไป

พระมหาสหัส จิตสาโร ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาวิจัยการบริหารองค์กรคณะสงฆ์" ผลการวิจัยพบว่า^{๖๘} การบริหารงานบุคคลในองค์กรคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนเป็นอำนาจหน้าที่ของบริหารชั้นต้นหรือผู้บริหารที่สูงกว่า ยังขาดการบริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง แต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัด รวมทั้งการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับภาค จนถึงระดับวัดการปกครองมีการรวมศูนย์ และเป็นไปในการสั่งการจากบนลงล่าง การศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์โดยรวมขาดระบบบริหารจัดการที่ดีและไม่เป็นระบบ การเผยแพร่ยังเป็นรูปแบบเดิมและขาดการปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย การบริหารงานสาธารณูปการ ก็ขาดระบบแบบแผนที่ชัดเจนขาดระบบการจัดการที่ดี การศึกษาสงเคราะห์ขาดการกำหนดรูปแบบการให้การสงเคราะห์ที่ดี และไม่เป็นระบบและด้านการสาธารณสงเคราะห์มีรูปแบบและระบบที่ดีต่อการให้การอนุเคราะห์แก่ประชาชน

^{๖๗} สมชาย ไมตรี, "การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี", รายงานการวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๖.

^{๖๘} พระมหาสหัส จิตสาโร, "การบริหารองค์กรคณะสงฆ์", รายงานการวิจัย, (คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑).

บุญหนา จิมานัง ได้วิจัยเรื่อง "การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙" มีผลการวิจัยพบว่า^{๒๔} พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมกับตัวแปรอิสระ พบว่าพระสอนศีลธรรมที่มีอายุต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีประสิทธิภาพการสอนศีลธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากมีพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ ๕๓.๓ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอนศีลธรรม พบว่าระยะเวลาที่สอนระดับความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน จำนวนชั่วโมงสอน จำนวนนักเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนในเชิงบวก

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของสำนักศาสนศึกษา คือ พระสังฆาธิการเป็นผู้มีภาระหน้าที่สำคัญในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามกฎระเบียบของสำนักเรียนให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ กฎเกณฑ์ของแม่กองธรรมสนามหลวง กระบวนการศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ของนักเรียน กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนมีขั้นตอนสำคัญโดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรคการวางแผน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมเป็นต้น นอกจากนี้ บุคลากรในสำนักเรียนมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษา

ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเรียนการสอนในสำนักเรียน มีหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาในสำนักเรียนในแต่ละวัดให้เป็นไปถูกต้องตามกฎระเบียบของสำนักเรียน ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของแม่กองธรรมสนามหลวง เช่น การกำหนดปัจจัยนำเข้าคือ อาจารย์ และนักเรียน (Input) กระบวนการบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นต้น (Process) กำหนดปัจจัยนำออกคือ ได้อาจารย์ตามเกณฑ์ นักเรียนสอบได้ตามเกณฑ์ (Output) เป็นต้น

อาจารย์ เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมพัฒนาเยาวชนโดยการให้การศึกษาที่มีคุณภาพ ให้ความรู้วิชาตามหลักสูตรธรรมสนามหลวง อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญไม่ว่าจะจัดการสอนโดยวิธีใด อาจารย์ต้องมีการวางแผนและเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ไม่ละทิ้งนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น นอกจากการสอนวิชาความรู้แล้ว อาจารย์ยังมีบทบาทในการสอนให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดเป็น แก้ไขปัญหาเป็น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม มีความสุขตามควรแก่อัตภาพ มีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีศีลธรรม มีความเมตตากรุณาเอื้ออาทรต่อความเป็นอยู่ของศิษย์ คอยช่วยเหลือเมื่อศิษย์มีปัญหา มีความอดทนและเสียสละ

เจ้าหน้าที่ มีหน้าที่จัดทำแผนการพัฒนางานในสำนักเรียน ควบคุมจัดทำสถิติและรายงานเกี่ยวกับการลงเวลาปฏิบัติการและการลาของบุคลากรในสำนักเรียน อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในสำนักเรียน ดำเนินการทางวินัยกับบุคลากรในสำนักเรียน ประสานงานและให้ความร่วมมือ

^{๒๔} บุญหนา จิมานัง, "การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙", รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน คุณดูแลบำรุงรักษา รับผิดชอบทรัพย์สินของสำนักงาน เรียน ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เสนอโครงการและรายงานผลการปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน เช่น จัดซื้อ จัดจ้าง (วิธีตกลงราคา) ทุกรูปแบบ จัดทำหนังสือสั่งซื้อ สั่งจ้าง ฯลฯ ตรวจรับพัสดุ (วิธีตกลงราคา) พิมพ์หนังสือราชการ นอกจากนั้น บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบดูแลรักษาวัสดุ อุปกรณ์ในสำนักงาน เช่น หนังสือเรียนตำราเรียน สูตรไวยากรณ์ สมุด ดินสอ ปากกา เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ช่วยสอน โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ ห้องเรียน ห้องธุรการ ห้องสมุด เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กล่าวสรุปเนื้อหาสาระสำคัญๆ ที่ได้ทำการศึกษาข้อมูลรายละเอียดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามทัศนวิสัยทัศน์ของผู้วิจัย ตามตารางที่ ๒.๑๒

ตารางที่ ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนศึกษา

ผู้วิจัย	ผลการวิจัย
พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางธิสาร, ๒๕๕๔)	ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ" ผลการวิจัยพบว่า ๑. หลักสูตรฝึกอบรม วิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของพระสอนศีลธรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๒. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่าหลักการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด
กนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์, (๒๕๕๐)	ได้วิจัยเรื่อง "การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย" ผลการวิจัยพบว่า การจัดการมีการกำหนดนโยบายจากเจ้าอาวาส ผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่าย ด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายต่างๆ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย
ณัณศกรณ นิลอรุณ, ๒๕๕๒.	ได้วิจัยเรื่อง " การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากการทดลองมีผลการดำเนินการจัดการความรู้ในภาพรวมระดับมาก จากการเปรียบเทียบ พบว่า ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานตามระบบการจัดการความรู้หลักการทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ผู้วิจัย	แนวคิดหลัก
จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์, ๒๕๔๙	ได้วิจัยเรื่อง "นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย" ผลการวิจัยพบว่า สังคมไทยใน ๑๐ ปีข้างหน้าจะต้องเผชิญกับแนวโน้มสำคัญและความไม่แน่นอนไม่ด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบต่องานสังคม เด็กเยาวชน และการศึกษาไทย ไม่ว่าจะเป็นแนวโน้มด้านสื่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนโฉมหน้าการเรียนรู้จากห้องเรียนไปสู่โลกไร้พรมแดน กระแสเศรษฐกิจเสรีที่มีผลต่อภาวะการแข่งขันและการแข่งขันเพื่อเข้าถึงความรู้ กระแสความก้าวหน้าทางวิทยาการที่ส่งผลกระทบต่อการเร่งรัดให้การศึกษาต้องไล่ทันทันต่อความรู้และวิธีวิทยาการใหม่ๆ กระแสการเมืองยุคใหม่ท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมที่หนีไม่พ้นซึ่งความขัดแย้งและการเรียกร้องสิทธิทางสังคม ในชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ แนวโน้มวิกฤติทางจริยธรรมคุณธรรม รวมถึงความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว
นงลักษณ์ เรือนทอง, ๒๕๕๐.	ได้วิจัยเรื่อง "รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล" ผลการวิจัยพบว่า ๑. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบคือ ๑) เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ๒) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ ๓) การประกันคุณภาพ การตรวจสอบได้และความเชื่อถือ ๔) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ๕) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๖) เน้นการเรียนการสอน ๗) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ ๘) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง ๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๘ องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

ตารางที่ ๒.๗ (ต่อ)

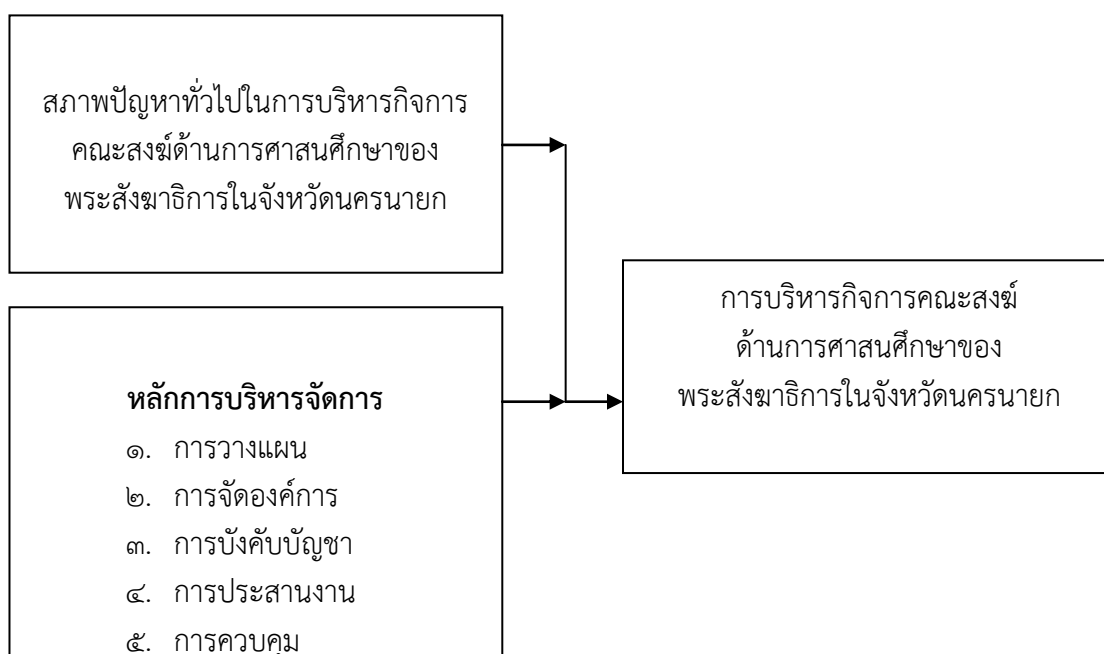
ผู้วิจัย	แนวคิดหลัก
บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, ๒๕๕๐.	ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู" ผลการวิจัยพบว่า ๑) สมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๒) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบมีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลตามสภาพจริง ๓) การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครู สมรรถนะทางการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
พระมหาอำนาจ ปวฑฒโน, ๒๕๕๗.	ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม" ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผนการจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมเป็นต้น
ปรีชา กันธิยะ, ๒๕๕๑	ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนประกอบด้วยปรัชญา คือ คุณธรรมนำความรู้ ความรู้พัฒนามาตรฐาน อาชีพ อนุรักษ์สืบทอด ศาสนพิธี พัฒนาคนดีมีคุณธรรมและความสมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักธรรม
สมชาย ไมตรี, ๒๕๓๙	ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี" ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน มีรูปแบบและพื้นฐานการจัดการศึกษาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ คือ เป็นการศึกษาที่เน้นการสอนวัดผลความรู้หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดยมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดสอบพร้อมกันทั่วประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้น จะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักเรียนจะดำเนินการโดยมีเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน

ตารางที่ ๒.๗ (ต่อ)

ผู้วิจัย	แนวคิดหลัก
พระมหาสหัส จิตสาโร, ๒๕๕๑	ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาวิจัยการบริหารองค์กรคณะสงฆ์" ผลการวิจัยพบว่า ^{๗๐} การบริหารงานบุคคลในองค์กรคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนเป็นอำนาจหน้าที่ของบริหารชั้นต้นหรือผู้บริหารที่สูงกว่า ยังขาดการบริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง แต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัด
บุญหนา จิมาโนง, ๒๕๕๑	ได้วิจัยเรื่อง "การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙" ผลการวิจัยพบว่าพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ตามลำดับขั้นตอนทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๗๐} พระมหาสหัส จิตสาโร, "การบริหารองค์กรคณะสงฆ์", รายงานการวิจัย, (คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑).

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้วิธีสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสังฆาธิการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ และนำเสนอต่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

๓.๒.๑ เชิงปริมาณ

๑) ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครนายกจำนวน ๒๙๐ รูป^๑

๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการ ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามานะ^๒ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ ๐.๐๕ ดังนี้

^๑สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนครนายก, สถิติพระภิกษุสามเณรจำพรรษาเจ้าคณะจังหวัดนครนายกพ.ศ.๒๕๕๗, (นครนายก : สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๗), หน้า ๒๐.

^๒ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร : บิสิเนสอาร์คแอนด์ตี, ๒๕๕๒), หน้า ๔๙.

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 ประชากรทั้งหมด ๒๙๐ รูป เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{290}{1 + 290(0.05)^2}$$

$$n = \frac{290}{1 + 290(0.0025)}$$

$$n = \frac{290}{1 + 0.725}$$

$$n = \frac{290}{1.725}$$

$$n = 169$$

จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๖๙ รูป

๓.๒.๒ เชิงคุณภาพ/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์ (Interview) บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒๕ รูปหรือคน ที่มีคุณสมบัติ สอดคล้องกับประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระ สังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ประกอบด้วย

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ที่	ชื่อ - ฉายา - นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระราชพรหมคุณ	เจ้าคณะจังหวัดนครนายก เจ้าอาวาสวัดพรหมณี (พระอารามหลวง)
๒	พระสิทธิวิธานายก	รองเจ้าคณะจังหวัดนครนายก เจ้าอาวาสวัดเขาทุเรียน
๓	พระราชสิทธิวิธานจารย์	เจ้าคณะอำเภอองครักษ์ เจ้าอาวาสวัดประสิทธิเวช
๔	พระครูปริยัติโพธิสุนทร (ป.ธ.๔)	เจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายกเจ้าอาวาส วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง)
๕	พระครูวิริยานุโยค	เจ้าคณะอำเภอบางพลี เจ้าอาวาสวัดฝั่งคลอง
๖	พระครูโสภณนาคกิจ	เจ้าคณะอำเภอบ้านนา เจ้าอาวาสวัดช้าง

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ต่อ)

ที่	ชื่อ - ฉายา - นามสกุล	ตำแหน่ง
๗	พระมหาสิริสวัสดิ์ อธิปาโล (ป.ธ.๙)	รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก เจ้าอาวาสวัดหนองโพธิ์
๘	พระมหาสุกฤษฏิ์ ปญฺญาวโร (ป.ธ.๗)	รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก ผ.จ.ล. วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง)
๙	พระครูปทุมกิจโสภณ	รองเจ้าคณะอำเภอปากพลี เจ้าอาวาสวัดปทุมวงษาวาส
๑๐	พระครูโพธิ์รัตนธรรม	รองเจ้าคณะอำเภอบ้านนา เจ้าอาวาสวัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม
๑๑	พระครูมานิตสมณคุณ	เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๒ เจ้าอาวาสวัดสมบุญสามัคคี
๑๒	พระครูกรมลธรรมรัตน์	เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๑ เจ้าอาวาสวัดวังไทร
๑๓	พระครูสาทรสันติวัฒน์	ผ.จ.ล. วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง)
๑๔	พระมหาไสว นาทปญฺโญ (ป.ธ.๖)	เลขานุการ จอ.เมืองนครนายก อาจารย์สอนบาลี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอุดมธานี (พระอารามหลวง)
๑๕	พระครูขันติธรรมธารี (พธ.ม.)	เจ้าคณะตำบลศรีนาวา เขต ๒ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณ
๑๖	พระครูศีลนันทโสภณ (ป.ธ.๓) พธ.ม.	เจ้าคณะตำบลหินตั้ง เจ้าอาวาสวัดนางรอง
๑๗	พระครูรัตตคีรีรักษ์	เจ้าอาวาสวัดเขาแดง
๑๘	พระประโชติวีราภรณ์	เจ้าคณะตำบลนครนายก เจ้าอาวาสวัดดง
๑๙	พระครูโสภณพรหมรังสี (ป.ธ.๓)	เจ้าคณะตำบลท่าทราย เจ้าอาวาสวัดพรหมมหาจุฬามณีพรหมรังสี
๒๐	พ.ต.ท.สุวิชา บุญมี (อดีต)	กกด.นครนายก
๒๑	นายบุญยงกิตตา	อดีตกำนันตำบลเขาพระ
๒๒	นายวีรพงษ์ รัตนพันธ์ (ป)	อาจารย์สอนโรงเรียนปริยัติสามัญ วัดอุดมธานี
๒๓	นายสุรพิชฌนา (ป)	อนุศาสนาจารย์ เรือนจำจังหวัดนครนายก
๒๔	นายพงษ์สวัสดิ์ อธิวัฒนกุล	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ
๒๕	สจ.สัญญาชัย รัตนดิลล ฌ ภูเก็ต	สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกประกอบด้วย

ตารางที่ ๓.๒ แสดงรายนามผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

ที่	ชื่อ - ฉายา - นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระครูอุดมกิจจานุกูล	เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน
๒	พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ.๓) (พธ.ม.)	เจ้าอาวาสวัดวังตม
๓	พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓) (พธ.ม.)	เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย
๔	พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส	เจ้าอาวาสวัดหุบเมย
๕	พระมหาบรรจง คุณสัโร (ป.ธ.๔)	เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี
๖	พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ	เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก
๗	พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน	เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน
๘	ผศ.ดร.ปวีณา สุขวัฒน์	ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ นครนายก
๙	ดร.อนวัต กระสังข์	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๐	นางฐิติรัตน์ ลำดวน	นักวิชาการศาสนา ชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ และลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข

๖) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

๑) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับแบบทดสอบ

ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการแจกแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกเพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกโดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ ตำแหน่ง อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม และการศึกษาเปรียญธรรม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านการวางแผน	มีข้อคำถาม	๕	ข้อ
๒) ด้านการจัดองค์การ	มีข้อคำถาม	๕	ข้อ
๓) ด้านการบริหารงานบุคคล	มีข้อคำถาม	๕	ข้อ
๔) ด้านการประสานงาน	มีข้อคำถาม	๕	ข้อ
๕) ด้านการควบคุม	มีข้อคำถาม	๕	ข้อ

โดยจัดทำแบบสอบถามเป็นแบบมาตรฐานส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักของคะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	เท่ากับ	๕	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	เท่ากับ	๔	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	เท่ากับ	๓	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	เท่ากับ	๒	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	เท่ากับ	๑	คะแนน

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามประเภทปลายเปิด (Open Ends Question) เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก มีลักษณะให้เลือกตอบโดยเสรี

๒) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

(๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

(๒) **หาความเที่ยงตรง (Validity)** โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

(๑) พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๒) ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๓) ดร.สุริยา รักษาเมือง อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๔) ดร.อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตร ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๕) ดร.ประเสริฐ อิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตร ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่ามากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

^๓ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร :สุทธาการพิมพ์, ๓๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

(๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) แก่บุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ๓๐ รูป เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๔ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๙๒

(๔) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ เชิงปริมาณ

๑) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๕ คน

๒) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอแจกแบบสอบถามทดสอบ จำนวน ๓๐ ชุด (Try out) แก่บุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

๓) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอแจกแบบสอบถามแก่บุคลากรพระสังฆาธิการ จำนวน ๑๖๙ รูป

๔) ผู้วิจัยดำเนินการติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๓.๔.๒ เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

๑) การศึกษาข้อมูลขั้นปฐมภูมิ ได้แก่ หนังสือพระไตรปิฎก และบุคลากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

๒) การศึกษาข้อมูลขั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๓) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงบุคลากรเพื่อขอสัมภาษณ์ จำนวน ๒๕ รูป เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

^๔Cronbach, Lee j., *Essentials of psychological testing 4th ed*, (New York : Harper & Row, 1971), p. 79.

๔) ขอนหนังสือนำพุทธศาสนคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงบุคลากรเพื่อขอสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๐ รูป เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕) ผู้วิจัยดำเนินการติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบในการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก รวมทั้งการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ด้วยตัวเองตามระเบียบวิธีวิจัยและตามวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงานวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ข้อมูลที่สอดคล้องกันเพื่อแสวงหาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการการพัฒนาการบริหารจัดการและนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

(๑) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นแฟ้มข้อมูล

(๒) อ่าน ทำความเข้าใจ บันทึก เขียนข้อสังเกตและตั้งประเด็น

(๓) พรรณนา แยกแยะสัดส่วนข้อมูล (Data Reduction) ให้รหัส (Coding) และตีความข้อมูล จัดหมวดหมู่ หาความเหมือน ความต่างและความเชื่อมโยงกับบริบท

(๔) สรุปผลการวิจัย นำเสนอข้อมูลเป็นความเรียงและรายงานผลการวิจัย

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาความเป็นไปได้ของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก โดยใช้สถิติดังนี้

(๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

(๒) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

(๓) ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยทำการรวบรวมจากแบบสอบถามแล้วจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

(๔) นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผลและนำเสนอเขียนเป็นความเรียงหรือตาราง

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๒) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒๕ รูป/คน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้วได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอธิบายและพรรณนาความ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้กำหนดกลุ่มประชากร ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก จำนวน ๒๙๐ รูป ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยแจกแบบสอบถามจำนวน ๑๖๙ รูป ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถเรียงตามลำดับได้ดังนี้

๔.๑ สภาพปัญหาทั่วไปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๔.๑.๑ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

๔.๑.๒ ผลการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๔.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๔.๓ แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพปัญหาทั่วไปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๔.๑.๑ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) ที่เกี่ยวข้อง และการ

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรพระสังฆาธิการ จำนวน ๒๕ รูป/คน ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์สถานการณ์ภาพทั่วไป และปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการของสำนักศึกษา เมื่อเวลาผ่านไป ผู้บริหารศึกษามีความรู้ และทักษะไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการเท่าการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย อีกอย่างหนึ่ง ผู้บริหารการศึกษามีภาระงานอื่นมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการบริหารจัดการ บุคลากรคือครู อาจารย์ขาดความมั่นคง ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ขาดขวัญและกำลังใจ ไม่ได้รับสวัสดิการ การส่งเสริมรายได้และสวัสดิการที่เหมาะสมกับคุณวุฒิ และไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนการสอน ระบบบริหารและพัฒนาบุคลากรยังไม่เป็นระบบ ไม่มีทิศทางในการจัดการที่ชัดเจน ด้านการเงินมีงบประมาณไม่เพียงพอ ไม่สอดคล้องกับภาระงานและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้านการบริหารไม่มีแผนงานในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจนนอกจากนั้น กระแสวัตถุนิยมในสมัยปัจจุบันส่งผลให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นผลให้เกิดการขาดแคลนบุคลากรฝ่ายสงฆ์ที่จะมาทำหน้าที่รักษาพระธรรมวินัย การพัฒนาการเรียนรู้เป็นวิธีการทำงานเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นผลมาจากกระบวนการค้นพบและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒๕ รูป/คน ที่มีผลงานโดดเด่นด้านการบริหารการศึกษาในสำนักเรียน จึงได้ถามตามลำดับขั้นตอน เพื่อสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการศึกษาวิจัยต่อไป

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้บุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติ และเป็นแหล่งพัฒนาศักยภาพของตนเองซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอต่อไปนี้

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ด้านการวางแผน(Planning)

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านการบริหารงานบุคคล ได้ให้คำสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัยดังนี้

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เป็นพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ ทรงจัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนตามกำลังสติปัญญา สืบเนื่องเป็นพระราชกรณียกิจมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงสมัยรัชกาลที่ ๙ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงรับพระราชภาระอยู่โดยสม่ำเสมอ ทรงปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่ ทรงจัดตั้ง กระทรวง กรม ในส่วนกลาง ตลอดถึงมณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในส่วนภูมิภาคแล้ว พระองค์ทรงปรึกษากับคณะสงฆ์ขอให้แบ่งพระราชภารกิจในการจัดการศึกษาโดยตลอด โดยทรงมอบหมายให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงดำเนินการเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๖๙ และมีการสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน^๑ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาครูอาจารย์ โดยส่งครูอาจารย์เข้าร่วมการอบรมการสอน

^๑สัมภาษณ์ พระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดพราหมณี (พระอารามหลวง), ๔ กันยายน ๒๕๕๘.

พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในโครงการอบรมครูอาจารย์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูอาจารย์^๒ กระบวนการเรียนการสอนเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมแทรกคุณธรรมจริยธรรม^๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ภายในสำนักเรียน และศรัทธาสาธุชนทั่วไป^๔

นอกจากนั้น สภาพและปัญหาของการทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนา ศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีหลายประการ ที่เห็นอย่างเด่นชัด คือ จำนวนนักเรียนลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่การศึกษาในฝ่ายโลกพัฒนาไปมาก ทำให้เยาวชนสนใจที่จะศึกษาการศึกษาฝ่ายโลกมากกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรมมีผลของการศึกษาลดต่ำลงไปด้วย ดังที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน ประการต่อมารัฐให้การสนับสนุนไม่เพียงพอ ทั้งด้านงบประมาณ และการสนับสนุนทางวิชาการ ซึ่งด้านงบประมาณในการสนับสนุนส่วนใหญ่วัดที่จัดการศึกษาต้องรับเป็นภาระเอง เมื่อเป็นเช่นนี้วัดที่มีกำลังเพียงพอจึงสามารถจัดการศึกษาได้ดี ส่วนวัดเล็ก ๆ ที่ไม่มีกำลังงบประมาณสนับสนุนก็ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ประการต่อมาสถานที่ในการจัดการศึกษายังไม่พร้อม บางวัดยังใช้ศาลาการเปรียญหรือศาลาบำเพ็ญกุศลเป็นห้องเรียน และยังมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวยเท่าที่ควรมีมลภาวะต่าง ๆ มีงานกิจกรรมมาก เช่นงานบรรพชาอุปสมบท งานสวดพระอภิธรรมศพ งานฌาปนกิจศพ งานพระราชทานเพลิงศพ เป็นต้น ซึ่งงานเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดภาพและเสียงที่เป็นวิสภาคกับการเรียนการสอน จึงสร้างความรบกวนให้กับนักเรียนและครูสอนที่กำลังเรียนกำลังสอนอยู่ ซึ่งส่วนนี้จะประสบกันแทบทุกวัด ส่วนอาคารเรียนไม่มีความเป็นเอกเทศยังปะปนกับอาคารอื่นๆ และมีเสียงรบกวนจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดและชุมชน อีกทั้งหน่วยงานรับรองบุคลากรด้านบาลียังมีไม่มาก ซึ่งสภาพปัญหาทั้งหมดนี้ส่งผลให้การศึกษาของคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง

การจัดการพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เป็นการจกการเรียนการสอนให้ดำเนินไปบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วางไว้นั้นจะต้องอาศัยการบริหารจัดการตามหลักทฤษฎีการบริหารคือ การวางแผน การจัดการองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงานและการควบคุม ส่วนการจัดการศึกษาของสำนักเรียนประกอบด้วยหน้าที่พื้นฐานจุดประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ละเอียดเป้าหมายเป็นต้น^๕ ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจในยุทธศาสตร์ให้ดีพอเพื่อทำให้การบริหารการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สอดคล้องตามหลักทฤษฎีการศึกษา ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริง ได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒๕ รูป ที่มีผลงานโดดเด่นเกี่ยวกับบริหารจัดการของสำนักศาสนา

^๒สัมภาษณ์ พระสิทธิวิธวินายก รองเจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดเขาทุเรียน, ๓ กันยายน ๒๕๕๘.

^๓สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวิธวินายก เจ้าคณะอำเภองครักษ์, เจ้าอาวาสวัดประสิทธิเวช, ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘.

^๔สัมภาษณ์ พระครูปริยัติโพธิสุนทร (ป.ธ.๔) เจ้าคณะอำเภอมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๓ กันยายน ๒๕๕๘.

^๕สัมภาษณ์ พระมหาสิริสวัสดิ์ ธีรภาโส (ป.ธ.๙) รองเจ้าคณะอำเภอมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดหนองโพธิ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘.

ศึกษา จึงได้ตั้งประเด็นคำถามตามลำดับขั้นตอน เพื่อสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

ผู้บริหารใช้การบริหารงานบุคคลในสำนักศาสนศึกษาตามแนวทางการใช้คนให้ตรงกับงาน^๖ มีวิธีการใช้บุคลากรตามความสามารถแต่ละบุคคลนอกจากนั้นแล้วต้องมีจัดการประชุมเพื่อแจ้งรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของอยู่เสมอ และมอบหมายงานแก่บุคคล โดยดูความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคลองค์ประกอบของบุคลากรต้องประกอบไปด้วยการมีคุณธรรมจริยธรรม^๗ มีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบ มีความรู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่ตามความสามารถ มีความเสียสละต่อการปฏิบัติงานเห็นประโยชน์ของศาสนามากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทั้งในเวลาราชการและนอกราชการโดยต้องยึดมั่นในระเบียบวินัยจรรยาบรรณ และความคล่องตัว บุคลากรต้องเป็นที่เคารพนับถือของพระสงฆ์ สามเณร และประชาชนและการคัดสรรบุคลากรจะต้องมีวางแผนงานในการบริหารจัดการมีการกำหนดคุณสมบัติบุคคล^๘ วางโครงสร้างในการบริหารวางตัวบุคคลที่จะมาช่วยงาน และบุคคลให้สำนักโดยการคัดสรรดูจากวิทยฐานะความรู้ความเหมาะสม ความสามารถของแต่ละบุคคลให้เป็นไปตามแนวทางของแผนงานและโครงสร้าง^๙ การบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสำนักศาสนศึกษาต้องมีการกระจายหน้าที่ โดยใช้ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคลมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคล^{๑๐} โดยมีผู้บริหารเป็นผู้เก็บข้อมูลความสำเร็จของงานที่ได้แจกจ่ายให้ไปดำเนินการต้องมีการส่งเสริมให้พระภิกษุมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพทางบุคลากรส่งม่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นโดยดำเนินงานร่วมกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้ปัจจัยนำเข้าไปสนับสนุนการดำเนินการ การกำหนดถึงวัตถุประสงค์ หลักการ นโยบายการทำงานรู้จักริเริ่มการวางแผน โครงการระยะสั้น ระยะยาว มีการแบ่งเบาภาระหน้าที่การทำงาน ความสำคัญและประโยชน์ของการบริหาร ผู้บริหารจะต้องรู้จักหลักการพัฒนาโครงสร้างที่เป็นไปในทิศทางที่ดี ผู้บริหารต้องแก้ไขปัญหาคอขวดที่เกิดขึ้น รับผิดชอบดูแลในการสรรหาบุคลากรเจ้าหน้าที่ การเงิน ผู้บริหารต้องเป็นผู้ตรงต่อเวลา ถกเถียงประเด็นต่างๆ การต่อรองกับบุคคลในหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์กับหน่วยงานของตน ต้องช่วยให้เกิดการลงมือร่วมใจเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์^{๑๑} สำหรับลักษณะการบริหารเป็นกระบวนการทำงานให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพโดยผ่านหลักการบริหาร ๕ ประการคือ ๑) การวางแผน หมายถึง การกำหนดจุดหมายปลายทางการพัฒนากลยุทธ์ การใช้งบประมาณ การวางแผน

^๖สัมภาษณ์ พระมหาสุกฤษฎี ญาณาวโร (ป.ธ.๗) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๑ กันยายน ๒๕๕๘.

^๗สัมภาษณ์ พระครูโสภณนาคกิจ เจ้าคณะอำเภอบ้านนา, เจ้าอาวาสวัดช้าง, ๖ กันยายน ๒๕๕๘.

^๘สัมภาษณ์ พระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดพรหมณี (พระอารามหลวง), ๔ กันยายน ๒๕๕๘.

^๙สัมภาษณ์ พระมหาไสว นานาปัญโญ (ป.ธ.๖) เลขานุการ จอ.เมืองนครนายก อาจารย์สอนบาลี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๒๔ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๑๐}สัมภาษณ์ พระครูโสภณพรหมรังสี (ป.ธ.๓) เจ้าคณะตำบลท่าทราย, เจ้าอาวาสวัดพรหมมหาจุฬามุนีพรหมรังสี, ๒๗ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระมหาสุกฤษฎี ญาณาวโร (ป.ธ.๗) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๑ กันยายน ๒๕๕๘.

นโยบาย ขั้นตอนการดำเนินการ ๒) การจัดองค์การ คือการเตรียมงานวางโครงสร้าง วางทีมงานเข้ามาทำงานเป็นต้น ๓) การบริหารบุคคล คือการคัดเลือกคนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน การสอน การฝึกอบรมพนักงานเพื่อช่วยให้มีความรู้ ความชำนาญเป็นต้น ๔) การประสานงาน คือการให้รางวัลเพื่อจูงใจพนักงานเป็นต้น ๕) การควบคุม คือการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน ติดตามการทำงานของพนักงานรวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมาย แก้ไขปัญหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับสำนักเรียน^{๑๒} และนอกจากนั้นผู้บริหารต้องมีการต้องสร้างบุคลากร คือผู้ที่จะต้องมาเป็นครูบาอาจารย์ในสำนักศาสนศึกษาของเราเสียก่อน โดยการเสียสละ ทั้งร่างกายแรงใจ พร้อมทั้งกำลังทรัพย์ สนับสนุนให้พระเถระในสำนักศาสนศึกษาได้มีการศึกษาทั้งนักธรรม บาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์ จนมีความรู้ความสามารถให้เพียงพอแล้วค่อยต่อยอดขยายฐานการศึกษาภายในสำนักของเราพร้อมทั้งจัดสถานที่คือสำนักเรียนนี้ มีอุปกรณ์สื่อสารการเรียนการสอนที่ทันสมัยสะดวกสบายตรวจสอบบุคลากรที่มีความสามารถสมัครใจที่จะมาช่วยในการสอนและนักเรียนที่ได้รับการสอนอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมอย่างไรจะได้รับการสอนได้ถูกต้อง^{๑๓} และมีการประชุมสัมมนาปรึกษาหารือกัน วิธีการเฟ้นหาบุคลากรที่มีความถนัดในแต่ละด้านผู้บริหาร ควรจะมีวิธีดำเนินการ (๑) ต้องเตรียมกำลังคนเพื่อขับเคลื่อนการบริหาร (๒) มีการพัฒนาบุคลากรในสำนักอยู่ตลอดเวลา (๓) เสริมสร้างคุณธรรมในการปฏิบัติงาน^{๑๔}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารจัดประชุมเพื่อแจ้งรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของงานอยู่เสมอ และมอบหมายงานแก่บุคคล โดยดูความถนัดความสามารถของบุคลากรแต่ละคนการพัฒนาการบริหารงานบุคคล โดยทางวัดพิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ให้มีความเหมาะสมกับภาระงาน การเรียน การสอนจะต้องวางแผนในการบริหารงานของสำนักศาสนศึกษาวางโครงสร้างในการบริหาร วางตัวบุคคลที่จะมาช่วยงานจากการคัดสรรดูจากวิทยฐานะความรู้ความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารโดยมุ่งเน้นให้พระภิกษุมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพทางคณะสงฆ์พุทธศาสตร์อีกประการหนึ่งในงานการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารต้องสร้างบุคลากร คือ ผู้ที่จะมาเป็นครูบาอาจารย์ต้องเป็นผู้เสียสละ ทั้งร่างกายแรงใจเพื่อสนับสนุนให้พระเถระได้มีการศึกษา ทั้งแผนกนักธรรม บาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์ จนมีความรู้ความสามารถที่เพียงพอแล้วค่อยต่อยอดขยายฐานการศึกษาพร้อมทั้งสถานที่เรียนนี้ต้องมีอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยต่อการเรียนการสอนที่จะมาช่วยในการสอนและนักเรียนที่ได้รับการสอนต้องอยู่ในสังคมอย่างไร จะได้รับการสอนให้ถูกต้อง ประชุมสัมมนาปรึกษาหารือกัน วิธีการเฟ้นหาบุคลากรที่มีความสามารถในแต่ละด้าน

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระมหาไสว นาดปญโญ (ป.ธ.๖) เลขานุการ จอ.เมืองนครนายก อาจารย์สอนบาลี, ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๒๔ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูกมลธรรมรัตน์ เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๑, เจ้าอาวาสวัดวังไทร, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระสิทธิวรนายก รองเจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดเขาทุเรียน, ๓ กันยายน ๒๕๕๘.

๒. ด้านการจัดองค์การ (Organizing)

ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคลากรให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัยด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านการบริหารการเงิน มีดังนี้

สำนักเรียน ได้รับการสนับสนุนการเงินจากเจ้าอาวาส และผู้ให้การอุปถัมภ์วัดและสำนักเรียนอย่างสมบูรณ์ เจ้าอาวาสจะมอบหมายงานแก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลจัดการตามกฎหมายเกณฑ์ของสำนักเรียน การบริหารการเงินโดยการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็นที่จะใช้สอยในสำนักเรียน ให้เป็นไปเพื่อความถูกต้องโดยดูจากสิ่งที่ต้องเร่งด่วนดำเนินการตามความสำคัญเรียงลำดับก่อนหลัง ป้องกันการใช้จ่ายโดยไม่จำเป็นอีกประการหนึ่งการจัดทำระบบการควบคุมดูแลระบบฐานข้อมูลทรัพย์สิน^{๑๕} รวมทั้งการบำรุงรักษาทรัพยากรทางการศึกษา จัดตั้งกองทุนการศึกษา การจัดหาเงินนอกงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและบุคลากร มีการจัดทำรายงานการเงินรวมทั้งการบริหารงบประมาณเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และชัดเจนในการปฏิบัติงาน ต้องมีการจัดสรรงบประมาณที่ได้มา โดยจัดถวายครูสอนตามระดับของชั้นเรียน ตั้งรางวัลแก่ผู้เข้าเรียนและสอบผ่าน จัดซื้ออุปกรณ์ทางการศึกษาเพิ่มเติม^{๑๖} จัดซื้อตำราเรียนให้เพียงพอและทันสมัยอยู่เสมอ จัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องเรียนและต้องแต่งตั้ง สรรหา^{๑๗} ผู้บริหารการเงินในสำนักศาสนศึกษาดูแลร่วมกับเจ้าสำนักเรียน เพื่อความโปร่งใสในการบริหารการเงิน หลีกเลี่ยงข้อกล่าวหาต่างๆ และที่สำคัญทำให้การบริหารงานด้านการเงินเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น^{๑๘} สืบเนื่องจากงบประมาณที่ได้จากหน่วยงานราชการจำนวนน้อย ไม่สามารถบริหารจัดการได้เพียงพอ จึงควรมีการพิจารณางบประมาณเพิ่มสำหรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับสำนักเรียนต่างๆ เพื่อได้นำไปพัฒนาการบริหารจัดการการเรียนการสอนสำนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป^{๑๙}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องมีวิธีการบริหารจัดการด้านการเงินในสำนักศาสนศึกษา ต้องจัดให้มีบุคลากรทำหน้าที่ด้านการเงิน เพื่อจัดระเบียบข้อมูล รายงานทางการเงิน และสามารถนำไปเป็นข้อมูลรายงานทางการเงินไปดำเนินการขอเงินนอกงบประมาณได้ เพื่อความโปร่งใสในการบริหารงาน และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูวิริยานุโยค เจ้าคณะอำเภอบางพลี, เจ้าอาวาสวัดฝั่งคลอง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูสีลนันทโสภณ (ป.ธ.๓) เจ้าคณะตำบลหินตั้ง, เจ้าอาวาสวัดนางรอง, ๒๙ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูมานิตสมณคุณ เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๒, เจ้าอาวาสวัดสมบูรณ์สามัคคี, ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดพรหมณี (พระอารามหลวง), ๔ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระมหาสิริสวัสดิ์ อธิปาโส (ป.ธ.๙) รองเจ้าคณะอำเภอมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดหนองโพธิ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘.

๓. ด้านการบังคับบัญชา (Commanding)

ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคลากรให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัยด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านการบริหารวัดอุปการณ มีดังนี้

การบริหารวัดอุปการณ จัดหาสถานที่เก็บให้เป็นระเบียบ แยกจัดเก็บให้เป็นหมวดหมู่ แยกประเภท หยิบใช้สะดวก ไม่ต้องเสียเวลาหา มีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ปรับปรุงซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์วัดอุปการณให้นักเรียนให้ได้ใช้ประโยชน์สูงสุด จัดหาเจ้าหน้าที่คอยกำกับดูแล จัดทำบัญชีควมวัดอุปการณรวมทั้งรายรับรายจ่ายในการเบิกจ่ายซื้อวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ เพื่อมิให้เกิดการสูญหาย และจะต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซมดูแลมิให้วัสดุอุปกรณ์เสื่อมโทรมเสียหายชำรุด นอกจากนั้นการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในสำนักเรียนควรจัดหาตามความเหมาะสมและจำเป็นโดยเริ่มจากการจัดหาวัสดุ^{๒๐} และอุปกรณ์ที่มีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุดรวมถึงต้องมีความปลอดภัยสูงสุดด้วย และยังต้องมีการดูแลรักษาตามกำหนดเวลาเพื่อป้องกันความเสียหาย และเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่สำนักเรียนผู้บริหารต้องจัดการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ในสำนักศาสนศึกษาด้วยนโยบายที่โปร่งใส มีการสับเปลี่ยนบุคลากรเพื่อให้บุคลากรได้ศึกษางานในหน้าที่ต่างๆ ทั้งหมดของสำนักเรียน และที่สำคัญการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นไปตามแผนงาน นโยบายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกที่ดีเพื่อใช้อุปกรณ์ต่างๆ ให้คุ้มค่าที่สุด^{๒๑}

สรุปได้ว่า การบริหารวัดอุปการณโดยการจัดแบ่งเป็นระเบียบ แบ่งเป็นหมวดหมู่ตามความจำเป็น และใช้งานบ่อย มีการจัดระเบียบดูแลวัสดุอุปกรณ์ตามกำหนดเวลา มีการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน จัดเจ้าหน้าที่กำกับดูแลโดยเฉพาะมีการจัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้นในสำนักเรียน จัดทำบัญชีเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์มิให้เกิดการสูญหาย คัดสรรเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ ละเอียด ชื่อตรง

๔. ด้านการประสานงาน (Coordinating)

ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคลากรให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัยด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านการประสานงาน มีดังนี้

ผู้บริหารต้องมีการจัดการระบบให้สำนักศาสนศึกษามีการพัฒนาและวิเคราะห์โครงสร้างภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพ และสภาพของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ตามระบบการศึกษาคณะสงฆ์ไทย การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรม สังคมของพระภิกษุสามเณร^{๒๒} นอกจากนั้นต้องเอาใจใส่ดูแล ครูผู้สอน ตลอดจนผู้เรียน สร้างศรัทธาให้บุคลากรในสำนักเห็นคุณค่าของการศึกษาอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีความรู้

^{๒๐}สัมภาษณ์ พระครูวิริยานุโยค เจ้าคณะอำเภอบางพลี, เจ้าอาวาสวัดฝั่งคลอง, ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๒๑}สัมภาษณ์ พระครูปริยัติโพธิสุนทร (ป.ธ.๔) เจ้าคณะอำเภอมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๓ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๒๒}สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวรจารย์ เจ้าคณะอำเภองครักษ์, เจ้าอาวาสวัดประสิทธิเวช, ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘.

ความสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่มีการเรียนการสอนและพัฒนาวิธีการสอนให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญของการศึกษา^{๒๓} โดยการสร้างวิสัยทัศน์ ผลិតคนดีและคนเก่ง จัดการศึกษาและวิจัยที่มีคุณภาพ ผลิตบุคคลากร สร้างผลงาน ส่งเสริมวิชาการพระพุทธศาสนา และบริการวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและด้านการจัดการการส่งเสริมสำนักเรียนโดยการ จัดหาเงินนอกงบประมาณและจากการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนเพื่อนำมาพัฒนา พระพุทธศาสนาตามวัตถุประสงค์^{๒๔} และที่สำคัญต้องมีการจัดการให้สำนักเรียนมีความเจริญรุ่งเรือง บริหารสำนักเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ พัฒนาความรู้ความชำนาญให้กับบุคลากร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มอบงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร ติดตามงานที่ได้รับ มอบหมาย รับทราบปัญหาต่างๆ เพื่อช่วยกันแก้ไข^{๒๕}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องมีการประสานงานในการจัดระบบบริหารให้สำนักเรียนมีการ พัฒนาต้องมีการกำหนดโครงสร้าง กำหนดแผนงาน ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพ และ สภาพของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ตามระบบการศึกษาของพระสงฆ์ไทย มี การบริหารจัดการให้สำนักเรียนมีความเจริญรุ่งเรือง บริหารสำนักเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ พัฒนาความรู้ความชำนาญให้กับบุคลากร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมอบงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ของบุคคล ติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย และรับทราบปัญหาต่างๆ พร้อมแก้ไข

๕. การควบคุม (Controlling)

ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคลากรให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัยด้านการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านผู้สนับสนุนการศึกษา มีดังนี้

ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการจัดหาเงินนอกงบประมาณจากหน่วยงานเอกชนเข้า มาช่วยเหลือให้การสนับสนุนกิจการการเรียนการสอนของสำนักเรียนระดมทุนเพิ่มเติมจากการรับ บริจาค มีการขอความอนุเคราะห์สนับสนุนจากท้องถิ่น^{๒๖} และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสนับสนุนสำนักเรียนให้มีทุนทรัพย์การศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ การสนับสนุน การศึกษามี ๒ วิธี คือ ระดับจังหวัด เจ้าคณะจังหวัดนครนายก โดยการชักชวนพระสังฆาธิการทุกรูป เข้าประชุม แล้วให้นโยบายสนับสนุนการศึกษาโดยเฉพาะบาลี โดยการระดมทุนตามกำลัง และนำ เงินทุนมอบให้แก่สำนักเรียนในจังหวัด ระดับวัด ผู้บริหารต้องสร้างศรัทธาบารมีเพื่อเรียกเงินบริจาค จากผู้มีศรัทธา เป็นนักการบริหารทั้งด้านการตลาด การจัดการไปพร้อมๆ กัน^{๒๗}

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระมหาสุกฤษฎี ญาณวโร (ป.ธ.๗) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก, ผู้ช่วยเจ้า อาวาสวัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๑ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายวีรพงษ์ รัตนพันธ์ (ป) อาจารย์สอนโรงเรียนปริยัติสามัญ วัดอุดมธานี, ๘ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายสุรพิชิตคนทา (ป) อนุศาสนาจารย์ เรือนจำจังหวัดนครนายก, ๔ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูปฐมภูมิโสภณ รองเจ้าคณะอำเภอปากพลี, เจ้าอาวาสวัดปฐมวงษ์वास, ๘ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติโพธิสุนทร (ป.ธ.๔) เจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๓ กันยายน ๒๕๕๘.

สรุปได้ว่า จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครนายก มีดังนี้

๑) พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้วิชาในวิชาการ มีความพร้อมจะรับภาระศาสนาตามพระราชบัญญัติ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างศาสนทายาท

๒) เจ้าสำนักเรียนมีภาระหน้าที่ในการพัฒนารูปแบบการศึกษา ส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้ศึกษาวิจัยและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีความพร้อมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

๓) พระภิกษุ สามเณร ผู้ศึกษาในสำนักเรียนต่างๆ มีจำนวนน้อยลง ลดลงเรื่อยๆ นอกจากนี้บางสำนักเรียนได้ปิดการเรียนการสอนชั่วคราว เพราะจำนวนผู้เรียนน้อยลง

๔) กระบวนการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุ สามเณร เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมผู้บริหารจะพัฒนารูปแบบให้ได้ดีต้องมีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง

๕) การปรับปรุงพัฒนาการศึกษา เป็นทางออกให้นักเรียนมีทางเลือกเรียนได้หลายทาง เป็นการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม แต่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรไม่เพียงพอ ด้านงบประมาณมีจำนวนจำกัด ทำให้การจัดการขาดประสิทธิภาพ

๖) สามเณรในสำนักเรียนมีปริมาณไม่แน่นอน ส่วนพระภิกษุก็ลดน้อยลงเรื่อยๆ สาเหตุมาจากทางโลกได้เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลทั่วไปได้ศึกษาเลือกเรียนตามอัธยาศัย

๗) การสนับสนุนการเรียนการสอนในเรื่องงบประมาณการจัดจ้างค่าตอบแทนแก่บุคลากร ครู อาจารย์

๘) สำนักเรียนขาดการตรวจ ติดตาม ประเมินการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผลการดำเนินการไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และไม่สามารถนำผลมาปรับปรุงพัฒนาสำนักเรียน

๔.๑.๒ ผลการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๑) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๖๙ คน จำแนกตาม ตำแหน่ง อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม การศึกษาเปรียญธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนร้อยละของพระสังฆาธิการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๑๖๙)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๑. ตำแหน่ง		
เจ้าอาวาส	๙๒	๕๔.๔
รองเจ้าอาวาส	๑๘	๑๐.๗
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๕๙	๓๔.๙
รวม	๑๖๙	๑๐๐.๐
๒. อายุ		
๒๐-๓๐ ปี	๕๖	๓๓.๑
๓๑-๔๐ ปี	๑๖	๙.๕
๔๑-๕๐ ปี	๔๘	๒๘.๔
๕๑ ปีขึ้นไป	๔๙	๒๙.๐
รวม	๑๖๙	๑๐๐.๐
๓. พรรษา		
๑-๕ พรรษา	๑๐	๖.๐
๖-๑๐ พรรษา	๑๔	๘.๓
๑๑-๑๕ พรรษา	๔๖	๒๗.๑
๑๖-๒๐ พรรษา	๔๒	๒๔.๙
๒๑-๒๕ พรรษา	๔๙	๒๙.๐
๒๖ พรรษาขึ้นไป	๘	๔.๗
รวม	๑๖๙	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑(ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๔. การศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๗๘	๔๖.๑
ปริญญาตรี	๘๑	๔๗.๙
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	๑๐	๖.๐
รวม	๑๖๙	๑๐๐.๐
๕. การศึกษานักธรรม		
นักธรรมตรี	๕๗	๓๓.๗
นักธรรมโท	๖๑	๓๖.๑
นักธรรมเอก	๕๑	๓๐.๒
รวม	๑๖๙	๑๐๐.๐
๖. การศึกษาเปรียญธรรม		
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๓๙	๒๓.๑
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๒๔	๑๔.๒
ป.ธ.๗ -ป.ธ.๙	๔	๒.๔
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๑๐๒	๖๐.๓
รวม	๑๖๙	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเจ้าอาวาส มากที่สุด จำนวน ๙๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ รองลงมาคือ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๙ และเป็นรองเจ้าอาวาส จำนวน ๑๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗ ตามลำดับ

ส่วนอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมากที่สุด จำนวน ๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑ รองลงมาคือ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔ และอายุ ๓๑-๔๐ ปีจำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๕ ตามลำดับ

พรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษา ๒๑-๒๕ พรรษามากที่สุด จำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ รองลงมา คือ ๑๐-๑๕ พรรษา จำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑, ๑๖-๒๐ พรรษา จำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๙, ๖-๑๐ พรรษา จำนวน ๑๔ รูป คิดเป็น

ร้อยละ ๘.๓, ๑-๕ พรรษา จำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ และ ๒๖ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ ตามลำดับ

การศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน ๘๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๙ รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑ และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ ตามลำดับ

การศึกษานักธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษานักธรรมโทมากที่สุด จำนวน ๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑ รองลงมา คือ นักธรรมตรี จำนวน ๕๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗ และนักธรรมเอก จำนวน ๕๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒ ตามลำดับ

การศึกษาเปรียญธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรมมากที่สุด จำนวน ๑๐๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓ รองลงมา คือ ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ. ๓ จำนวน ๓๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑, ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ จำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒ และ ป.ธ.๗-ป.ธ.๙ จำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๔ ตามลำดับ

๒) ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน ด้านการควบคุม ดังตารางที่ ๔.๒ - ๔.๗

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก โดยภาพรวม

(n = ๑๖๙)

ระดับความคิดเห็นของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครนายก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านการวางแผน	๔.๐๓	๑.๐๗	มาก
๒. ด้านการจัดองค์การ	๔.๒๓	๐.๘๙	มาก
๓. ด้านการบังคับบัญชา	๔.๑๙	๐.๘๘	มาก
๔. ด้านการประสานงาน	๔.๑๑	๐.๙๐	มาก
๕. ด้านการควบคุม	๔.๑๗	๐.๘๗	มาก
รวม	๔.๑๔	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก มีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๔$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก **ด้านการวางแผน**

(n = ๑๖๙)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ผู้บริหารของท่าน มีการวางแผนการจัดการศึกษา แผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตามหลักสูตร กฎระเบียบที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์	๔.๐๗	๑.๕๐	มาก
๒. ท่านมีการวางแผนการจัดองค์การบริหารการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน	๓.๘๕	๑.๐๖	ปานกลาง
๓. ท่านมีการวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้อง ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบ อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการศึกษาแผนกบาลี	๔.๐๐	๑.๐๓	มาก
๔. ท่านมีการวางแผนการประสานงานโดยมีการแบ่ง ทีมงานให้กับคณะผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนและ การสอบวัดผล ตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด	๔.๐๗	๐.๙๓	มาก
๕. ท่านมีการวางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่ ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนบาลี ตามลำดับชั้น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ	๔.๑๘	๐.๘๔	มาก
รวม	๔.๐๓	๑.๐๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการวางแผน** โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่มีการวางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนบาลี ตามลำดับชั้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ($\bar{X}=๔.๑๘$) มีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตามหลักสูตร กฎระเบียบที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์($\bar{X}=๔.๐๗$) มีการวางแผนการประสานงานโดยมีการแบ่งทีมงานให้กับคณะผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด ($\bar{X}=๔.๐๗$) มีการวางแผนการ

บริหารงานบุคคลให้ถูกต้องตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาแผนกบาลี ($\bar{X}=4.00$) และอยู่ในระดับปานกลาง มีการวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้องตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการศึกษาแผนกบาลี ($\bar{X}=3.85$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกด้านการจัดการ

(n = ๑๖๙)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ผู้บริหารของท่านได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกบาลีที่เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา	๔.๓๖	๐.๘๔	มาก
๒. ท่านมีการแต่งตั้งครู อาจารย์ประจำชั้นต่างๆ ให้มีความพร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามแผนการเรียนการสอนและการสอบวัดผล	๔.๑๙	๐.๘๙	มาก
๓. ท่านมีการกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัดการศึกษาแผนกบาลีที่ชัดเจน	๔.๒๐	๐.๘๑	มาก
๔. ท่านมีการจัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนบาลีได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก	๔.๒๕	๐.๙๓	มาก
๕. องค์การของท่านได้กำหนดให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม	๔.๑๔	๐.๙๑	มาก
รวม	๔.๒๓	๐.๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการจัดการ** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารของท่านได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกบาลีที่เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ($\bar{X} = 4.36$) มีการจัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนบาลีได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก ($\bar{X} = 4.25$) มีการกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัดการศึกษาแผนกบาลีที่ชัดเจน

($\bar{X}$ = ๔.๒๐) มีการแต่งตั้งครู อาจารย์ประจำชั้นต่างๆ ให้มีความพร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามแผนการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ($\bar{X}$ = ๔.๑๙) องค์การของท่านได้กำหนดให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ($\bar{X}$ = ๔.๑๔)ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกด้านการบังคับบัญชา

(n = ๑๖๙)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ผู้บริหารของท่านได้ส่งเสริมครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เข้าประชุม อบรม สัมมนาไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง	๔.๑๗	๐.๘๙	มาก
๒. ท่านมีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้างทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึก	๔.๒๘	๐.๙๒	มาก
๓. ท่านมีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการสอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น	๔.๑๘	๐.๘๙	มาก
๔. ท่านมีการสนับสนุนทุนทรัพย์และพัฒนาครู อาจารย์ ให้ได้ทำผลงานทางวิชาการตามสติปัญญาความรู้ความสามารถ ออกไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์	๓.๙๙	๐.๙๐	ปานกลาง
๕. ท่านมีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในยุคโลกาภิวัตน์	๔.๓๓	๐.๘๐	มาก
รวม	๔.๑๙	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการการบังคับบัญชา** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๑๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X}$ = ๔.๓๓) มีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้างทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึก ($\bar{X}$ = ๔.๒๘) มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการ

สอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ($\bar{X} = ๔.๑๘$) ผู้บริหารของท่านได้ส่งเสริมครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เข้าประชุม อบรม สัมมนาไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง ($\bar{X}=๔.๑๗$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีการสนับสนุนทุนทรัพย์และพัฒนาครู อาจารย์ ให้ได้ทำผลงานทางวิชาการตามสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ออกไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X} = ๓.๙๙$)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ด้านการประสานงาน

(n = ๑๖๙)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ผู้บริหารของท่านได้ประสานงานรวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า-ออก ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีอย่างถูกต้อง	๔.๐๑	๐.๙๑	มาก
๒. ผู้บริหารมีการประสานงานในการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบบัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี	๔.๒๐	๐.๙๔	มาก
๓. การจัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุสิ่งของของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี	๔.๑๖	๐.๘๙	มาก
๔. ท่านมีการประสานงานติดตามผลและในการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาแผนกบาลี เช่น ค่ายานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบ เป็นต้น	๔.๐๗	๐.๘๖	มาก
๕. ท่านมีการประสานงานในการรวมเก็บรักษาเอกสารกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้คงอยู่ถาวร	๔.๑๓	๐.๘๙	มาก
รวม	๔.๑๗	๐.๘๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการประสานงาน** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ท่านมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการ

เรียนการสอน ตรวจสอบบัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ($\bar{X} = ๔.๒๐$) ท่านมีการจัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุ สิ่งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ($\bar{X} = ๔.๑๖$) ท่านมีการรวบรวมเก็บรักษาเอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้คงอยู่ถาวร ($\bar{X} = ๔.๑๓$) ท่านมีการติดตามผลและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาแผนก บาลี เช่น ค่ายานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบเป็นต้น ($\bar{X} = ๔.๐๗$) ผู้บริหารของท่าน ได้ดำเนินงานธุรการ และงานสารบรรณ รวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า-ออก ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๐๑$)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก **ด้านการควบคุม**

(n = ๑๖๙)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ท่านมีการควบคุมดูแลผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถร สมาคม	๔.๓๐	๐.๗๗	มาก
๒. ท่านมีการควบคุมให้นักเรียนในแต่ละสำนักเรียนให้ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม	๔.๐๖	๐.๘๖	มาก
๓. ท่านมีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มี ความมั่นคงถาวร	๔.๒๕	๐.๙๐	มาก
๔. ท่านมีการกำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์เป็นต้นให้ดี	๔.๑๘	๐.๙๔	มาก
๕. ท่านมีการควบคุมระบบการเรียนการสอนและการ สอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด	๔.๐๘	๐.๘๗	มาก
รวม	๔.๑๔	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน การศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการควบคุม** โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็น ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับ

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านมีการควบคุมดูแลผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม ($\bar{X} = ๔.๓๐$) ท่านมีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงถาวร ($\bar{X} = ๔.๒๕$) ท่านมีการกำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์เป็นต้นให้ดี ($\bar{X} = ๔.๑๘$) ท่านมีการควบคุมระบบการเรียนการสอนและการสอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด ($\bar{X} = ๔.๐๘$) ท่านมีการควบคุมให้นักเรียนในแต่ละสำนักเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม ($\bar{X} = ๔.๐๖$)

สรุปได้ว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกดังนี้

๑. ด้านการวางแผน พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่มีการวางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนบาลี ตามลำดับขั้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ($\bar{X} = ๔.๑๘$) มีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตามหลักสูตร กฎระเบียบที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X} = ๔.๐๓$) มีการวางแผนการประสานงานโดยมีการแบ่งทีมงานให้กับคณะผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด ($\bar{X} = ๔.๐๓$) มีการวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแผนกบาลี ($\bar{X} = ๔.๐๐$) และอยู่ในระดับปานกลาง มีการวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแผนกบาลี ($\bar{X} = ๓.๘๕$) ตามลำดับ

๒. ด้านการจัดองค์การ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการจัดองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารของท่านได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกบาลีที่เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ($\bar{X} = ๔.๓๖$) มีการจัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนบาลีได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก ($\bar{X} = ๔.๒๕$) มีการกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัดการศึกษาแผนกบาลีที่ชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๒๐$) มีการแต่งตั้งครู อาจารย์ประจำชั้นต่างๆ ให้มีความพร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามแผนการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ($\bar{X} = ๔.๑๙$) องค์การของท่านได้กำหนดให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๔$)ตามลำดับ

๓. ด้านการบังคับบัญชา พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการบังคับบัญชา** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X} = 4.33$) มีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้างทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึก ($\bar{X} = 4.28$) มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการสอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.18$) ผู้บริหารของท่านได้ส่งเสริมครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เข้าประชุม อบรม สัมมนาไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง ($\bar{X} = 4.13$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีการสนับสนุนทุนทรัพย์และพัฒนาครู อาจารย์ ให้ได้ทำผลงานทางวิชาการตามสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ออกไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ ($\bar{X} = 3.99$)

๔. ด้านการประสานงาน พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการประสานงาน** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ท่านมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบบัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ($\bar{X} = 4.20$) ท่านมีการจัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุสิ่งของของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ($\bar{X} = 4.16$) ท่านมีการรวบรวมเก็บรักษาเอกสารกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้คงอยู่ถาวร ($\bar{X} = 4.13$) ท่านมีการติดตามผลและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาแผนกบาลี เช่น ค่ายานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.07$) ผู้บริหารของท่านได้ดำเนินงานธุรการ และงานสารบรรณ รวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า-ออก ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.01$)

๕. ด้านการควบคุม พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการควบคุม** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านมีการควบคุมดูแลผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม ($\bar{X} = 4.30$) ท่านมีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงถาวร ($\bar{X} = 4.25$) ท่านมีการกำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เป็นต้นให้ดี ($\bar{X} = 4.18$)

ท่านมีการควบคุมระบบการเรียนการสอนและการสอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวง กำหนด ($\bar{X} = ๔.๐๘$) ท่านมีการควบคุมให้นักเรียนในแต่ละสำนักเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบของมหาเถรสมาคม ($\bar{X} = ๔.๐๖$)

๔.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

สำนักศาสนาศึกษา มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและหรือแผนกบาลี ซึ่งอยู่ในจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร แต่เดิมตั้งขึ้นตามมติคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด ปัจจุบันตั้งขึ้นตามความเห็นชอบของเจ้าคณะจังหวัด เพราะในต่างจังหวัดนั้น ถือว่าวัดที่การเรียนการสอนเป็นสำนักศาสนาศึกษา หรือเรียกย่อว่า สำนักศึกษาธรรม หรือเรียกว่า สำนักศึกษาธรรมและบาลีบ้าง สำนักศึกษาบาลี แต่รวมแล้วก็คือสำนักศาสนศึกษาขึ้นเอง เมื่อรวมทุกสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดจึงเป็น สำนักเรียนคณะจังหวัด การแต่งตั้งครูสอนจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด และเมื่อรวมทุกสำนักศาสนศึกษาในเขตจึงเป็น สำนักเรียนคณะเขต ส่วนใจกรุงเทพมหานคร วัดเป็นเพียงสำนักศาสนศึกษา คงขึ้นต่อสำนักเรียนวัดใดวัดหนึ่ง แต่ที่ไม่ต้องขึ้นต่อสำนักเรียนวัดใดวัดหนึ่ง ก็ขึ้นต่อเจ้าคณะเขตเจ้าสังกัด ในฐานะเจ้าคณะสำนักเรียนคณะเขตสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อสำนักศาสนศึกษา หมายถึงสิ่งแวดล้อมทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งที่เป็นสสารและพลังงาน ซึ่งอาจได้แก่ ธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเราคือ ดิน น้ำ ไฟ อากาศ ภูเขา ฯลฯ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น ถนน บ้าน เรือ รถ ที่พักอาศัย โรงงานอุตสาหกรรม และประดิษฐ์กรรมด้านวัตถุ เช่น รถยนต์ ผงซักฟอก กระจกพลาสติก เป็นต้น มนุษย์นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมแล้ว การกระทำของมนุษย์ยังมีผลในการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และในทำนองเดียวกัน สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ก็จะมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิต มนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีก็คือ สิ่งแวดล้อมที่ทำให้สิ่งที่มีชีวิตมีสุขภาพอนามัย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมดี ตามหลักพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการคือ สิ่งแวดล้อมภายนอก (ปรโตโฆสะ)^{๒๘} หรือ กัลยาณมิตร สิ่งแวดล้อมภายใน (โยนิโสมนสิการ) การตรัสรู้โดยอุบายอันแยบคาย

สิ่งแวดล้อมภายนอก (ปรโตโฆสะ)^{๒๙} กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อม หรือหลักการบริหารอาคารสถานที่ และอุปกรณ์การศึกษาไว้ว่า "อาคารและสิ่งแวดล้อมนอกจากจะเป็นที่พักอาศัยที่มีความมั่นคง แข็งแรง คุ้มแดด มีความสมบูรณ์ และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และยังเป็นที่พักบะสังสรรค์ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนและประชาชนทั่วไป อาคารเรียนยังเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางด้านความคิดเพื่อให้นักเรียนและชุมชน นอกจากนี้อาคารและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนยังมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม ทศคติ ค่านิยม สติปัญญา และสังคมของ

^{๒๘} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๐/๒๘.

^{๒๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๕.

นักเรียนและครูอีกด้วย" อาคารและสภาพแวดล้อมที่ดีช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ก่อให้เกิดความจงรักภักดีและความภาคภูมิใจต่อสถาบัน บริเวณภายในโรงเรียนสามารถจำแนกได้ดังนี้

๑) บริเวณโรงเรียน บริเวณที่เรียน หมายถึงห้องเรียนโดยทั่วไปซึ่งใช้สอนตามปกติ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือกิจกรรมอื่นที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอน ห้องเรียนเฉพาะ หมายถึงบริเวณที่เน้นการเรียนรู้ต่างๆ หรือห้องเรียนประจำที่มีลักษณะพิเศษ คือ ต้องการอุปกรณ์ เครื่องใช้แตกต่างไปจากห้องเรียนอื่นๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องศิลปะ ห้องวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๒) บริเวณบริการและสนับสนุนการเรียน หมายถึงบริเวณจัดขึ้นเพื่อเน้นกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งนอกจากกิจกรรมภายในห้องเรียน เน้นอำนวยความสะดวกโดยการให้บริการแก่ครูและนักเรียน ช่วยให้การดำเนินการของโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น ได้แก่ บริเวณบริหารและธุรการ ห้องพัสดุ ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องประชุม เป็นต้น

๓) บริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ หมายถึงบริเวณที่นักเรียนใช้พักผ่อนอิริยาบถ พบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูง เป็นต้น

๔) บริเวณที่พักอาศัย หมายถึงบริเวณที่ใช้พักอาศัยของนักเรียน ครู คนงาน ภารโรง เช่น บ้านพักครู หอพักนักเรียน เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมของวัดหรือสำนักเรียนที่เหมาะสมกับการศึกษาธรรมะควรมีลักษณะดังต่อไปนี้^{๓๐}

๑) วัดมีบริเวณกว้างขวางพอสมควรต้องพิจารณาถึงขนาดชุมชนที่อยู่โดยรอบวัด กิจกรรมของวัดที่พึงจะมีประกอบด้วย วัดในชุมชนเล็กๆ อาจไม่ต้องมีพื้นที่มากนัก แต่วัดในชุมชนใหญ่ ถ้ามีพื้นที่กว้างขวางก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งขึ้น พื้นที่ขนาด ๑๐-๑๕ ไร่ เป็นพื้นที่ไม่มากไม่น้อยเกินไปพอเพียงสำหรับดูแลรักษาใช้ประโยชน์ได้เต็มที่

๒) วัดควรอยู่ห่างไกลจากสิ่งรบกวนต่างๆ วัดที่อยู่ในย่านกลางของชุมชนมักจะมีปัญหาเรื่องเสียงรบกวน ผู้คนพลุกพล่าน ขาดความสงบ วัดที่มีโรงงานอยู่ใกล้ๆ อาจมีปัญหาเรื่องกลิ่น เสียง และควัน วัดที่อยู่ติดถนนสายหลักที่มีการจราจรหนาแน่น ก็ทำให้มีเสียงรบกวนตลอดเวลาเป็นต้น ที่ตั้งวัดที่เหมาะสมจึงควรให้ปราศจากสิ่งที่จะรบกวนทั้งหลาย แต่ถ้าเลือกไม่ได้ก็ควรหาทางให้สิ่งที่จะรบกวนหรือเป็นพิษอยู่ห่างจากวัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓) วัดต้องมีความสงบและร่มรื่น จะเป็นที่ดีดึงดูดใจให้ประชาชนสนใจเข้าวัดเป็นอย่างดี ความร่มรื่นจะเกิดขึ้นได้ วัดต้องมีความสนใจรักต้นไม้ ปลูกต้นไม้ ทั้งไม้ดอกไม้ประดับไม้ยืนต้นมากมายให้ดูร่มรื่น เยียวชะอุ่ม สดชื่นอยู่ตลอดเวลาถ้ามีการผสมผสานการปลูกต้นไม้หลากหลายพันธุ์ให้ขึ้นเป็นธรรมชาติ ทั้งไม้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา คือต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นมะม่วง เป็นต้น รวมไปถึงพื้นที่ซึ่งองงามตามธรรมชาติก็จะช่วยให้วัดดูร่มรื่น นอกจากนี้ต้นไม้ต่างๆ ยังช่วยกรอกเสียงกรอกอากาศเป็นพิษให้เกิดบรรยากาศที่สงบมากขึ้น

๔) วัดควรมีความงามตามธรรมชาติ วัดบางแห่งเน้นการสร้างถาวรวัตถุที่ใหญ่โต แต่วัดที่เน้นการปรับปรุงแต่งธรรมชาติที่มีอยู่ให้สวยงามยิ่งขึ้น จะเป็นวัดที่ประทับใจผู้คนที่พบเห็น วัดควร

^{๓๐} พระมหาไกรวรรณปุณฺณันธ, “ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม”, **ปริญาปรัชญาคุณูปถัมภ์**, สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

ปลูกไม้ดอกไม้ประดับควบคู่ไปกับไม้ใหญ่ให้ดูสวยงามอาจตกแต่งบริเวณเป็นถ้ำเป็นภูเขาเป็นเนินหิน หรือเป็นสระผสมกันไปจะทำให้วัดสวยงามยิ่งขึ้น

๕) วัดมีความสะอาด ความสะอาดจะช่วยให้วัดดูสงบร่มเย็น สวยงามมากยิ่งขึ้น วัดควรให้ความสำคัญกับการดูแลและกำจัดขยะมูลฝอย ให้มีการเก็บทำลายให้เป็นที่เป็นระเบียบ ไม่ควรให้มีบ่อน้ำขังเน่าเหม็น เป็นที่เพราะพันธุ์เชื้อโรคต่างๆ หรือมีกองเศษวัสดุก่อสร้างจนดูรุงรัง

๖) วัดควรมีความเป็นระเบียบ ควรมีแผนผังวัด เพื่อกำหนดพื้นที่ใช้สอยว่าบริเวณไหนจะใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ทั้งในปัจจุบันและอนาคตรวมทั้งจัดระเบียบถนนหนทางทำให้เหมาะสมและสวยงามด้วย

๗) วัดมีเสนาสนะเพื่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์และพุทธบริษัท ตามความจำเป็น และเหมาะสม คือจัดให้มีส่วนจำเป็นที่สุดก่อนเป็นลำดับแรก ที่จำเป็นน้อยกว่าควรจัดหาในลำดับหลังๆ สิ่งก่อสร้างควรเหมาะสมกับจำนวนพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนที่จะมาวัด

๘) วัดมีสิ่งที่เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของประชาชน เช่น พระพุทธรูป เจดีย์ วิหาร ศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนา ภาพวาด ตู้อธรรม หรือแม้แต่ต้นไม้ก้อนหิน ถ้ามตามธรรมชาติ ถ้าดูแลรักษาให้ดีจะมีคุณค่ายิ่ง ดึงดูดใจให้ผู้คนเข้ามาวัดได้มาก วัดอาจสร้างขึ้นใหม่ก็ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นของใหญ่โตหรูหราราคาแพง

๙) วัดมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานพอเหมาะสมกับสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ อาจรวมถึงน้ำ ไฟ แต่ที่สำคัญคือ มีอาคารสถานที่เหมาะกับการปฏิบัติศาสนกิจปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและเพื่อการพักผ่อนจิตใจของประชาชน มีที่นั่งพัก หาความสงบตามมุมต่างๆ ตามโคนไม้มีแสงสว่างตามทางเดิน มีถนนทางเท้าไปสู่จุดหาความสงบร่มรื่น มีที่อ่านหนังสือเป็นต้น

๑๐) วัดมีพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบข้อแรกๆ ที่กล่าวถึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของวัด แต่วัดจะเป็นวัดได้ พระสงฆ์ในวัดเป็นส่วนประกอบสำคัญที่สุด จริยวัตรของพระสงฆ์จะเป็นที่สนใจของประชาชน

๑๑) วัดมีพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง วัดจะเป็นเช่นนี้ได้ผู้นำของวัดต้องส่งเสริมให้พระในวัดได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างกว้างขวางเช่น มีการศึกษาพระปริยัติธรรม เปรียญธรรม มีหนังสือ มีห้องสมุด ให้ศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางสร้างบรรยากาศในวัดให้เหมาะสมกับการศึกษาเล่าเรียน จำทำให้วัดมีพระที่มีความรู้ความสามารถที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาสั่งสอนอบรมผู้สนใจในธรรมได้อย่างลึกซึ้งแท้จริง

๑๒) วัดมีกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมะแก่ประชาชน เป็นต้นว่ามีการสอนธรรมะให้แก่เด็ก เยาวชน ผู้สนใจใคร่รู้ อาจมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการเทศนาในวัดพระและวัดสำคัญเป็นประจำและมีกิจกรรมอื่นๆ ในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นต้น

๑๓) วัดมีกิจกรรมภาคปฏิบัติเพื่อความสงบทางจิตใจให้กับประชาชนผู้สนใจสม่ำเสมอเป็นประจำ เช่นมีการฝึกจิตทำสมาธิในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ส่งเสริมการถืออุโบสถศีลของอุบาสก อุบาสิกา

๑๔) วัดเป็นแหล่งบริหารเพื่อเพิ่มพูนการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น มีห้องสมุดประชาชน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มาศึกษาหาความรู้ห้องสมุดกลางแจ้งและห้องสมุด

ปกติมีการจัดวิทยากรแนะนำการทำมาหากิน การดูแลสุขภาพพอนามัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจและหาความสงบภายในวัดเป็นต้น

๑๕) วัดควรทำหน้าที่เป็นผู้นำ ชักจูงให้ประชาชนได้ปรึกษาหารือกันเพื่อสร้างความสงบ สุข ความเจริญรุ่งเรืองของชุมชน วัดอาจเป็นผู้นำในการชักจูงให้ประชาชนได้ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนในด้านต่างๆ

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวจะสำเร็จได้ช้าหรือเร็วประการใดย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญวัดต้องเป็นของชุมชนให้มีความรู้สึกว่าวัดเป็นของเขาที่หวงแหนช่วยกันพัฒนา นอกจากจะมีสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีลักษณะเป็นวัดคู่สิ่งของอำนวยความสะดวกต่างๆ แล้ว สิ่งแวดล้อมที่สำคัญโดยตรงต่อการเรียนรู้ก็คือบุคคลที่ให้ความรู้หรือครู ซึ่งก่อนจะเริ่มต้นกระบวนการเรียนการสอนจะต้องแสดงตนเป็นกัลยาณมิตรให้นักเรียนเกิดศรัทธาต้องแสดงความรักเมตตาต่อศิษย์ ศิษย์ที่ดีต้องมีความพึงพอใจใฝ่เรียนรู้นอกจากนั้นครูและศิษย์ต้องเชื่อมั่นในสาระความรู้ที่จะศึกษา และมีความคิดเห็นว่าสาระความรู้จะช่วยนำไปสู่ความเจริญ

สมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงเลือกเสนาสนะที่สังกัดอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และสะอาด ร่มเย็นมากกว่าในราชธานี ในมงคลสูตรอันอุดม ซึ่งเป็นธรรมะที่บุคคลพึงเลือกประพฤติปฏิบัตินั้นได้มีคาถาบทหนึ่งในมงคลสูตรว่า "ปฏิรูปเทสวาโส จะ เอตมมมงคลมุตตม" การอยู่ในประเทศ(คามหมู่บ้าน นคร ชนบท) อันสมควรเป็นมงคลที่สุด การจัดการสภาพแวดล้อมที่จงใจให้ศึกษาหาความรู้นั้น นอกจากทำให้เกิดศรัทธาแล้วในทางพระพุทธศาสนายังมีคำที่แสดงถึงความพอใจและแรงจูงใจที่ใคร่จะเรียนรู้ ได้แก่ ปิติ ปาโมชะ ปสาทะ แปลว่า ความยินดีพึงใจ เสื่อมใสสิ่งแวดล้อมที่ดีอีกลักษณะหนึ่ง คือ สิ่งแวดล้อมที่ปราศจากสิ่งยั่วยุให้กระทำความผิดกระทำชั่ว และขาดสมาธิ ไม่อยู่ท่ามกลางแห่งอบายมุข และคนพาลซึ่งจะทำให้บุคคลถูกชักจูงในทางเสื่อมได้ แสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นมีความเข้าใจถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ บุคคล วัตถุ และธรรมชาติ ว่าสามารถสนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการฝึกหัดอบรมกายวาจา และจิตใจของมนุษย์ได้อย่างมากทีเดียวการเลือกสถานที่ปฏิบัติธรรมจึงต้องเจียบสังเกตจากคนและเสียงรบกวน ภิกษุทั้งหลายจึงต้องหลีกเร้นออกจากหมู่บ้านแออัดสับสนไปหาความสงบตามป่า ภูเขาและถ้ำเป็นต้น ลักษณะสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าตัวอย่างของวัดในพระพุทธศาสนา มีลักษณะกว้างขวาง ปลอดภัย ร่มรื่น สงบ และเย็นสบาย ภูมิและเสนาสนะ มีลักษณะเรียบง่าย สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนพระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เมื่ออยู่ในที่ใดก็ต้องทำความสำรวมทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการฝึกหัดอบรมตน ได้บรรลุวัตถุประสงค์คือสงบอย่างแท้จริง^{๓๑}

ในเชิงวิชาการเพื่อการทำหน้าที่โดยโยนิโสมนสิการ จะประกอบด้วย

๑. โยนิโสมนสิการแบบปลูกปัญญามุ่งให้เกิดความรู้แจ้งตามสภาวะ เน้นที่การจัดอริยธรรมเป็นฝ่ายวิปัสสนา มีลักษณะเป็นการส่องสว่าง ทำลายความมืด หรือชำระล้างสิ่งที่สกปรกให้ผลไม่จำกัดกาลหรือเด็ดขาดนำไปสู่โลกุตระสัมมาทิฐิ

๒. โยนิโสมนสิการแบบสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าคุณธรรมอื่นๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นฝ่ายสมณะกล่าวสรุปการสร้างศรัทธาพื้นฐานจากองค์ประกอบ ๒ ประการ ปัจจุบัน

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

ภายนอก ได้แก่สิ่งแวดล้อมที่มีบรรยากาศก่อให้เกิดแรงจูงใจและครูผู้เป็นกัลยาณมิตร เมื่อเกิดศรัทธาขึ้นแล้วย่อมสนับสนุนให้ปัจจัยภายในคือวิธีการแห่งปัญญา (โยนิโสมนสิการ) มีกำลังแรงพัฒนาขึ้นโดนลำดับการสอนตามแนวพุทธวิธีจึงมีลักษณะสมบูรณ์ สมดุลเกิดความไพบุลย์ ด้านกาย วาจา ปัญญา ความรู้ และจิตใจ ซึ่งมนุษย์พึงมีได้จากการฝึกอบรมของตน

การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมแผนกบาลีไว้ว่าขณะนี้ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีจะต้องถูกตรวจสอบคุณภาพด้วยหรือไม่ แต่ก็เป็นหลักธรรมดาว่า ถ้าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐเท่าเทียมกันกับการที่รัฐสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติของรัฐสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาก็ต้องเขามาตรวจสอบและประเมินคุณภาพซึ่งจะเป็นเรื่องที่ดี เพราะทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีสามารถแข่งขันกับโรงเรียนประเภทอื่นได้^{๓๒} และได้กล่าวถึงการศึกษาของคณะสงฆ์ไว้ในการปาฐกถาพิเศษในการประชุมเชิงปฏิบัติการของเจ้าคณะพระสังฆาธิการและผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ ณ หอประชุมพุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ว่าก่อนหน้านี้คณะสงฆ์เคยตรกรไฟปฏิรูปการศึกษาในประเทศหลายขบวนแล้ว รถไฟขบวนที่ผ่านมาพอตกได้ แต่รถไฟขบวนนี้ไม่ควรตก เพราะเป็นขบวนใหญ่กว่าทุกครั้งที่ผ่านมา นี่นับเป็นครั้งแรกในรอบร้อยปีที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ถ้าตรกรไฟขบวนนี้แล้วคณะสงฆ์คงหมดโอกาสที่จะพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนาและการศึกษาสงฆ์นี้เรียกว่าเป็นระพีไฟขบวนสุดท้ายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ถ้าคณะสงฆ์พลาดโอกาสครั้งนี้แล้ว นอกจากจะตามฝ่ายบ้านเมืองและศาสนาอื่นไม่ทันในเรื่องการจัดการศึกษาแล้ว คณะสงฆ์ยังเสียโอกาสที่ดีในหลายเรื่อง รวมทั้งเรื่องที่เราถกพยายามเกาะขบวนรถไฟอยู่ในขณะนี้ นั่นคือเรื่องกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถาบันพระพุทธศาสนา ที่จะทำให้พระปริยัติธรรมแผนกธรรมและพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น รัฐให้การช่วยเหลืองบประมาณการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่เพียงพอ สำนักเรียนต้องช่วยเหลือตัวเอง ผลจึงออกมาไม่ได้มากเท่าที่ควร แต่คิดว่าเมื่อมีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดไว้ว่ารัฐต้องสนับสนุนงบประมาณ การจัดการศาสนศึกษา คงได้รับงบประมาณเต็มเม็ดเต็มหน่วย พระสงฆ์ที่ทํานจัดการศึกษาและรักการศึกษาทํานักหวังแลรอคอยตรงจุดนี้^{๓๓}

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ทัศนคติ ค่านิยม สติปัญญา คือการจัดการแวดล้อมเพื่อให้เกิดการศึกษา พอใจ เกิดปิติ ความยินดีเลื่อมใสและถ้าสิ่งแวดล้อมปราศจากยั่วยุทำให้มีสมาธิ ฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจของมนุษย์ได้มาก รวมแล้วสิ่งแวดล้อมในพระพุทธศาสนาต้องปลอดโปร่ง ร่มรื่น สงบ เย็นสบาย เรียบง่าย สะอาด ระเบียบเรียบร้อย ภายในคือการไตร่ตรองพิจารณาไตร่ตรองควบกับการศึกษารู้จักคิดแคบคาย มีระบบถูกต้องใช้สติปัญญาในระบบการเรียนรู้ตามพุทธวิธี ดังนั้น การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แต่

^{๓๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *ขอบฟ้าแห่งความรู้กับผลงานด้านการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๑.

^{๓๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, *บทบาทสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

เดิมตั้งขึ้นตามมติคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด ปัจจุบันตั้งขึ้นตามความเห็นชอบของเจ้าคณะจังหวัด เพราะในต่างจังหวัดนั้น ถือว่าวัดที่มีการเรียนการสอนที่เรียกว่าสำนักศาสนศึกษานั้นเอง สำนักศาสนศึกษา หมายถึงสถานที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด สำนักเรียน หมายถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ซึ่งเป็นสำนักเรียน คณะจังหวัดตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เป็นพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ ทรงจัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนตามกำลังสติปัญญา สืบเนื่องเป็นพระราชกรณียกิจมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนับแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงสมัยรัชกาลที่ ๙ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงรับพระราชภาระอยู่โดยสม่ำเสมอ ทรงปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่ ทรงจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลาง ตลอดถึงมณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในส่วนภูมิภาคแล้ว พระองค์ทรงปรึกษากับคณะสงฆ์ขอให้แบ่งพระราชภารกิจในการจัดการศึกษาโดยตลอด โดยทรงมอบหมายให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงดำเนินการก่อน พ.ศ. ๒๔๖๙ การสอบพระปริยัติธรรมแผนกธรรม

- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้เป็นไปตามนโยบาย
- ประสานงานกับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง
- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง การรวม การยุบ การย้าย และการยุบเลิกสำนักเรียน

สำนักศาสนศึกษา

- ส่งเสริม สนับสนุนการแต่งตั้ง ถอดถอนครู และบุคลากรทางการศึกษา
- จัดทำระเบียบการเทียบโอนผลการศึกษา รวมทั้งประสานงานความร่วมมือกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบและวัดผลการศึกษา

- จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรม
- ดำเนินการอบรมและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา แผนกธรรม
- ดำเนินการและส่งเสริมการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอน
- ดำเนินการออกประกาศนียบัตร
- กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารงบประมาณ จัดทำงบประมาณแผนการใช้

จ่ายงบประมาณประจำปี สำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา และโรงเรียนทั่วประเทศ

- จัดประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
- วิจัยและส่งเสริมการวิจัยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
- จัดทำสถิติข้อมูลสารสนเทศสำนักเรียน ทะเบียนนักเรียน ครู และบุคลากร

ยุทธศาสตร์ด้านผู้เรียน สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนด้วยการมอบทุนการศึกษาเมื่อสอบได้เพิ่มสวัสดิการ แก่นักเรียนที่มีความตั้งใจศึกษาและมีความประพฤติดี

๑. พัฒนาครูสอน โดยการส่งครูเข้าร่วมอบรมการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม โครงการอบรมครูสอนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพของครู

๒. กระบวนการเรียนการสอนเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม

๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ภายในสำนักเรียน และ ศรัทธาสาธุชนทั่วไป

การจัดการพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หมายถึงการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมให้ดำเนินไปบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วางไว้นั้นจะต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (4M) ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Materials) การจัดการ (Management) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ในสมัยพุทธกาล มุ่งเน้นในด้านการอบรมจิตใจโดยเฉพาะ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือคั่นธรรระ การศึกษาเล่าเรียนหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่เป็นภาคทฤษฎีโดยวิธีบอกกล่าว ท่องจำปากต่อปาก ที่เรียกว่า มุขปาฐะ ทั้งที่เป็นการเล่าเรียนสดับรับฟังจากพระพุทธเจ้าโดยตรง และจากพระอรหันตสาวก วิปัสสนาธุระ คือการศึกษาวิธีฝึกหัดอบรมจิตใจให้สงบ สะอาด ปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระมหาสาวก ซึ่งมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัย และรวบรวมคำสั่งสอนเพื่อไม่ให้ประพจน์ไขว้เขวไปจากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ จัดไว้เป็นหมวดหมู่มี ๓ หมวด รวมเรียกว่า พระไตรปิฎกมี ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์แบ่งได้ดังต่อไปนี้^{๓๔}

๑. หมวดพระสูตร เรียกว่า พระสูตรตันตปิฎก มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์
๒. หมวดพระวินัย เรียกว่า พระวินัยปิฎก มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์
๓. หมวดพระอภิธรรม เรียกว่า พระอภิธรรมปิฎก มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

พระสงฆ์สาวกสมัยนั้น ก็ศึกษาท่องจำกันด้วยปาก เป็นคณะๆ คณะละหมวดบ้างสองหมวดบ้าง จึงถึงสังคายนาที่ ๕ จึงมีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐาน ด้วยภาษาบาลีหรือภาษามคธ ทั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่า ในกาลภายหน้าจะไม่มีผู้ทรงจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด และจากการที่พระไตรปิฎกได้ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีนี้เอง พระสงฆ์สาวกโดยเฉพาะฝ่ายเถรวาท จึงหันมาศึกษาภาษาบาลีให้เป็นความรู้พื้นฐานก่อน จากนั้นถึงศึกษาพระไตรปิฎกต่อไป เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของพระพุทธองค์ ไม่ให้คลาดเคลื่อนหรือวิปลาสไป ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปยังนานาประเทศ จึงได้มีการคัดลอกพระไตรปิฎกไว้ด้วยภาษาของตน เพื่อจะได้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถถ่ายทอดคำสั่งสอนนั้นออกมาอย่างถูกต้องตามพระพุทธประสงค์ วัตถุประสงค์ของสำนักศาสนศึกษา ๑) เพื่อส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แก่พระภิกษุสามเณร ๒) เพื่อการสนองนโยบายด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ๓) เพื่อการธำรงไว้ซึ่งพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔) เพื่อความมั่นคงสถาพรแห่งพระพุทธศาสนา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^{๓๕} พุทธศักราช ๒๕๔๒ หมวดที่ ๑ มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้

^{๓๔} พระบัญชาประธาน ญาณทิโป (ทะปะละ), "ศึกษาปัจจัยนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี: กรณีศึกษาวัดจองคำ อำเภอหาง จัหวัดลำปาง ปีการศึกษา ๒๕๕๒", **ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๓๕} กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุ, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวดที่ ๒ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ในมาตราที่ ๑๒ บัญญัติไว้ว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงเป็นสถาบันทางการศึกษาตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่สามารถพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม มีจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แต่จากสภาพปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม เทคโนโลยีทันสมัยมีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นอารยธรรมต่างประเทศมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย การดูแลเอาใจใส่และพึ่งพาอาศัยกันในครอบครัวปฐมนิเทศน้อยลง ดังนั้น การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คือการให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาเพื่อให้สังคมไทยซึ่งเป็นเมืองพุทธศาสนานั้นคงและน่าอยู่สืบไป

การศึกษาในทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ จะต้องรับเป็นภาระหน้าที่สั่งสอนสัทธินิพพานและอันเตวาลิกให้แก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการสืบต่ออายุพระศาสนา ฝ่ายอาณาจักรอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็ทรงให้การสนับสนุนอุดหนุนให้มีการสอบไล่ความรู้เรื่องปริยัติธรรมตลอดมา ทั้งได้ทรงยกย่องผู้มีความรู้ให้เป็นที่ยกย่องด้วยการพระราชทานสมณศักดิ์และนิตยภัตตามสมควรแก่ฐานะ เพื่อส่งเสริมพระภิกษุสามเณรผู้มีความรู้ในการปฏิบัติศาสนกิจสืบต่อไป ในปัจจุบันนี้ทางราชการได้ให้การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยได้ตั้งนิตยภัตถวายครูสอนพระปริยัติธรรมและจัดการเทียบความรู้ทางด้านพระปริยัติธรรม ตามสมควรแก่ภูมิขั้นนั้นๆ นอกจากนี้ ยังได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนาโดยรับรองผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ให้ได้รับปริญญาชั้นปริญญาตรี การศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เพราะถ้าไม่รู้ภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่รู้ผู้ใดสามารถรู้และเข้าใจพระพุทธรูปในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้วพระพุทธศาสนาก็จะต้องเสื่อมสูญไปด้วย ด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณมา จึงทรงทำนุบำรุงสนับสนุนการเล่าเรียนพระปริยัติธรรมและทรงยกย่องพระภิกษุสามเณรที่เรียนรู้พุทธวจนะให้มีสมศักดิ์ฐานันดร พระราชทานรูปการต่างๆ มีนิตยภัตเป็นต้น จึงจัดให้มีวิธีการสอบพระปริยัติธรรม เพื่อให้ปรากฏต่อชาวโลกทั่วไปว่า พระภิกษุสามเณรรูปใดมีความมากน้อย แค่ไหนเพียงใด เมื่อปรากฏว่าพระภิกษุสามเณรรูปใด มีความรู้รอบรู้ถึงขั้นที่กำหนดแล้วพระมหากษัตริย์ก็ทรงยกย่องพระภิกษุสามเณรรูปนั้นให้เป็นมหาเปรียญ ครั้นอายุพรรษาถึงชั้นเถรภูมิก็ทรงตั้งให้มีสมณ

ศักดิ์ในสังฆมณฑล ตามสมควรแก่คุณธรรมและความรู้ เป็นอาจารย์สั่งสอนพระปริยัติธรรมสืบๆ กัน มาจนบัดนี้ เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม ๓ ประการดังต่อไปนี้^{๓๖}

๑. ปริยัติ ได้แก่การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานการปฏิบัติและการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือการศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่า คำสอนของพระพุทธองค์ที่จัดเป็นธรรมบทนั้น บทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผู้เรียนจะน้อมนำเอาธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิต จะทำอย่างไรและเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลอย่างไร เป็นต้น เรียกว่า ปริยัติ

๒. ปฏิบัติ ได้แก่การน้อมเอาหลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ภาคปฏิบัติ คือ นำมาปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจา และใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือนำเอาหลักธรรมที่เรียนแล้วนั้นมาเป็นแนวทางหรือปทัสฐานแห่งชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตนเรียกว่า ปฏิบัติ

๓. ปฏิเวธ ได้แก่ ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระอริยบุคคล เป็นต้น ผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุขั้นนั้น ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัติ นั้น ไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้ แต่การยกฐานะดังกล่าวเป็นไปโดยอัตโนมัติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานะหรือตำแหน่งแห่งอริยเจ้านั้นไม่มีการแต่งตั้งให้ จะรู้ได้ด้วยตนเองก็เป็น ปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพ วิญญูหิ เรียกว่า ปฏิเวธ

กระบวนการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมนอกจากจะประกอบด้วยองค์ความรู้ ๓ ประการดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีส่วนประกอบอื่นๆ ที่สำคัญของการศึกษาอีกหลายประการ เช่น ผู้ศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง ว่าสิ่งใดควรปรับ อย่างไร เป็นต้น การปรับเปลี่ยนตัวเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการดำรงอยู่โดยการพัฒนาองค์ประกอบภายในทางด้านร่างกายให้มีความสามารถและความพร้อมในการดำรงอยู่ด้วยดี เช่น ให้เจริญเติบโต แข็งแรง มีสุขภาพดี เป็นต้น การพัฒนาองค์ประกอบภายในทางด้านจิตใจให้แข็งแกร่งสามารถยิ่งขึ้นเช่น มีสติปัญญามากขึ้น มีคุณธรรมอื่นๆ เช่น ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมมังสา เป็นต้น การรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์แก่ตน โดยรู้จักเลือกเกี่ยวข้องกับและถือประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเท่าที่มีอยู่ไม่ทำลายหรือทำตนให้เป็นอันตรายแก่สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลแก่ชีวิต ทำตนให้เกื้อกูลแก่สิ่งแวดล้อมที่ดีอันเป็นประโยชน์ร่วมกัน รู้จักจัดสิ่งแวดล้อมต่างๆ และสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่อำนวยประโยชน์

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา หมายถึงการบริหารมีควมคุ้มกันกับมนุษย์เป็นเวลานาน มนุษย์นอกจากจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมและได้รับประสบการณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแล้วมนุษย์ก็จะประมวลประสบการณ์เหล่านั้นนำมาถ่ายทอดให้กับชนรุ่นหลัง การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการจึงได้เกิดขึ้น ชีวิตและการศึกษาจึงเป็นไปอย่างธรรมชาติ แต่เมื่อมีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ก็เริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้นเช่นเดียวกัน มนุษย์จึงเริ่มรวมเข้าเป็นชุมชนเล็กๆ และต่อมาเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

^{๓๖} มงคล ศรีไพวรรณ, ประวัติการศึกษาของสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า

ทั้งทางกายภาพและทางสังคม^{๓๗} การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในพระพุทธศาสนา โดยได้รับการสนับสนุนจากพระมหากษัตริย์และรัฐบาล ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ทางธรรม และหากพระภิกษุ สามเณรลาสิกขาบทไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการเพื่อทำงานสร้างคุณประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้บ้านเมืองและตนเอง ตามสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

วิสัยทัศน์ของสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จะมุ่งมั่นในการจัดการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามระเบียบของแม่กองธรรมสนามหลวงเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความประพฤติตามหลักพระธรรมวินัย สมกับคำว่า "วิชชาจรณสมปนโน" มีความรู้คู่คุณธรรม และสามารถถ่ายทอดหลักธรรมแก่พุทธศาสนิกชนได้

พันธกิจของสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามระเบียบแม่กองธรรมสนามหลวง พยายามพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมให้มีคุณภาพ ดำเนินการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้สามารถเผยแผ่หลักธรรมแก่พุทธศาสนิกชนและเป็นผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรม การบริหารนั้น หมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้การบริหารในพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์ วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๖๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีการบริหาร การศึกษาพุทธวิธีบริหารในครั้งนี้ขอให้นำหน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณา หน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการ (Function) ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า POSDC ประกอบด้วย^{๓๘} P=Planning หมายถึงการวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบันเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร O=Organizing หมายถึงการจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ S=Staffing หมายถึงงานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะกับงาน D=Directing หมายถึงการประสานงาน เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ C=Controlling หมายถึงการกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร ยุทธศาสตร์การศึกษาตามแนวคิดของ

^{๓๗} ชาญชัย อาจิมสมาม, **การบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗.

^{๓๘} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีเป้าหมายของชีวิตแล้วก็ต้องพยายามทำให้สำเร็จและเป้าหมายของชีวิตมี ๓ ระดับ ได้แก่^{๓๙}

๑. เป้าหมายเบื้องต้น คือการเลี้ยงตัวเอง เลี้ยงครอบครัวได้ ต้องมีอาชีพและอาชีพต้องบริสุทธิ์ในการดำเนินชีวิตปัจจุบันหรือประโยชน์ปัจจุบัน ๔ ข้อ ได้แก่ ๑) มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค งามสง่า อายุยืน ๒) มีเงินมีงาน มีทรัพย์จากอาชีพสุจริต พึ่งตนเองได้ ๓) มีสถานภาพที่ดีเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม ๔) มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าพอใจ

๒. เป้าหมายระดับกลาง คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เท่าที่สามารถทำได้ การกระทำด้วยเมตตาและปัญญา ในระดับนี้เรียกว่า สัมปรายิกัตถะประโยชน์มี ๕ ข้อ ได้แก่ ๑) ความอบอุ่นสบายซึ่งสุขใจ ด้วยศรัทธา มีหลักใจ ๒) มีความภูมิใจในชีวิต สะอาดที่ได้ประพฤติสุจริต ๓) มีความอึดใจในชีวิต มีคุณค่าที่ได้เสียสละทำประโยชน์ ๔) ความแคล้วคลาดมั่นใจที่มีปัญญาแก้ปัญหาในชีวิตร ๕) ความโล่งจิต มั่นใจว่าได้ทำกรรมดีมีทุนประกันภพใหม่

๓. เป้าหมายระดับสูงสุด คือการบรรลุพระนิพพาน การหมดกิเลส ความโลภ โกรธ และหลง มีความสุข ไม่กลับมาเกิดอีกหลังชีวิตเสียไป ให้ทุกคนบรรลุเป้าหมายนี้ได้ในอนาคตนี้ แต่ก็ควรพยายามสะสมบารมีในอนาคตต่อไป คือ ประมวลประโยชน์หรือประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ ๑) จุดหมายเพื่อตนเอง ๒) จุดหมายเพื่อผู้อื่นหรือประโยชน์ของผู้อื่น คือประโยชน์ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงช่วยเหลือผู้อื่นหรือเพื่อนมนุษย์ให้บรรลุถึงด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตเขาเองไปจนถึงตามลำดับ ๓) จุดหมายร่วมกันหรือประโยชน์ทั้งสองฝ่ายคือประโยชน์สุขเพื่อความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคม รวมทั้งภาวะปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษา เพื่อเกื้อกูลให้ตนและผู้อื่นก้าวไปสู่จุดหมาย

เป้าหมายเชิงปริมาณในจังหวัดหนึ่งๆ พระสังฆาธิการผู้บริหารควรจะต้องเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อเป็นรับพระสังฆาธิการทุกระดับ และพระภิกษุสามเณร ได้เข้าศึกษาต่อตามความสามารถ ตั้งแต่ประโยคบาลีไวยากรณ์ และประโยคอื่นๆ เป้าหมายเชิงคุณภาพ พระสังฆาธิการและพระภิกษุสามเณร มีความรู้ ความเข้าใจหลักภาษาบาลีตามหลักสูตรหรือหนังสือแบบเรียนนักธรรม/บาลี จนสามารถอ่านออกเขียนได้ และสอบได้รับปริญญาบัตรสมตามความปรารถนา

พระสังฆาธิการผู้มีหน้าที่บริหารจัดการกำหนดเป้าหมายการเรียนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์ตามระบบการศึกษาตามหลักสูตร (แบบเรียน) จัดระบบนิเทศภายในให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ วัดผลประเมินผล ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องต่อการเรียนรู้ โดยที่สถานศึกษาในอดีตเป็นพระบรมมหาราชวังเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ภายหลังต่อมาได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมย้ายเข้ามาอยู่ตามวัดต่างๆ ที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนในอดีตได้แก่พระมหาเถระผู้ทรงพระไตรปิฎก และราชบัณฑิต เป็นต้น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกาศให้มีการสอบพระปริยัติธรรมแล้ว พระมหาเถระและราชบัณฑิตก็จะจัดตั้งคณะกรรมการสอบขึ้น โยมิพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธานในการสอบ ในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมมีกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ

^{๓๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑.

การประสานงาน การควบคุมเป็นต้น สำหรับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม ดังต่อไปนี้

สรุปได้ว่า การศึกษาในทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ จะต้องรับเป็นภาระหน้าที่สั่งสอน สติวิหาริกและอันเตวาสิกให้แก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาฝ่าย อาณาจักรอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็ทรงให้การสนับสนุนอุดหนุนให้มีการสอบไล่ความรู้เรื่อง ปริยัติธรรมตลอดมา เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. ปริยัติได้แก่การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานการปฏิบัติและการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือการศึกษา พระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง

๒. ปฏิบัติ ได้แก่การน้อมเอาหลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ ภาคปฏิบัติ คือ นำมาปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจา และใจ

๓. ปฏิเวธ ได้แก่ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระอริยบุคคลเป็นต้น ผู้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดา ขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุขั้นนั้น ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัติ นั้น ไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้ง ให้ แต่การยกฐานะดังกล่าวเป็นไปโดยอัตโนมัติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานะหรือตำแหน่งแห่งอริย เจ้านั้นไม่มีการแต่งตั้งให้ จะรู้ได้ด้วยตนเองก็เป็น ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ เรียกว่า ปฏิเวธ

๔.๓ แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการใน จังหวัดนครนายก

แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครนายก ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แล้วจึงสรุป วิเคราะห์นำขึ้นสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกให้มีประสิทธิภาพและ ดำเนินงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ต่อไป ซึ่งสามารถสรุปวิเคราะห์ได้ดังนี้

๔.๓.๑ สรุปวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับ แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ การบริการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก จำนวน ๒๕ รูปหรือคน เกี่ยวกับแนวทางการบริการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการใน จังหวัดนครนายก สามารถสรุปวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. ด้านการวางแผน: การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่มีการวางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนบาลี ตามลำดับขั้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจมีการวางแผนการประสานงานโดยมีการแบ่งทีมงานให้กับคณะผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่าผู้บริหารใช้วิธีการวางแผนการทำงานแบบเชิงรุก โดยจัดตั้งคณะกรรมการการทำงาน ตรวจสอบติดตามผลงานการทำงานตามแผนการที่ได้กำหนดไว้ เพื่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม อย่างต่อเนื่อง^{๔๐} เปิดโอกาสให้คณะกรรมการได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานโดยการเลือกวิธีการดำเนินการที่ดีที่สุดเพื่อบรรลุจุดประสงค์ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิง คือ Plan วางแผนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ ตั้งเป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการ ระยะเวลา และทรัพยากร Do ปฏิบัติทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามแผน Check ตรวจสอบ ติดตามความก้าวหน้าของงาน ความสำเร็จเมื่อเทียบกับแผน Act ปรับปรุงให้เหมาะสม พัฒนาต่อไป^{๔๑} การปฏิบัติการบริหารในสำนักเรียนในที่นี่สิ่งแวดล้อมและบุคลากรมีความสำคัญและเป็นหลักเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ความสมดุลกับในเหตุปัจจุบันให้เป็นธรรมและมีความหมายในสังคมยุคนี้ให้มาก^{๔๒} มีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นขั้นตอน^{๔๓} และนอกจากนั้นผู้บริหารต้องกำหนดวัตถุประสงค์ วางนโยบาย กำหนดโครงสร้าง สถานที่ จัดหางบประมาณ กำหนดปริมาณบุคลากร จัดตารางการเรียนการสอนให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด^{๔๔}สรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องมีการกำหนดแผน วางแผนเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และต้องบริหารตามแผนที่กำหนดตามระยะเวลาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งต้องวางแผนเรื่อง การจัดเตรียมสถานที่เรียน ตารางการเรียนการสอน ปริมาณบุคลากร งบประมาณ การใช้วัสดุอุปกรณ์

^{๔๐}สัมภาษณ์ พระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดพรหมณี (พระอารามหลวง), ๔ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๔๑}สัมภาษณ์ สจ.สัญญาชัย รัตนดิลล ภูเก็ต สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก, ๑๗ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๔๒}สัมภาษณ์ นายพงษ์สวัสดิ์ ธีรวัฒน์กุล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ, ๑๗ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๔๓}สัมภาษณ์ พระครูกมลธรรมรัตน์ เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๑, เจ้าอาวาสวัดวังไทร, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๔๔}สัมภาษณ์ พระสิทธิวิธนายก รองเจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดเขาทุเรียน, ๓ กันยายน ๒๕๕๘.

๒. ด้านการจัดองค์การ: การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการจัดองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารของท่านได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกบาลีที่เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา มีการจัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ให้นักเรียนบาลีได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก การกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัดการศึกษาแผนกบาลีที่ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่าผู้บริหารต้องจัดโครงสร้างบุคลากรในสำนักเรียน มีการมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อแบ่งภาระหน้าที่ดูแลรับผิดชอบดำเนินการไปตามโครงสร้างการบริหารสำนักเรียนที่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ของภิกษุสามเณร นอกจากนั้นบุคลากร เจ้าหน้าที่สำนักเรียน^{๔๕} และผู้เรียนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของสำนักเรียน การจัดองค์การเป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างงานกับบุคคลในหน่วยงานนั้นๆ โดยมีการมอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่^{๔๖} และความรับผิดชอบบรรลุลัพธ์ประสงค์และเป้าหมาย เช่น เจ้าสำนักเรียน ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายการศึกษาและประเมินผล ฝ่ายเลขานุการ ฝ่ายฆราวาส ฝ่ายบริหาร การจัดองค์การในสำนักเรียนเจ้าอาวาสเป็นเจ้าสำนักเรียน รองหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นอาจารย์สอน หรือพระในวัดที่มีความรู้ในธรรมเอกเป็นผู้สอน^{๔๗} กำหนดมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติตามความรู้ ความสามารถโดยขึ้นตรงต่อผู้บริหาร เป็นการกระจายอำนาจในแต่ละบุคคลไปรับผิดชอบอย่างมีเหตุผลในหน้าที่ที่บุคคลนั้นต้องรับผิดชอบตลอดไปจนงานนั้นเสร็จลงด้วยดี บุคลากรในสำนักเรียนที่นี้จะใช้บุคลากรให้พอดีกับงานที่มีอยู่อย่างพอเพียงให้ได้ประโยชน์และดีขึ้นไปอย่างเหมาะสม^{๔๘}

สรุปได้ว่า การจัดองค์การ เป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างงานกับบุคคลภายในหน่วยงานนั้น โดยมีการมอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของหน่วยงาน การจัดองค์การให้มีความเหมาะสม มีการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น รวมถึงมีการควบคุมดูแล รวมถึงการติดตามอย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุนและส่งเสริมปัจจัยนำเข้าไปสู่บริหารสำนักเรียนอย่างถูกต้องและให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติโพธิสุนทร (ป.ธ.๔) เจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๓ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระครูโพธิรัตนธรรม รองเจ้าคณะอำเภอบ้านนา, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม, ๗ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๔๗} สัมภาษณ์ พระประโชติวีราภรณ์ เจ้าคณะตำบลนครนายก, เจ้าอาวาสวัดตง, ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระมหาสิริสวัสดิ์ ธีรภาโส (ป.ธ.๙) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดหนองโพธิ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘.

๓. ด้านการบังคับบัญชา : การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการบังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น พระสังฆาธิการต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในยุคโลกาภิวัตน์การจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้างทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึกการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการสอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่า การสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างไรอย่างหนึ่ง และเป็นการตรวจสอบว่าเขาได้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามศักยภาพหรือไม่ หน้าที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุด^{๔๙} เจ้าสำนักเรียนเป็นผู้มอบหมายให้พระภายในวัดทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย วางกฎระเบียบของสำนักเรียนให้อ่านจำแก่ครูผู้สอน การมอบอำนาจหน้าที่การงานให้แก่บุคลากรในสำนักเรียนหรือคณะบุคคลหน่วยงานรองลงไปปฏิบัติศาสนกิจหรือดำเนินการแทน ตามความเหมาะสมแก่ความรู้ความสามารถ ปกครองดูแลบุคลากรด้วยการบังคับบัญชาสั่งการอย่างถูกต้องเหมาะสม บุคลากรมีการสั่งการให้บุคลากร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ในกฎระเบียบ ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง มีการบังคับบัญชาการตามลำดับชั้นการปกครอง^{๕๐}

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างไรอย่างหนึ่ง ตามที่ได้มอบหมายตามความรู้ความเหมาะสม ปกครองดูแลบุคลากรด้วยการบังคับบัญชาอย่างถูกต้อง เป็นธรรม ตามกฎระเบียบของสำนักเรียน

๔. ด้านการประสานงาน : การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก มีระดับความคิดเห็นด้านการประสานงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบบัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี การจัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุสิ่งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี การรวบรวมเก็บรักษาเอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้คงอยู่ถาวร ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่าผู้บริหารมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษา จัดประชุมทีมงานเพื่อปรึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพการเรียนการสอนถูกต้องตามหลักวิชาการ หลักสูตรการศึกษาปัจจุบัน การประสานงาน หมายถึง การที่

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระราชสิทธิวิราจารย์ เจ้าคณะอำเภองครักษ์, เจ้าอาวาสวัดประสิทธิเวช, ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระมหาสุกฤษฎี ปญฺญาวโร (ป.ธ.๗) รองเจ้าคณะอำเภอมืองนครนายก, ผ.จ.ล. วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง), ๑ กันยายน ๒๕๕๘.

บุคคลหรือหน่วยงานในองค์กรได้ มีการทำงานร่วมกันเป็นบุคคล เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน และการกระทำต่อเนื่อง สอดคล้องกันเพื่องานจะได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ^{๕๑} การสร้างความเป็นความสามัคคีเพื่อลดความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำและสร้างความสมานฉันท์และสิ่งสำคัญที่ทำให้การประสานงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างราบรื่นคือการติดต่อสื่อสาร การติดต่อประสานประโยชน์แก่หมุ่คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในส่วนงานต่างๆ ภายในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความสามัคคีปรองดอง ให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมและมีความร่วมมือร่วมใจ ประสานงานช่วยเหลือกันและกัน การประสานงานแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ประสานงานภายในสำนักเรียน และประสานงานภายนอกสำนักเรียน มีการประชุมปรึกษาเรื่องการเรียนการสอนในระหว่างผู้บริหารด้วยกัน หรือระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา^{๕๒} สรุปได้ว่าการจัดให้คนในองค์การทำงานสัมพันธ์สอดคล้องกันโดยจะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรฐานการปฏิบัติขององค์กรเป็นหลัก ต้องมีการจัดระเบียบ วิธีการทำงาน อีกทั้งความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้เกิดความคิด ความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติให้สอดคล้องกันตลอดเวลา ลดความขัดแย้งในหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ด้านการควบคุม : การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น ด้านการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น พระสังฆาธิการต้องมีการควบคุมดูแลผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม การดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงถาวร การกำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์เป็นต้นให้ดี ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่าการควบคุมงานเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนและเป้าหมาย หรือข้อตกลงตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ทางสำนักเรียนมีการควบคุมดูแลการบริหารสำนักเรียนและมีการทดสอบประเมินผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดผลการพัฒนาการบริหารจัดการได้ง่ายขึ้น^{๕๓} การควบคุมดูแลการบริหารในสำนักเรียนจะต้องคอยติดตามงานนั้นๆ ที่มอบหมายให้กับบุคลากรอย่างใกล้ชิดว่างานที่รับผิดชอบนั้นก้าวหน้าไปถึงไหนแล้วการประเมินการดำเนินการของบุคลากรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องเข้าไปควบคุมดูแล เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนที่ยั่งยืน ผู้บริหารมีหน้าที่สำคัญในการกำกับดูแลปัจจัยนำเข้าได้แก่ บุคลากร การเงิน งบประมาณ วัสดุ

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระครูโพธิ์รัตนธรรม รองเจ้าคณะอำเภอบ้านนา, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม, ๗ กันยายน ๒๕๕๘.

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระครูมานิตสมณคุณ เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๒, เจ้าอาวาสวัดสมบุญสามัคคี, ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระมหาสิริสวัสดิ์ ธีรภาโส (ป.ธ.๙) รองเจ้าคณะอำเภอมืองนครนายก, เจ้าอาวาสวัดหนองโพธิ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘.

อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักเรียน และวิธีการจัดการในสำนักเรียนให้มีการดำเนินการถูกต้อง เป็นไปตามกฎระเบียบ รวมถึงการประเมินผลการทำงานที่ผ่านมาอย่างโยนิโสมนสิการ^{๕๔} สรุปได้ว่า ติดตามผลงานของบุคลากรภายในสำนักเรียน เพื่อต้องการทราบแต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานเป็นไปตาม เป้าหมายสำนักเรียน มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่สำคัญการป้องกันไม่ให้อยู่ย่นต่อ หน้าทำการงานและละทิ้งหน้าที่ทำงานในสำนักเรียน มีการกำกับดูแลการบริหารพร้อมทั้งมีการเสนอ ผลการบริหารอยู่อย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครนายกควรมีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาที่มีความเหมาะสม ดังนี้

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ควรมีนโยบายการกำหนดการบริหารจัดการด้านการศาสนาศึกษาของวัด โดยความรวมแล้วเป็น นโยบายที่กำหนดตามสำนักแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ซึ่งสำนักเรียนต่างๆนำมากำหนด นโยบายเชิงบริหารจัดการให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่สำนักแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ปัจจุบันสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ไทย เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล ดูแลรับผิดชอบ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชาติ และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตร ประโย ๑-๙ ให้เหมาะสมกับชั้นเรียนของแต่ละประโยค การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการที่เรียกว่า POCCC ประกอบด้วย ๑) การ วางแผนงาน ๒) การจัดองค์กร ๓) การบังคับบัญชา ๔) การประสานงาน และ ๕) การควบคุม ซึ่ง แนวทางในการบริหารกิจการที่ต้องอาศัยแนวคิดทางตะวันตกดังกล่าวมาประกอบด้วย อันจะส่งผลให้ การดำเนินกิจการด้านการจัดการเรียนสอนในพระปริยัติธรรมมีประสิทธิภาพตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ แนวทางในการพัฒนาบุคลากรในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการ ที่มีประสิทธิภาพคือการพัฒนาองค์กรรวมด้านการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการพัฒนาคน การพัฒนางาน การพัฒนาองค์กร ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัด อย่างไรก็ตามการพัฒนานั้น ต้องเล็งเห็นความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาเป็นที่ตั้งว่ามี ศักยภาพที่พร้อมรับการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆได้มากน้อยเพียงใด

ปัญหา อุปสรรคและวิธีในการแก้ไขที่เกี่ยวกับการการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน การศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการนั้นมีปัญหาทั้ง ๕ ด้านได้แก่ ๑) หลักสูตร ๒) ด้านผู้สอน ๓) ด้าน กิจกรรมการเรียนการสอน ๔) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน และ ๕) ด้านการประเมินผล หากพิจารณาปัญหาในทุกด้านแล้วล้วนเกิดจากการบริหารจัดการที่ดีและเป็นระบบ ดังนั้นในการ แก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงต้องแก้ไขโดยการกำหนดวิธีการด้วยหลัก POLE ได้แก่ ๑) ต้องมีการวางแผน งาน ๒) ต้องมีการจัดองค์กร ๓) ต้องมีการบังคับบัญชา ๔) ต้องมีการประสานงาน และ ๕) ต้องมีการ ควบคุม ขององค์กรในทุกๆ มิติ จึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จได้

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก, เจ้าอาวาสวัดพรหมณี (พระอาราม หลวง), ๔ กันยายน ๒๕๕๘.

๔.๓.๒ สรุปลวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก จำนวน ๑๐ รูปหรือคน เกี่ยวกับแนวทางการบริการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก สามารถสรุปวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

๑. ด้านการวางแผน

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ตามหลักการบริหารสี่เอ็ม (4M) มีการวางแผนบุคคล (Man) ผู้บริหารควรจะใช้อาจารย์และเจ้าหน้าที่อย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพ การวางแผนการเงิน (Money) ผู้บริหารควรจะจัดสรรเงินให้แก่อาจารย์และเจ้าหน้าที่อย่างไร ให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพ การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ (Materials) ผู้บริหารจะทำการอย่างไรให้สิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์น้อยที่สุด การวางแผนการจัดการ (Management) ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ มีพันธกิจ มีกระบวนการจัดการบริหารควบคุมอย่างไร เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการวางแผนบุคคล (Man) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. การวางแผนบุคคล (Man)

การวางแผนบุคคล (Man) ผู้บริหารควรพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ในสำนักเรียนก่อนแล้ว จึงจะสามารถกำหนดการวางแผนได้ตามความต้องการ เมื่อพิจารณาถึงจุดแข็ง (S=Strengths) ของคณะอาจารย์และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียน จะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดแข็งในการวางแผนบุคคลในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการการวางแผนบุคคลแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์^{๕๕}

๒) จุดแข็งการวางแผนบุคคล คือ คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มีการประชุมร่วมกันเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการเรียนการสอนตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖ นักเรียนก็ให้ครู อาจารย์ตามห้องเรียนได้ว่ากล่าวสั่งสอนตามชั้นเรียน สำหรับนักเรียนที่สอบตก ๓ ปีขึ้นไป ก็จะทำให้พิจารณาตัวเอง หรือนิมนต์ให้ย้ายไปอยู่ที่วัดอื่นเป็นต้น^{๕๖}

๓) สำนักเรียนมีวิสัยทัศน์ คือ ต้องการให้นักเรียนได้ศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มีพันธกิจคือดำเนินการตามกฎระเบียบของสำนักเรียนและนโยบายของแม่กองบาลีสนามหลวง เช่น เจ้าสำนักเรียนมอบหมายภาระกิจการศึกษาให้แก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลรักษา กฎระเบียบของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่เสนอแต่งตั้งคณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นประโยค มี

^{๕๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศิรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

กฎเกณฑ์ของวัดให้นักเรียนทุกรูปต้องเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ของสำนักเรียนเป็นต้น^{๕๗}

๔) เจ้าสำนักเรียนมอบหมายให้อาจารย์ใหญ่เป็นผู้ดูแลรักษากฎระเบียบของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายภาระหน้าที่ให้แก่คณะครูอาจารย์ดูแลรักษากฎระเบียบของสำนักเรียน และครูอาจารย์จะมอบหมายให้นักเรียนแต่ละชั้นดูแลรับผิดชอบ^{๕๘}

๕) ในเรื่องการวางแผนบุคคล ทางเจ้าสำนักเรียนจะเรียกประชุมคณะครูอาจารย์ มาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อกำหนดวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับปริมาณครูอาจารย์ และนักเรียนในสำนักเรียน^{๕๙}

เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (W=Weaknesses) ในการวางแผนบุคคลของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนในการวางแผนบุคคลในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จุดอ่อนการวางแผนบุคคล คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ ส่วนจะดำเนินการได้ผลมากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับคณะครู อาจารย์ ผู้ดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการพัฒนาของสำนักเรียน ตามปกติแล้วก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา^{๖๐}

๒) จุดอ่อนการวางแผนบุคคลคือ สำหรับนักเรียนที่สอบตกหลายครั้งติดต่อกัน ๓ ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะย้ายไปอยู่ที่วัดอื่น^{๖๑}

๓) จุดอ่อนคือไม่มีนักเรียน นักเรียนที่มีอยู่ก็ไม่สนใจการเรียนการสอน^{๖๒}

๔) จะมีการเปลี่ยนแปลงงานของครูอาจารย์ตามชั้นประโยคเรื่อยๆ เพื่อให้ทุกรูปได้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีส่วนร่วมในการทำงาน^{๖๓}

๕) ผลการประชุมไม่มีอะไรมากมาย นอกจากจะพูดคุยกันไปตามเรื่องราวเท่านั้น ไม่ค่อยจะมีสาระสำคัญ^{๖๔}

เมื่อพิจารณาโอกาส (O=Opportunities) ในการวางแผนบุคคลในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่

^{๕๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ. ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศิรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสของการวางแผนบุคคลในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

๑) โอกาสการวางแผนบุคคล คือ ทางเจ้าสำนักเรียนได้มอบหมายภาระหน้าที่ให้อาจารย์ใหญ่และคณะครูอาจารย์เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอมติความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ เพื่อจะได้ดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป^{๖๕}

๒) โอกาสการวางแผนบุคคลคือ คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ก็จะทำให้มีการประชุมร่วมกันเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการเรียนการสอนตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ นักเรียนก็ให้ครู อาจารย์ตามห้องเรียนได้กล่าวสั่งสอนตามชั้นเรียน สำหรับนักเรียนที่สอบตก ๓ ปีขึ้นไป ก็จะทำให้พิจารณาตัวเอง หรือนิมนต์ให้ย้ายไปอยู่ที่วัดอื่นเป็นต้น^{๖๖}

๓) สำนักเรียนมีวิสัยทัศน์ คือ ต้องการให้นักเรียนได้ศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มีพันธกิจคือดำเนินการตามกฎระเบียบของสำนักเรียนและนโยบายของแม่กองบาลีสนามหลวง เช่น เจ้าสำนักเรียนมอบหมายภารกิจการศึกษาให้แก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลรักษากฎระเบียบของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะเสนอแต่งตั้งคณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นประโยค มีกฎเกณฑ์ของวัดให้นักเรียนทุกรูปต้องเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ของสำนักเรียนเป็นต้น^{๖๗}

๔) เจ้าสำนักเรียนมอบหมายให้อาจารย์ใหญ่เป็นผู้ดูแลรักษากฎระเบียบของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายภาระหน้าที่ให้แก่คณะครูอาจารย์ดูแลรักษากฎระเบียบของสำนักเรียน และครูอาจารย์จะมอบหมายให้นักเรียนแต่ละชั้นดูแลรับผิดชอบ^{๖๘}

๕) ในเรื่องการวางแผนบุคคล ทางเจ้าสำนักเรียนจะเรียกประชุมคณะครูอาจารย์ มาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อกำหนดวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับปริมาณครูอาจารย์ และนักเรียนในสำนักเรียน^{๖๙}

เมื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรค (T=Threats) ในการวางแผนบุคคลในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคในการวางแผนบุคคลในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

๑) ปัญหาอุปสรรคการวางแผนบุคคล คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน การดำเนินการได้ผลมาน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับคณะครู อาจารย์ ผู้ดำเนินการเรียนการ

^{๖๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อนุวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๖} สทนากลุ่มเฉพาะ นางฐิติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนา ชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๗} สทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา สุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๘} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดคีรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๙} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

สอนตามแผนการพัฒนาของสำนักเรียน ตามปกติแล้วก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา^{๗๐}

๒) สำหรับนักเรียนที่สอบตกหลายครั้งติดต่อกัน ๓ ปีขึ้นไป ให้ย้ายไปอยู่ที่อื่น^{๗๑}

๓) สำนักเรียนไม่มีนักเรียนมาเพิ่ม นักเรียนที่มีอยู่ก็ไม่สนใจการเรียนการสอน^{๗๒}

๔) การเปลี่ยนแปลงงานของครูอาจารย์ตามชั้นประโยคเรื่อยๆ เพื่อให้ทุกรูปได้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีส่วนร่วมในการทำงาน^{๗๓}

๕) วาระการประชุมปรึกษา มีผลการประชุมไม่มีสาระสำคัญ นอกจากจะพูดคุยกันไปตามเรื่องราวเท่านั้น ไม่ค่อยจะมีหลักการที่น่าติดตามผล^{๗๔}

สรุปได้ว่า การวางแผนบุคคล ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนควรจะพิจารณาถึงบุคลากรในสำนักเรียนก่อน โดยมองถึงประเด็นของความรู้ความสามารถของคณาจารย์ผู้สอน ประสบการณ์ในการสอน และผลงานที่ผ่านมา เพื่อกำหนดแผนงานในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงจำนวนบุคลากรและเจ้าหน้าที่ ที่มีจำนวนพอเพียงกับจำนวนนักเรียนภายในสำนักเรียน หากจำนวนไม่เหมาะสมกัน ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนก็ย่อมมีผลที่แตกต่างกัน ไม่สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น บุคลากรของสำนักเรียน จึงเปรียบเสมือนเสาหลักในการจัดการเรียนการสอนของสำนัก ซึ่งถือว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการบริหารจัดการในด้านอื่นๆ ควรต้องมีการวางตัวบุคคลให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อประโยชน์ของสำนักเรียนและนักเรียนเองด้วย

ข. การวางแผนการเงิน (Money)

การวางแผนการเงิน (Money) ผู้บริหารจะพิจารณาภูมิกณฑ์การจัดสรรการเงินในสำนักเรียนให้แก่ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ให้เกิดความสมดุล คือ มีความยืดหยุ่น เป็นการส่งเสริมรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่ครูอาจารย์ ถึงไม่มาก ไม่น้อย แต่ก็เป็แรงจูงใจได้อย่างดี เมื่อพิจารณาจุดแข็ง (S=Strengths) ในการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียนของ คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดแข็งในการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จุดแข็งการวางแผนการเงิน คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอมติความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์

^{๗๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา สุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางจิตรีรัตน์ ลำควน, นักวิชาการศาสนา ชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นิยง, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

จัดทำเงินงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่องานศาสนศึกษา เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่านิตยภัตของคณะครู อาจารย์ผู้สอน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสำนักเรียน^{๗๕}

๒) การวางแผนการเงิน คือ รายรับได้จากการบริจาคทำบุญทั่วไป และผู้มีจิตศรัทธา มาทำบุญที่สำนักเรียน รายจ่ายได้แก่ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า หนังสือเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และค่านิตยภัตแก่คณะครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่เป็นต้น^{๗๖}

๓) การวางแผนการเงินของสำนักเรียน คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายภารกิจการศึกษาให้แก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลรักษากฎระเบียบและดูแลการเงินของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะพิจารณาค่านิตยภัตแก่คณะครู อาจารย์ผู้สอนตามขั้นประโยค ตามปกติ ค่านิตยภัตของครู อาจารย์จะได้รับเท่าเทียมกันทุกเดือนที่เปิดการเรียนการสอน^{๗๗}

๔) จะเป็นหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่สำนักเรียนจะเป็นผู้กำหนดแผนการเงินเพื่อนำมาบริหารสำนักเรียน โดยอาจารย์ใหญ่จะจัดทำงบประมาณสำนักเรียนส่วนหนึ่งเสนอต่อเจ้าสำนักเรียน เมื่อเจ้าสำนักเรียนได้รับทราบแล้ว ก็จะพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วจึงจะได้อนุมัติงบประมาณที่เหมาะสม ให้ดำเนินการต่อ คือทำตามขั้นตอน และถูกต้องตามระเบียบของสำนักเรียน^{๗๘}

๕) สำนักเรียนจะเป็นผู้กำกับดูแลการเงินโดยตรง ส่วนคณะครูอาจารย์ ก็นิมนต์เป็นผู้ให้การสนับสนุนงานการเรียนการสอน โดยคณะครูอาจารย์ตามชั้นเรียนแต่ละประโยค จะได้รับค่านิตยภัตประจำเดือนเท่าเทียมกันทุกชั้นประโยค^{๗๙}

เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (W=Weaknesses) ในการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จุดอ่อนการวางแผนการเงิน คือ ตามปกติแล้วก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ไม่มีภาพพัฒนารูปแบบเด่นชัดเท่าที่ควร^{๘๐}

๒) จุดอ่อนการวางแผนการเงิน คือ รายรับได้จากการบริจาคทำบุญทั่วไป ไม่เพียงพอกับความต้องการของสำนักเรียน รายจ่ายได้แก่ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า หนังสือเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และค่านิตยภัตแก่คณะครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่เป็นต้น มีปริมาณมากขึ้น จึง

^{๗๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดคีรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๗๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นิยง, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ติดขัดในเรื่องการเงิน^{๘๑}

๓) การวางแผนการเงินของนักเรียน คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายภาระกิจการศึกษาให้แก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลรักษาภาระเบียดและดูแลการเงินของนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะพิจารณาค่านิตยภัตแก่คณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นประโยค ครู อาจารย์ที่ได้รับค่านิตยภัตมานั้นไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายรายวันในสังคมปัจจุบันนี้เพราะค่าครองชีพสูงขึ้น^{๘๒}

๔) เงินงบประมาณของนักเรียนที่เบิกจ่ายค่านิตยภัตให้แก่ครูอาจารย์สอนตามแต่ละชั้นประโยคนั้น มีจำนวนไม่มาก คือ ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในเวลาปัจจุบันนี้ แต่ครูอาจารย์ผู้สอนนักเรียนทำงานด้วยความเสียสละจริงๆ^{๘๓}

๕) คณะครูอาจารย์ตามชั้นประโยค จะได้รับการสนับสนุนค่านิตยภัตจากนักเรียนทุกเดือนเท่าเทียมกันทุกชั้นประโยค แต่รายรับคือค่านิตยภัตนั้น ไม่เพียงพอกับค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำชา กาแฟ โอวัลติน เป็นต้น แต่ช่วยเป็นภาระการเรียนการสอนด้วยความเสียสละจริงๆ^{๘๔}

เมื่อพิจารณาโอกาส (O=Opportunities) ในการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสในการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โอกาสการวางแผนการเงิน คือ สำนักเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ จัดทำเงินงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่องานศาสนศึกษา เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่านิตยภัตของคณะครู อาจารย์ผู้สอน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสำนักเรียน^{๘๕}

๒) การวางแผนการเงิน คือ รายรับได้จากการบริจาคทำบุญทั่วไป และผู้มีจิตศรัทธา มาทำบุญที่สำนักเรียน รายจ่ายได้แก่ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า หนังสือเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และค่านิตยภัตแก่คณะครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ เป็นต้น^{๘๖}

๓) การวางแผนการเงิน คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายภาระกิจการศึกษาให้แก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลรักษาภาระเบียดและดูแลการเงินของนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะพิจารณาค่านิตยภัตแก่คณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นประโยค ตามปกติ ค่านิตยภัตของครู อาจารย์จะ

^{๘๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา สุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อนวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศิริวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ได้รับเท่าเทียมกันทุกเดือนที่เปิดการเรียนการสอน^{๘๗}

๔) สำนักเรียนจะเป็นผู้กำหนดแผนการเงินเพื่อนำมาบริหารสำนักเรียน โดยอาจารย์ใหญ่จะจัดทำงบประมาณสำนักเรียนส่วนหนึ่งเสนอต่อเจ้าสำนักเรียน เมื่อเจ้าสำนักเรียนได้รับทราบแล้ว ก็จะพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วจึงจะได้อนุมัติงบประมาณที่เหมาะสม ให้ดำเนินการต่อ คือทำตามขั้นตอน และถูกต้องตามระเบียบของสำนักเรียน^{๘๘}

๕) เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้กำกับดูแลการเงินของสำนักเรียนโดยตรง ส่วนคณะครูอาจารย์ ก็นิมนต์เป็นผู้ให้การสนับสนุนงานการเรียนการสอน โดยคณะครูอาจารย์ตามชั้นเรียนแต่ละประโยค จะได้รับค่านิตยภัตประจำเดือนเท่าเทียมกันทุกชั้นประโยค^{๘๙}

เมื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรค (T=Threats) ในการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคในการวางแผนการเงินในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ปัญหาอุปสรรคการวางแผนการเงิน คือ สำนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการวางแผนการพัฒนา ตามปกติแล้วก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ไม่มีประสิทธิภาพ^{๙๐}

๒) ปัญหาอุปสรรคการวางแผนการเงิน คือ รายรับไม่แน่นอน และขาดเงินทุนสำรองล่วงหน้า^{๙๑}

๓) การวางแผนการเงิน คือ สำนักเรียนดูแลการเงิน ค่านิตยภัตแก่คณะครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นประโยค มีเงินไม่เพียงพอในการดำเนินการ

๔) เงินงบประมาณของสำนักเรียนที่เบิกจ่ายค่านิตยภัตให้แก่ครูอาจารย์สอนตามแต่ละชั้นประโยคนั้น มีจำนวนน้อยมาก คือ ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบันนี้ แต่ครูอาจารย์ผู้สอนนักเรียนทำงานด้วยความเสียสละจริงๆ

๕) คณะครูอาจารย์ตามชั้นประโยค จะได้รับการสนับสนุนค่านิตยภัตจากสำนักเรียนทุกเดือนเท่าเทียมกันทุกชั้นประโยค แต่รายรับคือค่านิตยภัตนั้น ไม่เพียงพอกับค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำซาวกาแฟ โอวัลติน เป็นต้น แต่ช่วยเป็นภาระการเรียนการสอนด้วยความเสียสละจริงๆ

สรุปได้ว่า การวางแผนการเงิน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญ เจ้าสำนักเรียนต้องพิจารณากฎเกณฑ์การจัดสรรการเงินในสำนักเรียนให้แก่ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่ให้เกิดความสมดุล มีความยืดหยุ่น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน เป็นการส่งเสริมรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่ครูอาจารย์ถึงไม่มาก ไม่น้อย แต่ก็เป็แรงจูงใจได้อย่างดี ควรมีการกำหนดแผนงานในการจัดหาเงินทุน เพื่อ

^{๘๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นิยง, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

สนับสนุนการดำเนินงานของสำนักเรียน นอกเหนือจากเงินสนับสนุนจากภาครัฐหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำหรับนักเรียนที่สอบได้ ก็ควรจัดให้มีทุนการศึกษาเพื่อเป็นกำลังใจในการศึกษาในระดับชั้นที่สูงขึ้นไปอีก ซึ่งงบประมาณจากภายนอกนั้น ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละสำนักเรียนและบริบทของชุมชนโดยรอบของแต่ละสำนักเรียน ที่จะสามารถสร้างศรัทธาความเลื่อมใส เพื่อหาทุนปัจจัยมาสนับสนุนสำนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ค. การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ (Materials)

การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ (Materials) ผู้บริหารจะพิจารณาถึงการกำหนดหน้าที่ให้คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ได้รับเป็นภาระคือมีบทบาททำงานเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินการ เมื่อพิจารณาจุดแข็ง (S=Strengths) ในการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดแข็งการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จุดแข็งการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดีและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ตามปกติแล้วก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา

๒) การวางแผนวัสดุอุปกรณ์เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่

๓) การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายภาระกิจการศึกษาให้แก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลรักษากฎระเบียบและดูแลการเงินของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่คณะครู อาจารย์เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่ง เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่^{๙๒}

๔) วัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียนเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียน จะเป็นผู้กำหนดการวางแผนกับคณะครูอาจารย์ จะมีเวลาบางช่วง เจ้าสำนักเรียนจะดูแลรักษาบำรุง ซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ด้วยตนเอง ต่อมาจึงจะมอบหมายงานให้คณะครูอาจารย์ดูแลรักษาบำรุง ซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ต่อ^{๙๓}

^{๙๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อนันต์ กระสังข์, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๕) ส่วนวัสดุอุปกรณ์ของนักเรียน เวลาปัจจุบันนี้ มีอยู่พร้อมสมบูรณ์^{๙๔}

เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (W=Weaknesses) การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จุดอ่อนการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดีและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ส่วนจะดำเนินการได้ผลมากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับคณะครู อาจารย์ ผู้ดำเนินการเรียนการสอนของสำนักเรียน^{๙๕}

๒) จุดอ่อนการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ได้รับการดูแลรักษาให้คงอยู่ถาวรได้นานเพราะขาดความรับผิดชอบ เสียบ้าง ตกหักบ้าง หายสาบสูญเป็นต้น^{๙๖}

๓) การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่คณะครู อาจารย์ เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่ง เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่ดีแต่ในทางปฏิบัติจริงแล้ว กลับเกิดผลเสียหาย เช่น ต่างคนต่างไม่รับผิดชอบวัสดุสิ่งของส่วนรวม เมื่อเกิดกรณีสูญหายก็เกิดความรับผิดชอบ ไม่มีความสามัคคีดูแลรักษาเป็นต้น^{๙๗}

๔) ส่วนวัสดุอุปกรณ์ของนักเรียน มีอยู่พร้อมก็จริงแต่ที่ว่า โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ของสำนักเรียน ใช้งานมานานปี ก็มีเสียไปบ้าง หักพังไปบ้าง สูญหายไปบ้าง โดนลักขโมยไปบ้าง จึงต้องมีการจัดหาสำรองไว้ใช้งาน^{๙๘}

๕) วัสดุอุปกรณ์ของนักเรียน เมื่อตกเป็นภาระหน้าที่ของคณะครูอาจารย์ดูแลรักษาบำรุง ซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์ ก็จะมีการประมาท ปล่อยปละละเลย ทิ้งขว้าง ไม่เก็บรักษา ไม่

^{๙๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดคีรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

สนใจ ไม่รับผิดชอบ ขาดความระมัดระวัง ขาดความเอาใจใส่ ขาดความดูแลรักษาเป็นต้น^{๙๙}

เมื่อพิจารณาโอกาส (O=Opportunities) ในการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสของการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โอกาสการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดีและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ตามปกติแล้วก็ปฏิบัติตามธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา^{๑๐๐}

๒) การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่^{๑๐๑}

๓) การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายภาระกิจการศึกษาให้แก่อาจารย์ใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลรักษากฎระเบียบและดูแลการเงินของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่คณะครู อาจารย์เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่ง เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่^{๑๐๒}

๔) ส่วนวัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน เวลาปัจจุบันนี้ มีอยู่พร้อมสมบูรณ์^{๑๐๓}

๕) วัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียนเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียน จะเป็นผู้กำหนดการวางแผนกับคณะครูอาจารย์ จะมีเวลาบางช่วง เจ้าสำนักเรียนจะดูแลรักษาบำรุง ซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ด้วยตนเอง ต่อมาจึงจะมอบหมายงานให้คณะครูอาจารย์ดูแลรักษาบำรุง ซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ต่อ^{๑๐๔}

เมื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรค (T=Threats) ในการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนัก

^{๙๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นิยา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุทรบุญยัง จิตวฑฺฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศิริวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

เรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคของการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ปัญหาอุปสรรคการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอมติความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดีและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ส่วนจะดำเนินการได้ผลมากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับคณะครู อาจารย์^{๑๐๕}

๒) ปัญหาอุปสรรคการวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ได้รับการดูแลรักษาให้คงอยู่ถาวรได้นานเพราะขาดความรับผิดชอบ เสียบ้าง ตกหักบ้าง หายสาบสูญเป็นต้น^{๑๐๖}

๓) การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ คือ อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่คณะครู อาจารย์ เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่ง เช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ก็ได้แบ่งภาระหน้าที่การดูแลรักษาให้แก่คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่ดีแต่ในทางปฏิบัติจริงแล้ว กลับเกิดผลเสียหาย เช่น ต่างคนต่างไม่รับผิดชอบวัสดุสิ่งของส่วนรวม เมื่อเกิดกรณีสูญหายก็ปิดความรับผิดชอบ ไม่มีความสามัคคีดูแลรักษาเป็นต้น^{๑๐๗}

๔) ส่วนวัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน มีอยู่พร้อมก็จริงแต่ว่า โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ของสำนักเรียน ใช้งานมานานปี ก็มีเสียไปบ้าง หักพังไปบ้าง สูญหายไปบ้าง โดนลักขโมยไปบ้าง จึงต้องมีการจัดหาสำรองไว้ใช้งาน^{๑๐๘}

๕) วัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน เมื่อตกเป็นภาระหน้าที่ของคณะครูอาจารย์ดูแลรักษาบำรุง ซ่อมแซม บำรุงปฏิสังขรณ์ ก็จะมีการประมาท ปล่อยปละละเลย ทั้งขวาง ไม่เก็บรักษา ไม่สนใจ ไม่รับผิดชอบ ขาดความระมัดระวัง ขาดความเอาใจใส่ ขาดความดูแลรักษาเป็นต้น^{๑๐๙}

^{๑๐๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุทรบุญยัง จิตตพณโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางจิตติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

สรุปได้ว่า การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารจะพิจารณาถึงการกำหนดหน้าที่ให้คณะครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเป็นภาระคือมีบทบาททำงานเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินการภายในสำนักเรียน เนื่องจากคณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เป็นบุคลากรที่มีความใกล้ชิดกับวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของสำนักเรียน รวมถึงระบุความต้องการในการใช้งานได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบหรือจัดการในการเรียนการสอน อีกทั้ง ยังสามารถสำรวจความต้องการและความคิดเห็นต่างๆ จากนักเรียนได้โดยตรง ว่ามีความต้องการอย่างไร แล้วจึงกำหนดเป็นแผนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นต่อไป รวมถึงการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ด้วย

ง. การวางแผนการจัดการ (Management)

การวางแผนการจัดการ (Management) เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนโดยตรง เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการทำงานทั้งคณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจในสำนักเรียน โดยกำหนดถึงจุดแข็ง (S=Strengths) ในการวางแผนการจัดการในแต่ละสำนักเรียน ผู้บริหารจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จุดแข็งการวางแผนการจัดการ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ เช่น ปัจฉัยนำเข้ามีบุคคล การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการแบ่งงานให้แก่คณะครู อาจารย์สอนตามลำดับชั้นเรียนตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงชั้นประโยค ป.๖.๙ ปัจฉัยนำออกมาคือผลผลิตที่นักเรียนสามารถสอบได้ตามเกณฑ์ของสำนักเรียน^{๑๑๐}

๒) การวางแผนการจัดการ เช่น เจ้าสำนักเรียนดูแลในเรื่องการเงิน ส่วนคณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ก็ให้ดูแลในเรื่องโต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน^{๑๑๑}

๓) การวางแผนการจัดการของสำนักเรียน คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายให้อาจารย์ใหญ่กำกับดูแลทั้งบุคคล การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่คณะครู อาจารย์เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่งเช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ซีดี ดีวีดีและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน^{๑๑๒}

๔) การจัดการของสำนักเรียน เช่น ด้านบุคคล ด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

^{๑๑๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

อาจารย์ใหญ่จะมีบทบาทหน้าที่กำกับดูแลรักษาตามกฎระเบียบของนักเรียน^{๑๑๓}

๕) การจัดการของนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของคณะครูอาจารย์ดูแลรักษา
กฎระเบียบ คือ ครูอาจารย์มีหน้าที่สอน นักเรียนมีหน้าที่ในการเรียนตามเวลา^{๑๑๔}

จุดอ่อนการวางแผนการจัดการ (W=Weaknesses) ในแต่ละสำนักเรียน เมื่อ
วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของการวางแผนการจัดการในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่ม
เฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จุดอ่อนการวางแผนการจัดการ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้า
สำนักเรียน มีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในน้อยมาก นานๆ จะมีการขอความเห็นชอบในที่
ประชุมสงฆ์เพื่อกำหนด ปัจจัยนำเข้ามีบุคคล การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการ
สอน มีการดำเนินการไม่ชัดเจน มีการแบ่งงานให้แก่คณะครู อาจารย์สอนตามลำดับชั้นเรียนแต่ไม่ได้มี
การควบคุมดูแลทั่วถึงกัน คือครู อาจารย์ประโยค ๑-๒ ก็สอนไปตามเวลาแต่ไม่ได้คุณภาพ ชั้นประโยค
อื่นๆ ก็เหมือนกัน ปัจจัยนำออกมาคือผลผลิตที่นักเรียนสอบตกมากกว่าเกณฑ์ที่สำนักเรียนตั้งไว้^{๑๑๕}

๒) จุดอ่อนการวางแผนการจัดการ เช่น คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ก็ให้ดูแลใน
เรื่องโต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระจก กระจก
เขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการ
สอน มีการแบ่งเบาภาระหน้าที่กันดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสำนักเรียน แต่การดูแลรักษาไม่ทั่วถึงทำให้
วัสดุสิ่งของ เสียบ้าง ตกหักบ้าง หายสาบสูญเป็นต้น^{๑๑๖}

๓) การวางแผนการจัดการของสำนักเรียน คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายให้อาจารย์
ใหญ่กำกับดูแลทั้งบุคคล การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่
คณะครู อาจารย์เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่ง จุดอ่อนก็คือ การทำงานไม่เป็นที่ประทับใจเท่าที่ควรคือ
ไม่มีความรับผิดชอบ^{๑๑๗}

๔) ด้านบุคคลไม่มีทีมงานที่มีความชำนาญ ด้านการเงินมีอยู่จำกัดในปริมาณน้อย ไม่
เพียงกับปริมาณครูอาจารย์และนักเรียน ด้านวัสดุอุปกรณ์มีอยู่แต่ก็ใช้งานไม่ได้เพราะเก่าแก่ ชำรุด
ทรุดโทรมตามกาลเวลา^{๑๑๘}

๕) การจัดการของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของคณะครูอาจารย์ดูแลรักษา

^{๑๑๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

กฎระเบียบ คือ ครูอาจารย์มีหน้าที่สอน นักเรียนมีหน้าที่ในการเรียนตามเวลา แต่แต่ละปีการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนสอบได้น้อยมาก และนักเรียนก็ลดจำนวนน้อยลงเรื่อยๆ เป็นที่น่าสังเกต^{๑๑๙}

เมื่อพิจารณาโอกาส (O=Opportunities) การวางแผนการจัดการในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสของการวางแผนการจัดการในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โอกาสการวางแผนการจัดการ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในเท่านั้น แล้วก็ขอความคิดเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์ เช่น ปัจฉัยนำเข้ามีบุคคล การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการแบ่งงานให้แก่คณะครู อาจารย์สอนตามลำดับชั้นเรียนตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงชั้นประโยค ป.๖.๙ ปัจฉัยนำออกมาคือผลผลิตที่นักเรียนสามารถสอบได้ตามเกณฑ์ของสำนักเรียน^{๑๒๐}

๒) การวางแผนการจัดการ เช่น เจ้าสำนักเรียนดูแลในเรื่องการเงิน ส่วนคณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ก็ให้ดูแลในเรื่องโต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน^{๑๒๑}

๓) การวางแผนการจัดการของสำนักเรียน คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายให้อาจารย์ใหญ่กำกับดูแลทั้งบุคคล การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่คณะครู อาจารย์เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่งเช่น โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน^{๑๒๒}

๔) การจัดการของสำนักเรียน เช่น ด้านบุคคล ด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์เป็นต้น อาจารย์ใหญ่จะมีบทบาทหน้าที่กำกับดูแลรักษาตามกฎระเบียบของสำนักเรียน^{๑๒๓}

๕) การจัดการของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของคณะครูอาจารย์ดูแลรักษา กฎระเบียบ คือ ครูอาจารย์มีหน้าที่สอน นักเรียนมีหน้าที่ในการเรียนตามเวลา^{๑๒๔}

เมื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรค (T=Threats) ในการวางแผนการจัดการในแต่ละสำนักเรียนของเจ้าสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในแต่ละสำนักเรียนจะมีความคิดเห็น

^{๑๑๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาดรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

แตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคของการวางแผนการจัดการในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียาละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ปัญหาอุปสรรคการวางแผนการจัดการ คือ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน มีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในน้อยมาก การขอความเห็นชอบในที่ประชุมสงฆ์เพื่อกำหนด ปัจจัยนำเข้ามีบุคคล การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการดำเนินการไม่ชัดเจน มีการแบ่งงานให้แก่คณะครู อาจารย์สอนตามลำดับชั้นเรียนแต่ไม่ได้มีการควบคุมดูแลทั่วถึงกัน คือครู อาจารย์ประโยค ๑-๒ ก็สอนไปตามเวลาแต่ไม่ได้คุณภาพ ชั้นประโยคอื่นๆ ก็เหมือนกัน ปัจจัยนำออกมาคือผลผลิตที่นักเรียนสอบตกมากกว่าเกณฑ์ที่สำนักเรียนตั้งไว้^{๑๒๕}

๒) ปัญหาอุปสรรคการวางแผนการจัดการ เช่น คณะครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ก็ให้ดูแลในเรื่องโต๊ะ ตู้ เก้าอี้ พัดลม แอร์ ห้องเรียน หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ปากกา ดิน กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน สื่อการสอน คอมพิวเตอร์ ซีดี ดีวีดี และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการแบ่งเบาภาระหน้าที่กันดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสำนักเรียน แต่การดูแลรักษาไม่ทั่วถึงทำให้วัสดุสิ่งของ เสียบ้าง ตกหักบ้าง หายสาบสูญเป็นต้น^{๑๒๖}

๓) การวางแผนการจัดการของสำนักเรียน คือ เจ้าสำนักเรียนมอบหมายให้อาจารย์ใหญ่กำกับดูแลทั้งบุคคล การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่จะมอบหมายให้แก่คณะครู อาจารย์เป็นผู้ดูแลรักษาอีกทอดหนึ่ง ปัญหาอุปสรรคก็คือ การทำงานไม่เป็นที่ประทับใจเท่าที่ควรคือไม่มีความรับผิดชอบ^{๑๒๗}

๔) ด้านบุคคลไม่มีทีมงานที่มีความชำนาญ ด้านการเงินมีอยู่จำกัดในปริมาณน้อย ไม่เพียงกับปริมาณครูอาจารย์และนักเรียน ด้านวัสดุอุปกรณ์มีอยู่แต่ก็ใช้งานไม่ได้เพราะเก่าแก่ ชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา^{๑๒๘}

๕) การจัดการของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของคณะครูอาจารย์กำกับดูแลรักษากฎระเบียบ คือ ครูอาจารย์มีหน้าที่สอน นักเรียนมีหน้าที่ในการเรียน แต่แต่ละปีการศึกษาปรากฏว่านักเรียนสอบได้น้อยมาก และนักเรียนก็ลดจำนวนน้อยลงเรื่อยๆ^{๑๒๙}

สรุปได้ว่า การวางแผนการจัดการ เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนซึ่งเป็นผู้บริหารสำนักเรียนโดยตรง แต่ทั้งนี้ ก็ต้องมีคณะกรรมการในการบริหารสำนักเรียนด้วย ดังนั้นการวางแผนการจัดการจึงเป็นการทำงานร่วมกันของคณะทำงาน ซึ่งมองมุมมองโดยภาพรวม และกำหนดลงเป็นประเด็นย่อยๆ รวมถึงการวางแผนงานในระยะสั้น-ระยะยาว ในการบริหารจัดการด้าน

^{๑๒๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศิรินัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๒๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ ควบคุมให้การบริหารงานด้านการศาสนศึกษาดำเนินไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ และติดตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดเป็นแผนในการพัฒนาต่อไป

๒. ด้านการจัดองค์การ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ผู้บริหารจะมีพิจารณาถึงการแต่งตั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ มีการกำหนดโครงสร้างคณะผู้บริหาร การศึกษาพระปริยัติธรรม มีการพัฒนารูปแบบการทำงานให้มีระบบการทำงานที่ดีขึ้น มีเป้าหมายในการเรียนการสอน การพัฒนาทีมงานเป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางด้านการจัดองค์การ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การแต่งตั้ง คือการแต่งตั้ง ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่ เป็นภาระหน้าที่เจ้าสำนักเรียน และอาจารย์ใหญ่ในแต่ละสำนักเรียนจะพิจารณาการแต่งตั้ง โยกย้าย เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัย เมื่อวิเคราะห์ถึงการแต่งตั้งครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียน คือ เมื่อบุคลากรคือครูอาจารย์ มีความเหมาะสม มีคุณสมบัติตรงตามกฎระเบียบ ก็สมควรจะได้รับการพิจารณาการแต่งตั้ง ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การแต่งตั้งครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอรายงานต่อเจ้าสำนักเรียน ขอความอนุเคราะห์ให้เจ้าสำนักเรียนได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ การแต่งตั้งครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เข้ามาทำงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.ธ.๔ ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นฝ่ายสนับสนุนกับเลขานุการสำนักเรียน^{๑๓๐}

๒) การแต่งตั้งครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ดูจากคุณวุฒิ วิทยวุฒิ การศึกษา พรรษา ความประพฤติปฏิบัติและความรับผิดชอบงาน และสุดท้ายคือความพร้อมของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่^{๑๓๑}

๓) การแต่งตั้ง ครู อาจารย์ เจ้าสำนักเรียนจะมอบหมายให้อาจารย์ใหญ่เป็นผู้พิจารณาการแต่งตั้งเสนอมาตามกฎระเบียบของสำนักเรียน โดยกำหนดถึงคุณสมบัติ คุณวุฒิ การศึกษา พรรษา และความพร้อมปฏิบัติงานได้เป็นต้น^{๑๓๒}

๔) การแต่งตั้ง ครู อาจารย์ อยู่ที่อาจารย์ใหญ่จะพิจารณาเป็นรายบุคคล^{๑๓๓}

๕) การแต่งตั้ง ครูอาจารย์ เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาเป็นรายบุคคล โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความสมัครใจของครูอาจารย์ เมื่อพร้อมรับคำ

^{๑๓๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

เชิญก็จะแต่งตั้งตามกฎระเบียบของสำนักเรียน โดยให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอนการแต่งตั้ง ครูอาจารย์^{๑๓๔}

๒. โครงสร้างคณะผู้บริหาร เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะประชุมปรึกษากำหนดให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนารูปแบบการจัดการในแต่ละสำนักเรียน เมื่อวิเคราะห์ถึงโครงสร้างคณะผู้บริหารในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โครงสร้างคณะผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอโครงสร้างต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดให้มีโครงสร้างคณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักธรรม บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.ธ.๙ ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นฝ่ายสนับสนุนกับเลขานุการสำนักเรียน^{๑๓๕}

๒) โครงสร้างคณะผู้บริหารสำนักเรียน พิจารณาตามลำดับเช่น เจ้าสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่ เลขานุการ คณะครู อาจารย์ผู้สอน และนักเรียนในชั้นเรียน นักเรียน จำนวนชั้นเรียน เป็นต้น^{๑๓๖}

๓) โครงสร้างคณะผู้บริหารสำนักเรียน เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้จัดทำตามกฎระเบียบของสำนักเรียน โดยกำหนดถึงตำแหน่งหน้าที่การงานแต่ละบุคคล^{๑๓๗}

๔) โครงสร้างคณะผู้บริหาร อยู่ที่อาจารย์ใหญ่จะพิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๓๘}

๕) โครงสร้างคณะผู้บริหาร เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๓๙}

๓. การทำงาน เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่ในแต่ละสำนักเรียน จะเป็นผู้กำหนดให้มีระบบการทำงานที่ดีเอื้อต่อการบรรลุเป้าหมาย เมื่อวิเคราะห์ถึงการพัฒนาแบบการทำงานให้มีระบบการทำงานที่ดีในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การทำงาน เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอนโยบายการพัฒนาแบบการทำงานต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดให้มีคณะ

^{๑๓๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นฝ่ายสนับสนุนกับเลขานุการสำนักเรียน^{๑๔๐}

๒) การพัฒนารูปแบบการทำงานคือ เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบ อาจารย์ใหญ่กำกับดูแลครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นเรียน เลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย และนักเรียน มีหน้าที่เรียนตามกำหนดการเรียนการสอน^{๑๔๑}

๓) การพัฒนารูปแบบการทำงานคือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการทำงาน คือ กำหนดถึงตำแหน่งหน้าที่การงานแต่ละบุคคล^{๑๔๒}

๔) การพัฒนารูปแบบการทำงาน อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๔๓}

๕) การพัฒนารูปแบบการทำงาน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๔๔}

๔. เป้าหมายการเรียนการสอน เจ้าสำนักเรียนและคณะครูอาจารย์ในแต่ละสำนักเรียนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เมื่อวิเคราะห์ถึงเป้าหมายการเรียนการสอน ครูอาจารย์เป็นผู้กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนและบุคคลในกลุ่มได้มีโอกาสได้มีส่วนร่วม รับผิดชอบงานการเรียนการสอนในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) เป้าหมายการเรียนการสอน เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอเป้าหมายการเรียนการสอนต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดให้มีคณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นฝ่ายสนับสนุนกับเลขานุการสำนักเรียน คณะครูอาจารย์เป็นผู้กำหนดทิศทางการเรียนการสอนให้ตรงเป้าหมาย^{๑๔๕}

๒) เป้าหมายการเรียนการสอน คือ เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบ

^{๑๔๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นาค, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางฐิติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อนุวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นาค, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

อาจารย์ใหญ่กำกับดูแลครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นเรียน เลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย และนักเรียน มีหน้าที่เรียนตามกำหนดการเรียนการสอน^{๑๔๖}

๓) เป้าหมายการเรียนการสอน คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้กำหนด เป้าหมายการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๔๗}

๔) เป้าหมายการเรียนการสอน อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณา จัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๔๘}

๕) เป้าหมายการเรียนการสอน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๔๙}

๕. การพัฒนาทีมงาน เมื่อวิเคราะห์ถึงการพัฒนาทีมงาน ผู้บริหารจะเน้นความ รับผิดชอบงานที่เป็นกลุ่มมากกว่ารายบุคคล คือ กำหนดให้บุคคลในกลุ่มได้มีโอกาสได้มีส่วนร่วม รับผิดชอบการเรียนการสอนในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามี รายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การพัฒนาทีมงาน เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของ อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการพัฒนาทีมงานการเรียนการสอนต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดให้มี คณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนันทกรรม บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นฝ่ายสนับสนุนกับเลขานุการสำนักเรียน คณะครูอาจารย์ควรจะได้รับพัฒนา ทีมงานการเรียนการสอนมากกว่าเดิม^{๑๕๐}

๒) การพัฒนาทีมงาน คือ เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบ อาจารย์ใหญ่ กำกับดูแลครู อาจารย์ผู้สอนตามชั้นเรียน เลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย และนักเรียน มี หน้าที่เรียนตามกำหนดการเรียนการสอน^{๑๕๑}

๓) การพัฒนาทีมงาน คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้พัฒนาทีมงาน การเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๕๒}

^{๑๔๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.๖.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุทรบุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางจิตติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต ๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.๖ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๔) การพัฒนาทีมงาน อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายใน
สำนักเรียน^{๑๕๓}

๕) การพัฒนาทีมงาน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการ
ประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูป
พร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครขัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๕๔}

สรุปได้ว่า ด้านการจัดองค์การ เจ้าสำนักเรียนและคณะกรรมการ ควรมีพิจารณาถึง
กระบวนการแต่งตั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ มีการกำหนดโครงสร้างคณะผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติ
ธรรม กำหนดให้มีการพัฒนารูปแบบและระบบการทำงานให้มีระบบการทำงานที่ดีขึ้น กำหนดให้มี
เป้าหมายในการเรียนการสอนอย่างชัดเจนและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อพระพุทธศาสนา รวมถึง
การทำงานโดยทีมที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาให้เป็นคณะทำงานต้นแบบของสำนักเรียน

๓. ด้านการบังคับบัญชา (Commanding)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก
เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนจะต้องพิจารณาถึงกระบวนการสรรหาบุคลากร การคัดเลือก
บุคลากร การพัฒนาบุคลากร วัตถุประสงค์การศึกษา การฝึกอบรมเป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่การ
ศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางด้านการบังคับบัญชา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การสรรหาบุคลากร การสรรหาบุคลากรเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนจะต้อง
การพิจารณาถึงกระบวนการสรรหาบุคลากร เมื่อวิเคราะห์ถึงการสรรหาบุคลากร คืออาจารย์ในแต่ละ
สำนักเรียน ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การสรรหาบุคลากร เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของ
อาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการสรรหาบุคลากรต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดให้มีคณะผู้บริหารเช่น
อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค
ป.๖.๙ ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็น
ฝ่ายสนับสนุนกับเลขานุการสำนักเรียน^{๑๕๕}

๒) การสรรหาบุคลากร เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและการสรรหา
บุคลากรภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่
ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๕๖}

๓) การสรรหาบุคลากร คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นการสรรหา

^{๑๕๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์
๒๕๕๙.

^{๑๕๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์
๒๕๕๙.

^{๑๕๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต ๑ เจ้าอาวาสวัดคีรีวัน,
๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์
๒๕๕๙.

บุคลากร การเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๕๗}

๔) การสรรหาบุคลากร อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๕๘}

๕) การสรรหาบุคลากร เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครขัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๕๙}

๒. การคัดเลือกบุคลากร เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนจะต้องพิจารณาถึงกระบวนการคัดเลือกบุคลากร เมื่อวิเคราะห์ถึงกระบวนการคัดเลือกบุคลากร คือ ครูอาจารย์ในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียาละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การคัดเลือกบุคลากร เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการคัดเลือกบุคลากรต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดให้มีคณะผู้บริหาร เช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นฝ่ายสนับสนุนกับเลขานุการสำนักเรียน^{๑๖๐}

๒) การคัดเลือกบุคลากร เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกระบวนการและการคัดเลือกบุคลากรภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๖๑}

๓) การคัดเลือกบุคลากร คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้คัดเลือกบุคลากร การเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๖๒}

๔) การคัดเลือกบุคลากร อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๖๓}

๕) การคัดเลือกบุคลากร เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อ

^{๑๕๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางฐิติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนา ชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครขัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๖๔}

๓. การพัฒนาบุคลากร เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนจะต้องการพิจารณาถึงกระบวนการพัฒนาบุคลากร เมื่อวิเคราะห์ถึงกระบวนการพัฒนาบุคลากร คือ ครู อาจารย์ ในแต่ละสำนักเรียน ผู้บริหารต้องการให้ครู อาจารย์ ทราบกลยุทธ์การทำงานที่มีความเหมาะสม และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

๑) การพัฒนาบุคลากร เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการพัฒนาบุคลากรต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดให้มีการพัฒนาคณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ให้มีทักษะและประสบการณ์ทำงานมากขึ้น ส่วนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ก็เช่นเดียวกัน^{๑๖๕}

๒) การพัฒนาบุคลากร เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและการพัฒนาบุคลากรภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๖๖}

๓) การพัฒนาบุคลากร คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้พัฒนาบุคลากรการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๖๗}

๔) การพัฒนาบุคลากร อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๖๘}

๕) การพัฒนาบุคลากร เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๖๙}

๔. วัตถุประสงค์การศึกษา เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนจะต้องการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์การศึกษา เมื่อวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์การศึกษา ผู้บริหารต้องการพัฒนาบุคลากร คือ ครู อาจารย์ในแต่ละสำนักเรียนให้มีศีลธรรม คุณธรรม เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน ประกอบสัมมาอาชีวะสุจริต ตรงตามวัตถุประสงค์ของการบังคับบัญชา และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

^{๑๖๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อนวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นาค, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๑) วัตถุประสงค์การศึกษา เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอวัตถุประสงค์การศึกษาต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาให้มีคณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ให้มีกระบวนการเรียนการสอนถูกตามกฎระเบียบของแม่กองบาลีสนามหลวง^{๑๗๐}

๒) วัตถุประสงค์การศึกษา เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและวัตถุประสงค์การศึกษาภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๗๑}

๓) วัตถุประสงค์การศึกษา คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา การเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๗๒}

๔) วัตถุประสงค์การศึกษา อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๗๓}

๕) วัตถุประสงค์การศึกษา เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๗๔}

๕. การฝึกอบรม เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนจะต้องพิจารณาถึงกระบวนการฝึกอบรมบุคลากร เมื่อวิเคราะห์ถึงการฝึกอบรมบุคลากร ผู้บริหารทุกคนต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถแก่ครู อาจารย์ในแต่ละสำนักเรียนให้มีทักษะและประสบการณ์ มีความชำนาญ และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียาละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การฝึกอบรม เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการฝึกอบรมต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดการฝึกอบรมส่งเสริมความรู้แก่คณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ให้มีกระบวนการเรียนการสอนถูกตามกฎระเบียบของแม่กองบาลีสนามหลวง^{๑๗๕}

๒) การฝึกอบรม เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและการฝึกอบรมภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่

^{๑๗๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาที (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาที (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๗๖}

๓) การฝึกอบรม คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้วางแผนการฝึกอบรม การเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๗๗}

๔) การฝึกอบรม อยู่ที่อาจารย์ใหญ่จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๗๘}

๕) การฝึกอบรม เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการ ประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูป พร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๗๙}

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบด้านการบังคับบัญชา เจ้าสำนักเรียน ควรต้องพิจารณาถึง กระบวนการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอน และคัดเลือกบุคลากรอย่างมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ตอบัวตูละประสงค์ของการ จัดการเรียนการสอนของสำนักศาสนศึกษาได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพและมี ประสิทธิภาพ มีใจรักในงานที่ทำ มีความเสียสละ ห่มเห อย่างแท้จริง และที่สำคัญคือการให้การ สนับสนุนและเพิ่มพูนทักษะความรู้ความชำนาญของบุคลากร อย่างหยุดนิ่ง เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้า ของสำนักเรียนที่มีคุณภาพต่อไป

๔. ด้านการประสานงาน (Coordinating)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียน มีการสนับสนุนการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนการสอน การประสานงาน การสนับสนุนทุนทรัพย์ และการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ เรียนการสอน เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางด้านการประสานงาน มี รายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การสนับสนุนการเรียนการสอน เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนสนับสนุนการเรียนการสอน เมื่อวิเคราะห์ถึงการสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องการให้ อาจารย์และ เจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนได้ดำเนินการเรียนการสอนตามกฎระเบียบ ให้เป็นตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกที่เป็นประโยชน์แก่อาจารย์และนักเรียน และผลจากการ สนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามีความละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การสนับสนุนการเรียนการสอน เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็น ภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการสนับสนุนการเรียนการสอนต่อเจ้าสำนักเรียน โดย

^{๑๗๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตตพัฒน์, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อนวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

กำหนดการสนับสนุนการเรียนการสอนแก่คณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนันทกรรม บาติ ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ให้มีกระบวนการเรียนการสอนถูกตามกฎระเบียบของแม่กองบาลีสนามหลวง^{๑๘๐}

๒) การสนับสนุนการเรียนการสอน เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๘๑}

๓) การสนับสนุนการเรียนการสอน คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้การสนับสนุนการเรียนการสอนแก่คณะครู อาจารย์ และนักเรียน ให้มีการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๘๒}

๔) การสนับสนุนการเรียนการสอน อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๘๓}

๕) การสนับสนุนการเรียนการสอน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๘๔}

๒. การส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนส่งเสริมการเรียนการสอน เมื่อวิเคราะห้ถึงการส่งเสริมการเรียนการสอน ผู้บริหารทุกคนต้องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียน มีการพัฒนาความรู้คุณธรรม ที่มีประโยชน์แก่อาจารย์และนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียาละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการส่งเสริมการเรียนการสอนต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดการส่งเสริมการเรียนการสอนแก่คณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนันทกรรม บาติ ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ให้มีกระบวนการเรียนการสอนถูกตามกฎระเบียบของแม่กองบาลีสนามหลวง^{๑๘๕}

๒) การส่งเสริมการเรียนการสอน เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและการส่งเสริมการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดย

^{๑๘๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางฐิติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนา ชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

มีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๘๖}

๓) การส่งเสริมการเรียนการสอน คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนการสอนแก่คณะครู อาจารย์ และนักเรียน ให้มีการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๘๗}

๔) การส่งเสริมการเรียนการสอน อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๘๘}

๕) การส่งเสริมการเรียนการสอน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน

๓. การประสานงาน เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนประสานงานทุกฝ่าย เมื่อวิเคราะห์ถึงการประสานงาน ผู้บริหารมีหน้าที่ติดต่อสื่อสารกันภายในสำนักเรียนเป็นการรักษาดูแลบุคลากร คือ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียนให้มีแนวทางพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญ เข้าใจงาน ทำงานตามแผนงานให้เกิดประโยชน์แก่อาจารย์ และนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียาละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การประสานงาน เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการประสานงานต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดการประสานงานแก่คณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๔ ให้มีกระบวนการเรียนการสอนถูกตามกฎหมายระเบียบของสำนักเรียน และการประสานงานจากแม่กองบาลีสนามหลวง^{๑๘๙}

๒) การประสานงาน เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและการประสานงานภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๙๐}

๓) การประสานงาน คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้ประสานงานกับคณะครู อาจารย์ และนักเรียน ให้มีการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๙๑}

๔) การประสานงาน อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายใน

^{๑๘๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นาค, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกุล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกุล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

สำนักเรียน^{๑๙๒}

๕) การประสานงาน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครขัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๙๓}

๔. การสนับสนุนทุนทรัพย์ เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนสนับสนุนทุนทรัพย์ เมื่อวิเคราะห์ถึงการสนับสนุนทุนทรัพย์ ผู้บริหารจะติดตามผล การประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียน เพื่อจะได้ทราบระดับการปฏิบัติงาน เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียาละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การสนับสนุนทุนทรัพย์ เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการสนับสนุนทุนทรัพย์ต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดการสนับสนุนทุนทรัพย์แก่คณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๔ ให้มีการสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อการเรียนการสอนถูกตามกฎระเบียบของสำนักเรียน^{๑๙๔}

๒) การสนับสนุนทุนทรัพย์ เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและการสนับสนุนทุนทรัพย์ภายในสำนักเรียน เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๑๙๕}

๓) การสนับสนุนทุนทรัพย์ คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้สนับสนุนทุนทรัพย์ให้แก่คณะครู อาจารย์ และนักเรียน ให้มีการเรียนการสอนภายในสำนักเรียน^{๑๙๖}

๔) การสนับสนุนทุนทรัพย์ อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๑๙๗}

๕) การสนับสนุนทุนทรัพย์ เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อ

^{๑๙๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.๖.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุทรบุญยัง จิตวฑฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางจิตติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๑๙๘}

๕. การปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น เป็นภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นๆ เมื่อวิเคราะห์ถึงการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้มีการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสม ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักเรียน และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

๑) การปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น เป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้นำเสนอการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นต่อเจ้าสำนักเรียน โดยกำหนดการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นแก่คณะผู้บริหารเช่น อาจารย์ใหญ่ รองอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ ครูสอนนักเรียน บาลี ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.๖.๙ ให้มีการสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของสำนักเรียน^{๑๙๙}

๒) การปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและส่งเสริมการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น เช่น ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๒๐๐}

๓) การปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น คือ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น คือการส่งครู อาจารย์ และนักเรียน ที่มีความรู้ ความชำนาญไปช่วยเหลือสังคมจากภายในสำนักเรียน^{๒๐๑}

๔) การสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๒๐๒}

๕) การสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๒๐๓}

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบด้านการประสานงาน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานอำนวยการให้มีประสิทธิภาพ เป็นหน้าที่ในภาพรวมที่เจ้าสำนักเรียนจะต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน และประสานงานร่วมกับส่วนงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ในส่วนของการพัฒนานั้น ต้องรวบรวม

^{๑๙๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๙๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสัโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นายก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ประสบการณ์การทำงานและบริหารงานในด้านต่างๆ และปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นหลักในการกำหนดแนวทางดำเนินงานอำนวยการ และบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นไปพร้อมกัน

๕. ด้านการควบคุม(Controlling)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก เป็นภาระหน้าที่ของสำนักเรียนจะต้องมีการพิจารณาถึงการกำหนดวันเวลา การส่งรายชื่อนักเรียน การกำหนดกรรมการ และการประกาศผลผู้สอบได้ เป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางด้านการควบคุม และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การกำหนดการ เป็นภาระหน้าที่ของสำนักเรียนจะต้องมีการกำหนดการ วันเปิดเรียน วันอบรมบาลีก่อนสอบ และวันปิดเรียน เป็นหลักเกณฑ์โดยตรงของการศึกษาพระปริยัติธรรม จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้สันักัดกรณีได้ให้แนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามกฎระเบียบ และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้พบว่ามีความละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การเปิดเรียนเน้นความพร้อมเพรียงของครู อาจารย์ และนักเรียนเป็นสำคัญ สำหรับวันอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง ก็แล้วแต่เจ้าสำเรียนจะดำเนินการจัดให้มีการอบรมทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่วนวันปิดการเรียนการสอน ก็แล้วแต่เจ้าสำนักเรียนจะเห็นชอบ แต่โดยธรรมเนียมปฏิบัติแล้วก็จะมีการปิดการเรียนการสอนหลังจากการสอบบาลีสนามหลวงเสร็จสิ้นทุกประโยคแล้ว^{๒๐๔}

๒) สำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบ กำหนดวันเปิดเรียน วันอบรมบาลีก่อนสอบ และวันปิดเรียนแก่คณะครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนเป็นต้น โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๒๐๕}

๓) เจ้าสำนักเรียน และอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้กำหนดให้ครู อาจารย์ และนักเรียนภายในสำนักเรียน^{๒๐๖}

๔) วันเปิดเรียนอาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๒๐๗}

๕) เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน

^{๒๐๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกุล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต ๑ เจ้าอาวาสวัดศิริวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๒๐๘}

๒. การส่งรายชื่อนักเรียน เป็นภาระหน้าที่ของสำนักเรียนจะต้องมีการส่งรายชื่อนักเรียนเมื่อวิเคราะห์ถึงการส่งรายชื่อนักเรียนและการกำหนดสนามสอบ เป็นภาระหน้าที่ของสำนักเรียนในแต่ละสำนักเรียน เป็นผู้ประสานงานดำเนินการจัดส่งรายชื่อนักเรียนส่งมาให้แม่กองบาลีสนามหลวง ดำเนินการต่อตามขั้นตอนกฎระเบียบของแม่กองบาลีสนามหลวง และผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามียารละเอียดยังต่อไปนี้

๑) การจัดส่งรายชื่อเรียนตั้งแต่ชั้นประโยค ๑-๒ จนถึงชั้นประโยค ป.ธ.๙ ไปให้แก่แม่กองบาลีสนามหลวง เป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่เจ้าสำนักเรียนจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกำหนดการของแม่กองบาลีสนามหลวง โดยหลักการก็คือว่า เจ้าสำนักเรียนจะต้องดำเนินการจัดส่งรายชื่อเรียนไปให้แม่กองบาลีสนามหลวงก่อนสิ้นเดือนอ้ายทุกปีการศึกษา ทุกชั้นประโยค แต่มีบางสำนักเรียนส่งรายชื่อเรียนมาล่าช้า เมื่อมีการส่งรายชื่อเรียนมาล่าช้า ทางแม่กองบาลีสนามหลวงจะพิจารณาเหตุผลตามกฎระเบียบว่าจะสมควรให้สิทธิ์สอบหรือไม่สมควรเป็นต้นเป็นกรณีพิเศษ ก็แล้วแต่ความเมตตาอนุเคราะห์ของแม่กองบาลีสนามหลวงจะพิจารณาต่อไป^{๒๐๙}

๒) การส่งรายชื่อเรียน เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและกำหนดการส่งรายชื่อเรียน โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๒๑๐}

๓) การส่งรายชื่อเรียน เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้กำหนดให้ครูอาจารย์ และนักเรียนภายในสำนักเรียน^{๒๑๑}

๔) การส่งรายชื่อเรียน อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๒๑๒}

๕) การส่งรายชื่อเรียน เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๒๑๓}

๓. การกำหนดกรรมการ เป็นภาระหน้าที่ของสำนักเรียนจะต้องมีการกำหนดกรรมการเมื่อวิเคราะห์ถึงกรรมการควบคุมการสอบบาลี และการตรวจข้อสอบ เป็นภาระหน้าที่ของแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกอาจารย์ควบคุมการสอบบาลี และการตรวจข้อสอบ ส่วนวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎระเบียบของแม่กองบาลีสนามหลวง และผลจากการสนทนากลุ่ม

^{๒๐๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาทิ (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณสวโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

เฉพาะพบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) กรรมการควบคุมการสอบบาลี ทางแม่กองบาลีสนามหลวง จะพิจารณาคัดเลือก คณะกรรมการควบคุมการสอบบาลีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กำหนดวันเวลา/เดือน/ปี สถานที่สอบให้เป็นไปตามกฎระเบียบ^{๒๑๔}

๒) การกำหนดกรรมการ เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและ กำหนดการตามนโยบายของแม่กองบาลีสนามหลวง โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุก ฝ่าย^{๒๑๕}

๓) การกำหนดกรรมการ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่จะเป็นผู้กำหนดตาม นโยบายของแม่กองบาลีสนามหลวง^{๒๑๖}

๔) การกำหนดกรรมการ อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำ ภายในสำนักเรียน^{๒๑๗}

๕) การกำหนดกรรมการ เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมี การประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อ ทุกุรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๒๑๘}

๔. การประกาศผลผู้สอบได้ เป็นภาระหน้าที่ของสำนักเรียนจะต้องมีการประกาศผล ผู้สอบได้ เมื่อวิเคราะห์ถึงการประกาศรายชื่อผู้สอบได้ เป็นภาระหน้าที่ของแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นผู้ประกาศรายชื่อนักเรียนที่สอบได้ตั้งแต่ชั้นประโยค ๑-๒ จนถึงชั้นประโยค ป.ธ.๙ และผลจาก การสนทนากลุ่มเฉพาะพบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การประกาศผลผู้สอบได้ ทางแม่กองบาลีสนามหลวง จะดำเนินการประกาศผล สอบได้ที่เป็นทางการให้เจ้าสำนักเรียน ครู อาจารย์ และนักเรียนทราบ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และประกาศรายชื่อนักเรียนผู้สอบซ่อมตั้งแต่ประโยค ๑-๒ จนถึงประโยค ป.ธ.๓-๔-๕ สถานที่วันเวลา/เดือน/ปี สอบซ่อมแม่กองบาลีสนามหลวงจะเป็นผู้ กำหนดให้ทราบ^{๒๑๙}

๒) การประกาศผลผู้สอบได้ เจ้าสำนักเรียนมีหน้าที่กำกับดูแลกฎระเบียบและทำ

^{๒๑๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นิยา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสมุห์บุญยัง จิตตพัฒโน, เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์, ผู้อำนวยการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.อนุวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางฐิติรัตน์ ลำดวน, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ รก. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมกิจจานุกูล, เจ้าคณะตำบลสาธิตา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ตามการประกาศของแม่กองบาลีสนามหลวง โดยมีเลขานุการมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย^{๒๒๐}

๓) การประกาศผลผู้สอบได้ เป็นไปตามประกาศของแม่กองบาลีสนามหลวง^{๒๒๑}

๔) การประกาศผลผู้สอบได้ อยู่ที่อาจารย์ใหญ่และครูอาจารย์ จะได้พิจารณาจัดทำภายในสำนักเรียน^{๒๒๒}

๕) การประกาศผลผู้สอบได้ เจ้าสำนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณาให้เลขานุการจัดทำ โดยมีการประชุมปรึกษากับคณะครูอาจารย์ก่อนแล้ว จึงสอบถามความเหมาะสมกับคณะครูอาจารย์ เมื่อทุกรูปพร้อมเพรียงกัน ไม่มีใครคัดค้าน ก็ให้เลขานุการสำนักเรียนดำเนินการตามขั้นตอน^{๒๒๓}

สรุปได้ว่า ด้านการควบคุม เป็นภาระหน้าที่ของสำนักเรียนจะต้องมีการพิจารณาถึงการกำหนดวันเวลาการจัดการเรียนการสอนของสำนักศาสนศึกษา แผนกบาลี ให้มีความสอดคล้องกับสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือคลาดเคลื่อนกันมากนัก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน และการสอบบาลีสนามหลวงด้วย โดยสำนักศาสนศึกษาแต่ละสำนักจะเป็นผู้จัดทำและรวบรวมรายชื่อนักเรียนในสำนักเรียนของตนเอง ส่งรายชื่อให้นักเรียนให้กับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง เพื่อประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์สอบต่อไป และเมื่อถึงกำหนดการ วันเวลาที่จัดสอบ สำนักศาสนศึกษา จะต้องติดตามและให้การสนับสนุนนักเรียนของตนเองในการเข้าสอบให้ได้ตามกำหนดวันเวลาที่กำหนด และให้การจัดสอบดำเนินไปได้ด้วยดี

^{๒๒๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอรุณวาที (ป.ธ ๓), เจ้าอาวาสวัดวังตม, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

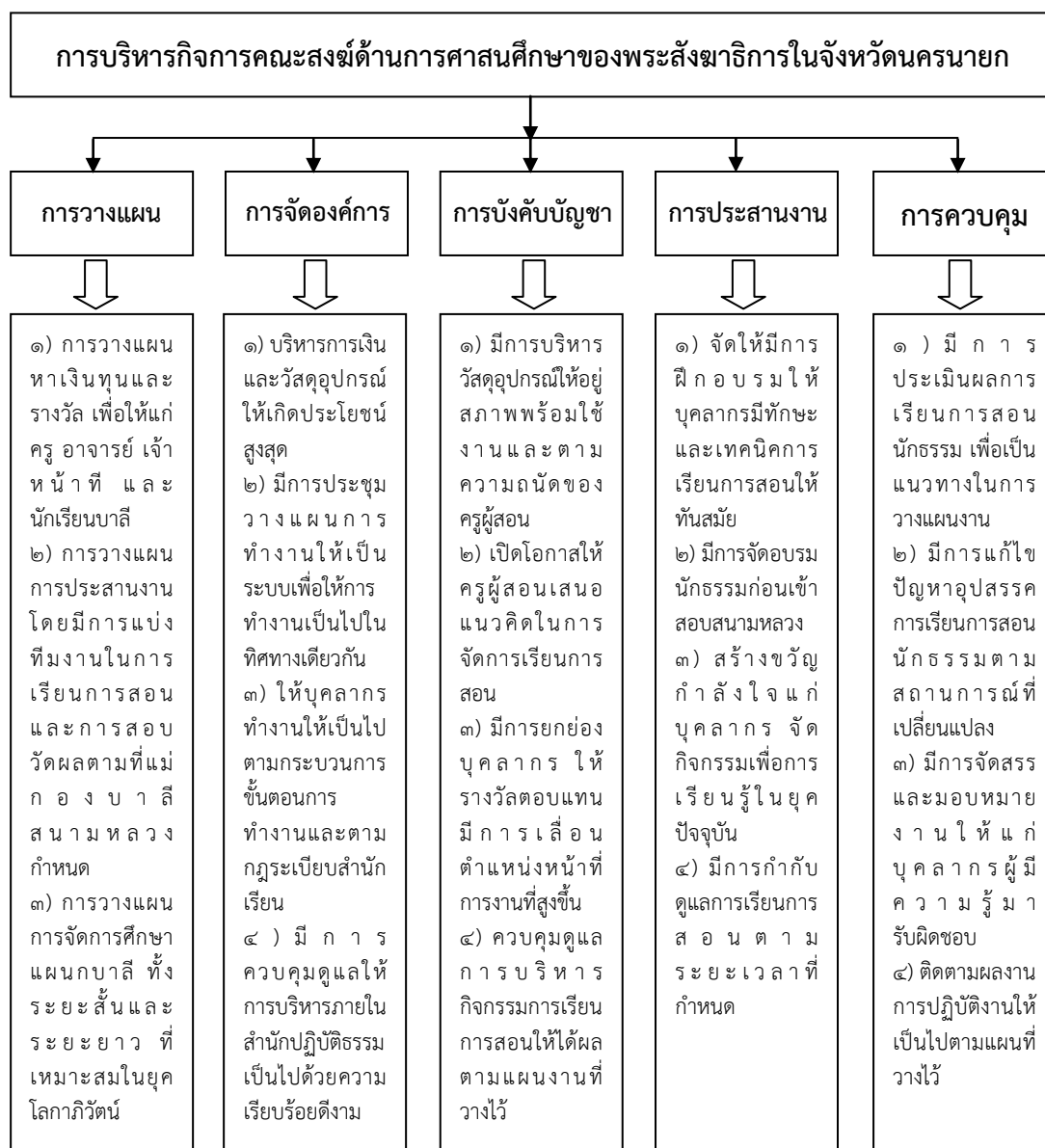
^{๒๒๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุตเมธากร (ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๒๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดธวัชชัย จิตมานโส, เจ้าอาวาสวัดหุบเมย, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๒๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาบรรจง คุณส่วโร (ป.ธ.๔), เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

จากผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงถึงการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก สามารถนำมาอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

๑) การวางแผน การกำหนดนโยบาย มาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารปฏิบัติงานทุกระดับก็ปฏิบัติไปตามแผนที่กำหนดไว้ มีการปรับปรุงแก้ไข และ

กำหนดแผนล่วงหน้าโดยประชุมปรึกษา กำหนดแผนปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒) การจัดองค์การ การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างงานกับบุคคลภายในหน่วยงาน นั้นๆ โดยมีการมอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การจัดโครงสร้างการบริหาร ต้องให้สอดคล้องเป็นระบบและมีการกระจายอำนาจหน้าที่ กำหนดบุคคลรับผิดชอบอย่างมีเหตุมีผล บุคลากรรู้จักการดำเนินโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับทรัพยากรอย่างเหมาะสม

๓) การบังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชางานอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นการตรวจสอบว่าเขาได้ปฏิบัติงานที่มอบหมายได้ตามศักยภาพหรือไม่ หน้าที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุด การมอบอำนาจหน้าที่การทำงานให้แก่บุคลากรในสำนักเรียน หรือคณะบุคคลหน่วยงานรองลงไปปฏิบัติศาสนกิจ หรือดำเนินการแทนตามความเหมาะสมแก่ความรู้ความสามารถ

๔) การประสานงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องมีการประชุมบุคลากรเพื่อ มอบนโยบาย ตรวจสอบนโยบาย ให้แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การ ประสานงานแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ประสานงานภายในสำนักเรียนและประสานงานภายนอกสำนัก เรียน

๕) การควบคุม การติดตามผลงานของบุคลากรภายในสำนักเรียน เพื่อต้องการทราบแต่ ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายสำนักเรียน มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้อยู่ย่นต่อหน้าที่การทำงาน และละทิ้งหน้าที่การทำงาน มีการกำกับดูแลการ บริหารเป็นประจำด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีการเสนอผลการบริหารประเมินผลการเรียนการสอนว่า สมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งประเมินงานตามภาระหน้าที่ในแต่ละหน่วยงาน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธีทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเสร็จแล้ว จึงได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลงานวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๒) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ดังนี้

๕.๑.๑ สภาพปัญหาทั่วไปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

๑) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๕ รูป ที่เป็นพระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกที่มีผลงานโดดเด่นด้านการบริหารการศึกษาในสำนักเรียน เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอธิบายความและพรรณนาความ ดังนี้

การบริหารจัดการสำนักเรียนศาสนศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วางไว้นั้นจะต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม เป็นต้น สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการสำนักเรียนศาสนศึกษา ดังนี้

๑) การวางแผน ผู้บริหารควรจัดประชุมเพื่อแจ้งรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของงานอยู่เสมอ และมอบหมายงานแก่บุคคล โดยดูความถนัด ความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล ยุทธศาสตร์การบริหารบุคคล โดยทางวัดพิจารณาจาก ความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ให้มีความเหมาะสมกับภาระงาน การเรียน การสอน จะต้องวางแผนงานในการบริหารสำนักเรียนศาสนศึกษา วางโครงสร้างในการบริการ วางตัวบุคคลที่จะมาช่วยงาน และบุคคลในสำนักโดยการคัดสรรดูจากวิทยฐานะ ความรู้ ความเหมาะสม ความสามารถแต่ละบุคคลให้เป็นไปในแนวทางของแผนงานและโครงสร้าง การบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสำนักเรียนศาสนศึกษา ยุทธศาสตร์การบริการ

บุคคล คือมุ่งเน้นให้พระภิกษุมีความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพทางคณะสงฆ์

๒) การจัดองค์การ ผู้บริหารควรจะมีการบริหารการเงินสำนักศาสนศึกษา ต้องมีบุคลากรเจ้าหน้าที่ด้านการเงิน (ไวยาวัจกร) มาช่วยควบคุมดูแลการเงินร่วมกับผู้บริการสำนักศาสนศึกษา ก็จะมีข้อเสียคือการเบิกจ่ายในการบริหารงานจะมีสภาพคล่องน้อยลงช้า อาจทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน จุดอ่อนของศาสนศึกษา คือ ไม่มีนิตยภัตต์ (เงินเดือน) แก่ผู้สอน และไม่มีรางวัล แก่ผู้เรียนเมื่อสอบได้ ดังเช่นสำนักต่างๆของประเทศเราที่มีสถิติสอบนักธรรม บาลี ได้มากๆ ก็เพราะมีรางวัลค่าหัวด้วยปัจจัยส่งเสริมการเงินเป็นเครื่องล่อใจ อันนี้ก็ปัญหาหนักใจแก่เจ้าสำนักที่จะต้องหาทุนที่จะสนับสนุนการศึกษา ดังนั้น วิธีการบริหารการเงินในสำนักศาสนศึกษา ข้อเสียคือจุดอ่อนไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายรวมถึงการประชุมปรึกษาหารืออย่างเนืองนิตย์

๓) การบังคับบัญชา โดยการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับสำนักเรียนให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสม อย่างประหยัด มีคุณภาพ ตามหลักการและกฎระเบียบสำนักเรียน มีเจ้าหน้าที่คอยกำกับดูแลจัดทำบัญชีคุมวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งรายรับรายจ่าย ในการเบิกจ่ายงบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานเป็นขั้นตอนเพื่อการดูแลรักษา มิให้เกิดการสูญหาย และต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซม ดูแลมิให้วัสดุอุปกรณ์ สิ่งปลูกสร้างเสื่อมโทรมเสียหายชำรุดมีความรู้ความสามารถให้เหมาะสมกับหน้าที่ มีการให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรให้ศึกษาต่อและดูงาน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง โต๊ะ เก้าอี้ ตำราเรียน ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา การพิจารณาการบริหารวัสดุอุปกรณ์นั้นๆจะต้องมีการจัดทำบัญชีรายรับ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

๔) การประสานงาน ผู้บริหารต้องประสานงานให้เกิดการพัฒนาส่งเสริมสำนักศาสนศึกษา มีความเจริญรุ่งเรืองโดยการขอความอนุเคราะห์การสนับสนุนจากบริษัทเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการทำบุญกุศลในการพัฒนาพระพุทธศาสนาตามวัตถุประสงค์ การจัดการระบบบริหารให้สำนักศาสนศึกษา มีการพัฒนาต้องมีการวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพ และสภาพของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามระบบการศึกษาคณะสงฆ์ไทย การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรม สังคมของพระภิกษุสามเณร การบริหารวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์เพื่อการศาสนศึกษา มีบุคลากรด้านการศาสนศึกษา มีจริยธรรม คุณธรรม มีความรู้ มีความสามารถ บุคลากรมีความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามวุฒิการศึกษา จัดให้มีสวัสดิการ และทุนการศึกษา เป็นบำเหน็จรางวัลในการเรียน การสอนของบุคลากรและนักเรียน นำเทคโนโลยีและสื่อประกอบการเรียนการสอนเข้ามาประกอบการศึกษา เอาใจใส่ดูแลครูผู้สอนตลอดจนผู้เรียน สร้างศรัทธา ให้บุคลากรในสำนักเห็นคุณค่าของการศึกษา มีการพบปะพูดคุยกันบ่อยๆ อาทิตย์ละ ๑ ครั้ง เพื่อหาข้อสรุปปัญหาอุปสรรคที่ขัดข้อง หรือปัญหาในการเรียนการสอน

๕) การควบคุม ผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์หรือพระสังฆาธิการผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลด้านการศึกษาหรือเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีวิธีการชักชวนเจ้าคณะพระสังฆาธิการประชุมวางนโยบายสนับสนุนการศึกษา เจ้าสำนักศาสนศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีบารมีในด้านใดด้านหนึ่ง ในการที่จะทำใหญาติโยมเลื่อมใสศรัทธา หรือไม่ก็ต้องอาศัยหลวงพ่อดังคฤหัสถ์ในวัดช่วยอุปถัมภ์ เช่น วัดโสธร วัดบางพลีหลวงพ่อดโต วัดพนัญเชิง เป็นต้น ถ้าไม่มีหลวงพ่อดังคฤหัสถ์ ตัวเจ้าสำนักก็จะต้องมีการตลาด บริหาร

จัดการที่ดีแบบวัตรธรรมา หรือไม่ก็ต้องมีทุนนิธิตอกผลที่จะนำพามาใช้ในด้านกิจกรรมการศึกษา เช่น วัดปากน้ำภาษีเจริญ เป็นต้น วิธีการหาทุนทรัพย์นั้นควรใช้วิธีส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรไปศึกษายังสำนักอื่นๆที่ไม่ไกลนัก เพื่อสร้างบุคลากรของตัวเอง แล้วค่อยขยายออกจากเล็กไปหาใหญ่ พอสุดท้ายถ้าเกิดผลที่ออกมาดีมีชื่อเสียง สปอนเซอร์ผู้สนับสนุนรายใหญ่ รายน้อย ก็จะมีมาเอง ดุจดั่งมหาสมุทรใหญ่ย่อมเป็นที่รวมลงของมหานทีฉะนั้นแล การหาทุนทรัพย์จากหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น บริษัทห้างร้าน และบอกบุญแก่ญาติโยมผู้มีจิตศรัทธา ประชาสัมพันธ์ จัดตั้งองค์ผ้าป่าเพื่อการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในวันสำคัญๆทางศาสนา

๒) ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน ๑๖๙ ชุด เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วได้วิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของบุคลากรต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ดังต่อไปนี้

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเจ้าอาวาส มากที่สุด จำนวน ๙๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ รองลงมาคือเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๙ และเป็นรองเจ้าอาวาส จำนวน ๑๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗ ตามลำดับ

ส่วนอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปีมากที่สุด จำนวน ๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑ รองลงมาคือ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔ และอายุ ๓๑-๔๐ ปีจำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๕ ตามลำดับ

พรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา ๒๑-๒๕ พรรษามากที่สุด จำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ รองลงมาคือ ๑๐-๑๕ พรรษาจำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑, ๑๖-๒๐ พรรษา จำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๙, ๖-๑๐ พรรษาจำนวน ๑๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๓, ๑-๕ พรรษา จำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ และ ๒๖ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ตามลำดับ

การศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน ๘๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๙ รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน ๗๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๑ และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ ตามลำดับ

การศึกษานักธรรมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษานักธรรมโทมากที่สุด จำนวน ๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑รองลงมาคือนักธรรมตรีจำนวน ๕๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๗ และนักธรรมเอก จำนวน ๕๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒ ตามลำดับ

การศึกษาเปรียญธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรมมากที่สุดจำนวน ๑๐๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓ รองลงมาคือประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ. ๓ จำนวน ๓๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑, ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ จำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒ และป.ธ.๗-ป.ธ.๙ จำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๔ ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นของบุคลากรตามหลักการบริหาร คือ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสน

ศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ยกเว้นด้านการประสานงาน ดังนี้

๑. ด้านการวางแผน พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่มีการวางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนบาลี ตามลำดับขั้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ($\bar{X}=4.18$) มีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตามหลักสูตร กฎระเบียบที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์($\bar{X}=4.03$) มีการวางแผนการอำนวยความสะดวกให้มีการแบ่งทีมงานให้กับคณะผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอน และการสอบวัดผล ตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด ($\bar{X}=4.03$) มีการวางแผนการบังคับบัญชาให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแผนกบาลี ($\bar{X}=4.00$) และอยู่ในระดับปานกลาง มีการวางแผนการบังคับบัญชาให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของมหาเถรสมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแผนกบาลี ($\bar{X}=3.85$) ตามลำดับ

๒. ด้านการจัดองค์การ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการจัดองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารของท่านได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกบาลีที่เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ($\bar{X}=4.36$) มีการจัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนบาลีได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก ($\bar{X}=4.25$) มีการกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัดการศึกษาแผนกบาลีที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.20$) มีการแต่งตั้งครู อาจารย์ประจำชั้นต่างๆ ให้มีความพร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามแผนการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ($\bar{X}=4.19$) องค์การของท่านได้กำหนดให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ($\bar{X}=4.14$)ตามลำดับ

๓. ด้านการบังคับบัญชา พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น ด้านการการบังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในยุคโลกาภิวัตน์($\bar{X}=4.33$) มีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้างทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึก ($\bar{X}=4.28$) มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการสอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ($\bar{X}=4.18$) ผู้บริหารของท่านได้ส่งเสริมครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เข้าประชุม อบรม สัมมนาไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง ($\bar{X}=$

๔.๑๗) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีการสนับสนุนทุนทรัพย์และพัฒนาครู อาจารย์ ให้ได้ทำผลงานทางวิชาการตามสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ออกไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์($\bar{X}=๓.๙๙$)

๔. ด้านการประสานงาน พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการประสานงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ท่านมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบบัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ($\bar{X}=๔.๒๐$) ท่านมีการจัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุสิ่งของของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ($\bar{X}=๔.๑๖$) ท่านมีการรวบรวมเก็บรักษาเอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้คงอยู่ถาวร ($\bar{X}=๔.๑๓$) ท่านมีการติดตามผลและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาแผนกบาลี เช่น ค่ายานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบ เป็นต้น ($\bar{X}=๔.๐๗$) ผู้บริหารของท่านได้ดำเนินงานธุรการ และงานสารบรรณ รวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า-ออก ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=๔.๐๑$)

๕. ด้านการควบคุม พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น **ด้านการควบคุม** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านมีการควบคุมดูแลผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม ($\bar{X}=๔.๓๐$) ท่านมีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงถาวร ($\bar{X}=๔.๒๕$) ท่านมีการกำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เป็นต้นให้ดี ($\bar{X}=๔.๑๘$) ท่านมีการควบคุมระบบการเรียนการสอนและการสอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวง กำหนด ($\bar{X}=๔.๐๘$) ท่านมีการควบคุมให้นักเรียนในแต่ละสำนักเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม($\bar{X}=๔.๐๖$)

๕.๑.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

สำนักศาสนศึกษา มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและหรือแผนกบาลี ซึ่งอยู่ในจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร แต่เดิมตั้งขึ้นตามมติคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด ปัจจุบันตั้งขึ้นตามความเห็นชอบของเจ้าคณะจังหวัด เพราะในต่างจังหวัดนั้น ถือว่าวัดที่การเรียนการสอนเป็นสำนักศาสนศึกษา หรือเรียกย่อว่า สำนักศึกษาธรรม หรือเรียกว่า สำนักศึกษาธรรมและบาลีบ้าง สำนักศึกษาบาลี แต่รวมแล้วก็คือสำนักศาสนศึกษานั้นเอง เมื่อรวมทุกสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดจึงเป็น สำนักเรียนคณะจังหวัด การแต่งตั้งครูสอนจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด และเมื่อรวมทุกสำนักศาสนศึกษาในเขตจึงเป็น สำนักเรียนคณะเขต ส่วนใจกรุงเทพมหานคร วัดเป็นเพียงสำนักศาสนศึกษา คงขึ้นต่อสำนักเรียนวัดใดวัดหนึ่ง แต่ที่ไม่ต้องขึ้นต่อสำนักเรียนวัดใดวัดหนึ่ง ก็ขึ้นต่อเจ้าคณะเขตเจ้าสังกัด ในฐานะเจ้าคณะสำนักเรียนคณะเขตสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อสำนักศาสนศึกษา หมายถึงสิ่งแวดล้อมทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งที่เป็นสารและพลังงาน ซึ่งอาจได้แก่ ธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเราคือ ดิน น้ำ ไฟ อากาศ ภูเขา ฯลฯ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น ถนน บ้าน เรือ รถ ที่พักอาศัย โรงงานอุตสาหกรรม และประดิษฐ์กรรมด้านวัตถุ เช่น รถยนต์ ผงซักฟอก กระจกพลาสติก เป็นต้น มนุษย์นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมแล้ว การกระทำของมนุษย์ยังมีผลในการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และในทำนองเดียวกัน สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ก็จะมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิต มนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีก็คือ สิ่งแวดล้อมที่ทำให้สิ่งที่มีชีวิตมีสุขภาพอนามัย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ตามหลักพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการคือ สิ่งแวดล้อมภายนอก (ปรโตโมสะ) หรือ กัลยาณมิตร สิ่งแวดล้อมภายใน (โยนิโสมนสิการ) การตรัสรู้โดยอุบายอันแยบคาย

การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญของพระภิกษุ สามเณรเป็นการศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณร ผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา สามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้ทั่วถึงอันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ เน้นการพัฒนาศาสนทายาทให้มีความรู้และคุณภาพ

๑) การวางแผน การกำหนดนโยบาย มาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารปฏิบัติงานทุกระดับก็ปฏิบัติไปตามแผนที่กำหนดไว้ มีการปรับปรุงแก้ไข และกำหนดแผนล่วงหน้าโดยประชุมปรึกษา กำหนดแผนปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒) การจัดองค์การ การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างงานกับบุคคลภายในหน่วยงานนั้นๆ โดยมีการมอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การจัดโครงสร้างการบริหาร ต้องให้สอดคล้องเป็นระบบและมีการกระจายอำนาจหน้าที่ กำหนดบุคคลรับผิดชอบอย่างมีเหตุผล บุคลากรรู้จักการดำเนินโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับทรัพยากรอย่างเหมาะสม

๓) การบังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชางานอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นการตรวจสอบว่าเขาได้ปฏิบัติงานที่มอบหมายได้ตามศักยภาพหรือไม่ หน้าที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุด การมอบอำนาจหน้าที่การทำงานให้แก่

บุคลากรในสำนักเรียน หรือคณะบุคคลหน่วยงานรองลงไปปฏิบัติศาสนกิจ หรือดำเนินการแทนตามความเหมาะสมแก่ความรู้ความสามารถ

๔) การประสานงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องมีการประชุมบุคลากรเพื่อมอบนโยบาย ตรวจสอบติดตามนโยบาย ให้แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประสานงานแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ประสานงานภายในสำนักเรียนและประสานงานภายนอกสำนักเรียน

๕) การควบคุม การติดตามผลงานของบุคลากรภายในสำนักเรียน เพื่อต้องการทราบแต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายสำนักเรียน มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้อยู่ย่นต่อหน้าที่การงาน และละทิ้งหน้าที่การงาน มีการกำกับดูแลการบริหารเป็นประจำด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีการเสนอผลการบริหารประเมินผลการเรียนการสอนว่าสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งประเมินงานตามภาระหน้าที่ในแต่ละหน่วยงาน

๕.๑.๓ แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก สามารถสรุปวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกตามหลักการบริหารของฟาโย คือ POCCC ได้แก่ ภาระหน้าที่ของเจ้าสำนักเรียนโดยตรง เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการทำงานทั้งคณะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจในสำนักเรียนอาจารย์ใหญ่เป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าสำนักเรียน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือกัน มีการมอบหมายให้อาจารย์ใหญ่กำกับดูแลทั้งบุคคล การเงิน และวัสดุอุปกรณ์ของสำนักเรียน บริหารจัดการด้านบุคคล ด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์เป็นต้น โดยมีบทบาทหน้าที่กำกับดูแลรักษาตามกฎหมายระเบียบของสำนักเรียนและดำเนินการไปตามหลักของการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ดังนี้

๑) การวางแผน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย มาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารปฏิบัติงานทุกระดับก็ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ มีการปรับปรุงแก้ไข และกำหนดแผนล่วงหน้าโดยประชุมปรึกษา กำหนดแผนปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒) การจัดองค์การ ได้แก่ การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างงานกับบุคคลภายในหน่วยงานนั้นๆ โดยมีการมอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การจัดโครงสร้างการบริหารต้องให้สอดคล้องเป็นระบบและมีการกระจายอำนาจหน้าที่ กำหนดบุคคลรับผิดชอบอย่างมีเหตุผล บุคลากรรู้จักการดำเนินโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับทรัพยากรอย่างเหมาะสม

๓) การบังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชางานอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นการตรวจสอบว่าเขาได้ปฏิบัติงานที่มอบหมายได้ตามศักยภาพหรือไม่ หน้าที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถสูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุด การมอบอำนาจหน้าที่การงานให้แก่บุคลากรในสำนักเรียน หรือคณะบุคคลหน่วยงานรองลงไปปฏิบัติศาสนกิจ หรือดำเนินการแทนตามความเหมาะสมแก่ความรู้ความสามารถ

๔) การประสานงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องมีการประชุมบุคลากรเพื่อมอบนโยบาย ตรวจสอบนโยบาย ให้แนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประสานงานแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ประสานงานภายในสำนักงานและประสานงานภายนอกสำนักงาน

๕) การควบคุม การติดตามผลงานของบุคลากรภายในสำนักงาน เพื่อต้องการทราบแต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายสำนักงาน มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้อยู่ย่นต่อหน้าที่การงาน และละทิ้งหน้าที่การงาน มีการกำกับดูแลการบริหารเป็นประจำด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีการเสนอผลการบริหารประเมินผลการเรียนการสอนว่าสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งประเมินงานตามภาระหน้าที่ในแต่ละหน่วยงาน

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” สามารถที่จะอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. ด้านการวางแผน พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกวรรณโกมลธิพงษ์**^๑ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์เงินนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่ายด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายๆให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย การบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการคณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น ๖ ฝ่าย ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร ฝ่ายทะเบียนและวัดผล

๒. ด้านการจัดองค์การ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น ด้านการจัดองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกวรรณโกมลธิพงษ์** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการของคณะสงฆ์เงินนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่าการจัดการมีการกำหนดนโยบายจากเจ้าอาวาส ผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กร

^๑กนกวรรณโกมลธิพงษ์, “การบริหารกิจการคณะสงฆ์เงินนิกายในประเทศไทย”, **พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

หนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่าย ด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายต่างๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย (E=Education) หมายถึงการบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ คณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น ๖ ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหาร และฝ่ายทะเบียนวัดผล^๒

๓. ด้านการบังคับบัญชา พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการบังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสหัส จิตสาโร^๓ ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาวิจัยการบริหารองค์กรคณะสงฆ์" ผลการวิจัยพบว่า การบังคับบัญชาในองค์กรคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนเป็นอำนาจหน้าที่ของบริหารชั้นต้นหรือผู้บริหารที่สูงกว่า ยังขาดการบริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง แต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัด รวมทั้งการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับภาค จนถึงระดับวัดการปกครองมีการรวมศูนย์ และเป็นไปในการส่งการจากบนลงล่าง การศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์โดยรวมขาดระบบบริหารจัดการที่ดีและไม่เป็นระบบ การเผยแผ่ยังเป็นรูปแบบเดิมและขาดการปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย การบริหารงานสาธารณูปการ ก็ขาดระบบแบบแผนที่ชัดเจนขาดระบบการจัดการที่ดี การศึกษาสงเคราะห์ขาดการกำหนดรูปแบบการให้การสงเคราะห์ที่ดี และไม่เป็นระบบและด้านการสาธารณสงเคราะห์มีรูปแบบและระบบที่ดีต่อการให้การอนุเคราะห์แก่ประชาชน

๔. ด้านการประสานงาน พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็น ด้านการประสานงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ไมตรี^๔ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” ผลการวิจัย

^๒ กนกวรรณ โกลิทธิพงศ์, "การบริหารกิจการคณะสงฆ์เงินภายในประเทศไทย", วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^๓ พระมหาสหัส จิตสาโร, "การบริหารองค์กรคณะสงฆ์", รายงานการวิจัย, (คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑).

^๔ สมชาย ไมตรี, “การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”, งานวิจัยค้นคว้าอิสระ, (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๖.

พบว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันมีรูปแบบและพื้นฐานการจัดการศึกษามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ คือ เป็นการศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดนมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการสอบพร้อมกันทั่วประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้นจะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักจะดำเนินการโดนมีเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน การจัดการเรื่องสถานที่อุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอนตลอดถึงงบประมาณในการดำเนินการ สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ประเด็นที่ว่าความคิดเห็นต่อระบบการศึกษา

๕. ด้านการควบคุม พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นด้านการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายกมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤษฎา คิตติ**^๕ ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ" ผลการวิจัยพบว่า

๑) ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบคือ หนึ่ง สภาพแวดล้อม บรรยากาศของการเรียนรู้เป็นต้น สอง ปัจจัยเบื้องต้นของการเรียนรู้ สาม กระบวนการเรียนรู้ สี่ผลผลิตของการเรียนรู้

๒) รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วยหนึ่ง เป้าหมายของการประเมิน สองสิ่งที่มุ่งประเมิน สามวิธีการประเมิน สี่วิธีการตัดสิน ความจริงแล้วการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สิ่งที่มุ่งประเมินได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครู วิธีประเมินโดยเพื่อนครู ส่วนวิธีการตัดสินใจใช้การเปรียบเทียบข้อมูลจากการประเมินกับเกณฑ์สัมมาภาษณ์ที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญ

๓) จากการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งครูมีพัฒนาการของการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ สองโดยภาพรวมครูมีทัศนคติที่ดี ส่วนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมรับว่า การประเมินผลที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ทั้งทางด้านการปฏิบัติและด้านงบประมาณ สี่ผลการประเมินมีความถูกต้อง

^๕กฤษฎา คิตติ, "การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ", วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการวัดผลและประเมินผล, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรวางแผนในการจัดการเนื้อหาในแต่ละวิชาควรต้องครอบคลุมเจาะจงตามระดับชั้น และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ โดยมีแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการดำเนินการสำนักเรียนให้ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส หรือผู้บริหารสำนักเรียนแต่ละแห่ง

๒) ผู้บริหารควรจัดองค์การตามโครงสร้างการบริหารให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้มาอบหมายในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ในการพัฒนาบุคลากร ในด้านการวางแผนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน

๓) ผู้บริหารควรมีบังคับบัญชาสั่งการ และให้มีการพัฒนาบุคลากรในด้านการจัดทำสื่อเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

๔) ผู้บริหารคณะสงฆ์ระดับสูงควรประสานงานให้ระดับปฏิบัติการ ดำเนินการให้มีการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนการสอน และนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

๕) ด้านการควบคุม โดยจัดมีการประเมินผลการเรียนการสอนภายในสำนักศาสนศึกษา นั้นๆ เพื่อให้ทราบปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑) ควรศึกษาค้นคว้าและให้ความสำคัญ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

๒) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

๓) ควรศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการ ในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมในระดับจังหวัด

๔) ควรศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในเชิงคุณภาพ

๕) ควรศึกษาการบริหารจัดการวัดที่มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ เพื่อนำมาปรับปรุงองค์กรของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

๑) หนังสือ

กองแผนงาน. คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒.

แก้ว ชิตตะขบ. พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ. ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา. กองพุทธศาสนศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

กระทรวงศึกษาธิการ. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

ฉันท ชาติทอง. การจัดการชั้นเรียนห้องเรียนแห่งความสุข. กรุงเทพมหานคร: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๒.

ชาญชัย เจนครองธรรม. หลักและทฤษฎีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สยามรัตนฟิล์ม, ๒๕๕๕.

ชาญชัย ยมดิษฐ์. เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: อุดมการณ์พิมพ์, ๒๕๕๘.

ตินปรัชญพฤทธิ. บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหาร. คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘.

นพพงษ์ บุญจิตรดุรงค์. ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๐.

นิพนธ์ กิณางค์. หลักการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: ตระกูลไทย, ๒๕๕๒.

บรรพต สุวรรณประเสริฐ. การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เชียงใหม่: แสงศิลป์, ๒๕๕๔.

บุญมี จันทรวงศ์. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธรูปของธรรมสภา, ๒๕๕๔.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). ทิศทางการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ธมฺมจิตฺโต). **วัดช่วยชาวบ้านอย่างไร การแสวงหาเส้นทาง การพัฒนาชนบทคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ). **คู่มือปฏิบัติธรรมวันพระและวันอาทิตย์**. วัดมหาพฤฒาราม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอพริ้นท์ แอนด์ แพ็ค จำกัด, ๒๕๕๒.
- พระมหาศกรินทร์ ศศิพินทุรกิจ. **หลักบาลีไวยากรณ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ, ๒๕๕๓.
- พระเฉลิมชาติ ขาติวโร. **ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์นการพิมพ์, ๒๕๕๒.
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. **ผู้นำการบริหารยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๓.
- พนัส หันนาคินทร์. **หลักการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๒.
- เมธี ปิณฑานนท์. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เมธีลิปส์, ๒๕๕๑.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒**. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๕๒.
- วิทยากร เชียงกุล. **ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะยาวระหว่างชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๐.
- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. **แนวคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์**. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. **ทฤษฎีองค์การ: ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๕๔.
- สมยศ นาวิการ. **ทฤษฎีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๕๒.
- สมคิด บางโม. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๒.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. **การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์การพิมพ์, ๒๕๕๑.
- สนามหลวงแผนกธรรม. **เรื่องสอธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒.
- สันติ บุญภิรมย์. **การบริหารงานในวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๒.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. **ระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทยด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์, ๒๕๕๔.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **นโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (๐-๕ ปี) พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๐**.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ. สถิติพระภิกษุสามเณรจำพรรษาจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ.๒๕๕๔. สมุทรปราการ: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ, ๒๕๕๔.อำนาจ อี ระวนิช. **การจัดการยุคใหม่**. ภาควิชาการจัดการ. คณะบริหารธุรกิจ กรุงเทพมหานคร: มาเธอร์บอสแพคแก๊จจิ้ง จำกัด, ๒๕๕๓.

๒) รายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์

- กฤษณา คิตติ. "การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ". **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาการวัดผลและประเมินผล.บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ชาโรณี ตรีวรวิญญู. "การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิด การศึกษาผ่านบทเรียน". **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- นริศพรปรารมย์. "การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้น เรียนมัธยมศึกษา". **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาการวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘.
- บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์. "การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู". **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- พระมหาพนมนคร มีราคา. "การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา". **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาจิตวิทยา ชุมชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.
- พระมหาเทวัญ วิสุทธีจารี (เอกจันทร์). "ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาบาลีระดับเปรียญตรี". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระมหาอุดม นุพันธ์. "การศึกษาภาวะเครียดจากการเรียนของพระภิกษุสามเณร สักนักรเรียนพระ ปรียัติธรรมแผนกบาลีในส่วนกลาง". **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาจิตวิทยา ชุมชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.
- พระมหาชนแดน สมบุตร. "ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกธรรมและบาลี สำนักเรียนในกรุงเทพมหานคร". **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอนสุนันทา, ๒๕๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระมหาชลอ ชยสิทฺโธ (กาไชยา). "ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี: กรณีศึกษาวัดจองคำตำบลบ้านหวด อำเภอหาง จังหัดลำปาง". **วิทยานิพนธ์ ศาสตราตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- พระอุดร คงทอง. "การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนํานโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณี วัดธรรมมงคล เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร". **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.
- สมชาย ไมตรี. "การศึกษาของพระสงฆ์ไทย: กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี". **รายงานวิจัย**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๙.

๒. ภาษาอังกฤษ

- Alan. **Human Resource Management**. In a Business Context. 2 edition. London : 2004.
- Crow & A.W. **Introduction to Education**. New Denhi : Eurage Publishing House, 1980.
- Fayol. Henri. **General and Industrial Management**. London : Pittman & Sons, 1964.
- Gulick L. and Urwick L. **Papers on the Science of Administration**. New York : Institute of Public Administration, 1973.
- Herbent Simon. **Administration Behavior**. New York : The macmillan Company, 1947.
- Price, Alan. **Human Resource Management**. In a Business Context. 2 edition. London : 2004.
- Robbins Stephen. **Management**. New Jersey : Prentice Hall International, 2002.
- Price, Warren W. Burke. **Organization Development in Transition**. Reading Mass : AddisonwesleyPublising Co. 1976.

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๒๕

วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุมัติคร่าเห็ดตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวชิราน (วิ.) ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนา พระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวชิราน (วิ.)

โทรติดต่อก่อน ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๒๕

วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.สุริยา รักษาเมือง

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีราน (ว.) ฉายา จนทโก รัชสประจักษ์วันสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครนายก" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ดร. สุริยา รักษาเมือง

๖๖ / ส.ค. / ๒๕๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีราน (ว.)

โทรติดต่อน. ๐๘๕-๓๔๕-๗๓๗๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๒๕

วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อิลาว

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน (ว.) ฉายา จันทโก รัชสประจำตวันสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโด)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว

ดร.ประเสริฐ อิลาว

๑๕ ส.ค. ๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน (ว.)

โทรติดต่อน. ๐๘๕-๓๐๙๕-๗๓๗๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๒๕

วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน (วิ.) ฉายา จันทโก รหสประจำวันสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาการศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ดร.อนุวัต กระสังข์

อาจารย์ประจำ ศูนย์บัณฑิตศึกษา

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน (วิ.)

โทรติดตอ. ๐๘๕-๓๑๕-๗๗๗๕

๒๐/๑๐/๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๒๕

วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดิมนักดิ์ ทองอินทร์

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวชิรฐาน (ว.) ฉายา จันทโก รัชสประจำตวันนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัด นครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวชิรฐาน (ว.)

โทรติดต่อน. ๐๘๕๕-๓๙๕๕-๗๓๗๕

ภาคผนวก ข.
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๙๒๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระสิทธิพัฒน์โนดม เจ้าคณะอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวชิราณ วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัด
นครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสังฆาธิการในการปกครองของ
พระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวม
ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวชิราณ วิ. จันทโก

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๓๓๕-๗๓๗๕

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๙๓๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในการปกครองของพระเดชพระคุณ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เจ้าคณะนครนายก
ตามคำขอ
ชำระ
๕๐.๖.๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ภาคผนวก ง.
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง : การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดนครนายก

คำชี้แจง : แบบสอบถามบุคคลากร/พระสังฆาธิการ

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๒) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริง ให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยหวังว่า จะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

.....
 (พระครูบรรพตภาวนาวิธาน)

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๘

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดกาเครื่องหมาย ☐ ลงใน ☐ หน้าข้อความตามความเป็นจริง

๑. ตำแหน่ง

☐ เจ้าอาวาส ☐ รองเจ้าอาวาส ☐ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

๒. อายุ

☐ ๒๐-๓๐ ปี ☐ ๓๑-๔๐ ปี ☐ ๔๑-๕๐ ปี
☐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. พรรษา

☐ ๑-๕ พรรษา ☐ ๖-๑๐ พรรษา ☐ ๑๑-๑๕ พรรษา
☐ ๑๖-๒๐ พรรษา ☐ ๒๑-๒๕ พรรษา ☐ ๒๖ พรรษาขึ้นไป

๔. การศึกษาสามัญ

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

๕. การศึกษานักธรรม

☐ นักธรรมตรี ☐ นักธรรมโท ☐ นักธรรมเอก
☐ ไม่มีวุฒินักธรรม

๖. การศึกษาเปรียญธรรม

☐ ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ ☐ ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ ☐ ป.ธ.๗ -ป.ธ.๙
☐ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดนครนายก

โปรดกาเครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

๕ หมายถึงมีการปฏิบัติมากที่สุด

๔ หมายถึงมีการปฏิบัติมาก

๓ หมายถึงมีการปฏิบัติในปานกลาง

๒ หมายถึงมีการปฏิบัติน้อย

๑ หมายถึงมีการปฏิบัติน้อยที่สุด การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารบุคคล การ
อำนวยการ และการควบคุม

ที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติงาน				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑. ด้านการวางแผน					
๑	ผู้บริหารของท่าน มีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะ สั้นและระยะยาว ตามหลักสูตร กฎระเบียบที่เหมาะสมในยุคโลกาภิ วัตน์					
๒	ท่านมีการวางแผนการจัดการองค์การบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน					
๓	ท่านมีการวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้องตามกฎหมายของ มหาเถรสมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการศึกษาแผนกบาลี					
๔	ท่านมีการวางแผนการอำนวยการโดยมีการแบ่งทีมงานให้กับคณะผู้ทำ หน้าที่ในการเรียนการสอนและการสอบวัดผล ตามที่แม่กองบาลี สนามหลวงกำหนด					
๕	ท่านมีการวางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่ครู อาจารย์ เจ้า หน้าที และนักเรียนบาลี ตามลำดับขั้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ					
	๒. ด้านการจัดการองค์การ					
๖	ผู้บริหารของท่านได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกบาลีที่ เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา					
๗	ท่านมีการแต่งตั้งครู อาจารย์ประจำชั้นต่างๆ ให้มีความพร้อมเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ตามแผนการเรียนการสอนและการสอบวัดผล					
๘	ท่านมีการกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัด การศึกษาแผนกบาลีที่ชัดเจน					
๙	ท่านมีการจัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ ให้แก่แก่นักเรียนบาลีได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก					

ที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติงาน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๐	องค์การของท่านได้กำหนดให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม					
	๓. ด้านการบริหารบุคคล					
๑๑	ผู้บริหารของท่านได้ส่งเสริมครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา บาลี เข้าประชุม อบรม สัมมนาไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง					
๑๒	ท่านมีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้างทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึก					
๑๓	ท่านมีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการสอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น					
๑๔	ท่านมีการสนับสนุนทุนทรัพย์และพัฒนาครู อาจารย์ ให้ได้ทำผลงานทางวิชาการตามสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ออกไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์					
๑๕	ท่านมีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในยุคโลกาภิวัตน์					
	๔. ด้านการอำนวยความสะดวก					
๑๖	ผู้บริหารของท่านได้ดำเนินงานธุรการ และงานสารบรรณ รวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า-ออก ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อย่างถูกต้อง					
๑๗	ท่านมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบ บัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี					
๑๘	ท่านมีการจัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุสิ่งของของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี					
๑๙	ท่านมีการติดตามผลและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษา แผนกบาลี เช่น ค่ายานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบ เป็นต้น					
๒๐	ท่านมีการรวบรวมเก็บรักษาเอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้คงอยู่ถาวร					
	๕. ด้านการควบคุม					
๒๑	ท่านมีการควบคุมดูแลผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม					

ที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติงาน				
		๕	๔	๓	๒	๑
๒๒	ท่านมีการควบคุมให้นักเรียนในแต่ละสำนักเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตาม กฎระเบียบของมหาเถรสมาคม					
๒๓	ท่านมีการดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก บาลี ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงถาวร					
๒๔	ท่านมีการกำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เป็นต้นให้ดี					
๒๕	ท่านมีการควบคุมระบบการเรียนการสอนและการสอบวัดผลให้เป็นไป ตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด					

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นตามความคิดเห็นของท่าน

.....

.....

.....

ผู้วิจัย ขออนุโมทนาขอบคุณ ที่ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามใน
ครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

.....

(พระครูบรรพตภาวนาวีธาน)

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๘

ภาคผนวก จ.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นิติ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชสิทธิวรจารย์ เจ้าคณะอำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

สมณธรรมพิทักษ์

๑๑ ก.ย. ๕๘.

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชพรหมคุณ เจ้าคณะจังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ
 ในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
 ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโด)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก
 ตามจังหวัด
 จ.นครนายก
 ๕ ก.ย. ๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรติดต่อก. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ระยะ : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นันทการ พระสิทธิธรรมากร รองเจ้าคณะจังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี
เจ้าคณะสงฆ์ภาค ๓
๓ . ๐ . ๖ . ๕๔

นันทการมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูปริยัติโพธิ์สุนทร เจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก
 สิ่งส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระครูปริยัติโพธิ์สุนทร
 เจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก
 ๓ สิงหาคม ๕๘

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
 โทรติดต่. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูวิริยานุโยค เจ้าคณะอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
 ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในนามของ
 พระครูวิริยานุโยค
 ๑๓ กย. ๕๖

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
 โทรศัพท์ ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโสภณนาคกิจ เจ้าคณะอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รัชสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูโสภณ,
สงฆ์วิมล

๑๑.๗.๕๘.

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๓๓๐, ๒๓๓๗, ๒๓๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระมหาสิริสวัสดิ์ อธิปาโส รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
 ๑๙.๘.๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระมหาสุกฤษณ์ ปัญาวโร รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก
 สิ่งที่มาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

วิเทศมนตรีนครนายก
 พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
 จันทโก ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 ๑๖.๕.๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
 โทรติดต่อน. ๐๘๕-๓๙๕๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูพุทธมกกิจโสภณ รองเจ้าคณะอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโค)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เป็นต้นมา

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรติดต่อก. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่เยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูโพธิ์รัตนธรรม รองเจ้าคณะอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รัศประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูโพธิ์รัตนธรรม
 ๗ สิงหาคม ๒๕๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก
 โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูปลัดธรรมวิวัฒน์ หัวหน้าสำนักงานเลขาธิการวัดพระธรรมกาย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ขอรับทราบ
พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
๗/๗.๖/๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์
ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

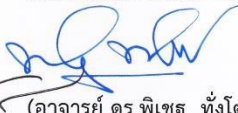
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูมานิตสมณคุณ เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๒ จังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

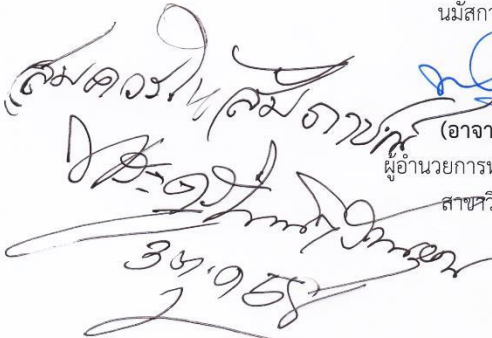
เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีราน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

3๕.๑๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีราน วิ. จันทโก
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้สิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูกรมลธรรมรัตน์ เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๑ จังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ยื่นมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สิทธิดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๒ หน้า สมมติให้ ๒ หน้า ลงนามลงนาม

พระครูกรมลธรรมรัตน์

เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต ๑

เจ้าอาวาสวัดวังไทร

น้อมสมการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรับน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระมหาไฉไล ภาณุปัญโญ หลานอนุการเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 สิ่งที่มาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

น้อมสมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก
 ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๔-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ประจำ : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๓๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูขันติธรรมาธิ เจ้าคณะตำบลศรีนาวา เขต ๒ จังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

น้อมสมาด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลสำโพร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้สิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูศีลนันทโสภณ เจ้าคณะตำบลหินตั้ง จังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สิทธิดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เห็นสมควรให้ความอนุเคราะห์

พระครูศีลนันทโสภณ

เจ้าคณะตำบลหินตั้ง

เจ้าอาวาสวัดบางรังนก

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรติดต่. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์

ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูรัตนศิริรักษ์ เจ้าอาวาสวัดบางพลีใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รัศประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูรัตนศิริรักษ์

เจ้าอาวาสวัดบางพลีใหญ่

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรติดต่. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรับน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูประโชติวิราภรณ์ เจ้าคณะตำบลนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
 ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

รับทราบ
 พ.ศ. ๒๕๕๘
 ๑๗ ก.ค. ๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูโสภณพรหมรังสี เจ้าคณะตำบลท่าทราย จังหวัดนครนายก
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ
 ในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
 ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เห็นสมควรให้ตามอนุเคราะห์
 พระครูโสภณพรหมรังสี

เจ้าคณะตำบลท่าทราย / เจ้าอาวาสวัดท่าทราย

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๑, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พันตำรวจโท สุริษา บุญมี คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีราน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิติ ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิติหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

เห็นสมควรให้ตามอนุเคราะห์
พ.ต.ท. ๕-๕๖
๕-๕๖

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีราน วิ. จันทโก
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ตึก : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุทธิชัย อิงคยะกุล ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รัชสประจำตวันสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๐๔/๑๓๕๖

(นายสุทธิชัย อิงคยะกุล)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครนายก

๓ ก.ย. ๕๘

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก

โทรติดต่อก. ๐๘๕๕-๓๙๕๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายบุญยง กัตตา อดีตกำนันตำบลเขาพระ จังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

รับทราบ/อ. รุ่งโรจน์
อ. รุ่งโรจน์
๑๒ ส.ค. ๒๕๕๘

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕๕-๓๙๕๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้สิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นาย ธีรพงศ์ วิเศษกิจ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ นครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รัชสประจำตวันนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สิทธิดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕/๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรับน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นาย สุรพงษ์ คณานา คณาสถาการ เงินจก จังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. ฉายา จันทโก รัชสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน วิ. จันทโก
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรับน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายพงษ์สวัสดิ์ ธีรวัฒน์กุล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ จังหวัดนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

รับทราบ และ: ๖๐๐๔.๒/๘๒๖
ในนามอธิบ: อุตสข: นครนายก
C พงษ์สวัสดิ์ ธีรวัฒน์กุล
นายก อบจ. นครนายก
๑๗/๗-๘/๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๒๖

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายสัญญา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. ฉายา จันทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ไม่ทราบผล: รอผู้ตอบ
ในกรณีนี้: ดูตาม: ในกรณีนี้
Cm ๖๖๖ ๖๖๖ ๖๖๖ ๖๖๖
๑๗ ม.ค. ๒๕๕๘

ผู้ประสานงาน : พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. จันทโก

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕๕-๓๐๕๕-๗๓๗๕

ภาคผนวก จ.
แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระ
สังฆาธิการในจังหวัดนครนายก

- ท่านคิดว่าสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก ใน ๕ ด้าน ๑.การวางแผน ๒.การจัดองค์การ ๓.การบริหารบุคคล ๔.การอำนวยความสะดวก ๕.การควบคุม แต่ละด้านมีปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไร ?

[illegible]

๒.๒ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัด
นครนายก ทั้ง ๔ ด้าน

๑) ด้านการวางแผน

๑.๑ ท่านมีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตาม
หลักสูตร กฎระเบียบที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๒ ท่านมีการวางแผนการจ้ดองค์การบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
ให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๓ ท่านมีการวางแผนการบริหารงานบุคคลให้ถูกต้องตามกฎหมายของมหาเถร
สมาคม และกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการศึกษาแผนกบาลี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๔ ท่านมีการวางแผนการอำนวยการโดยมีการแบ่งทีมงานให้กับคณะผู้ทำหน้าที่ใน
การเรียนการสอนและการสอบวัดผล ตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๕ ท่านมีการวางแผนหาเงินทุนและรางวัล เพื่อให้แก่ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนบาลี ตามลำดับชั้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ด้านการจัดการองค์กร

๒.๑ ท่านได้จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาแผนกบาลีที่เป็นระบบตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ ท่านมีการแต่งตั้งครู อาจารย์ประจำชั้นต่างๆ ให้มีความพร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามแผนการเรียนการสอนและการสอบวัดผล อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ท่านมีการกำหนดหน้าที่และรายได้แก่ผู้รับผิดชอบทางการจัดการศึกษาแผนกบาลีที่ชัดเจน อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๔ ท่านจัดหาอาจารย์พิเศษภายนอกมาเป็นวิทยากรส่งเสริมความรู้ให้แก่นักเรียน
บาลีได้ทราบทักษะและประสบการณ์เชิงลึก อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๕ ท่านได้กำหนดให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตั้งอยู่ใน
กฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ด้านการบริหารบุคคล

๓.๑ ท่านได้ส่งเสริมครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาบาลี เข้าประชุม อบรม
สัมมนา ไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ท่านมีการจัดฝึกอบรม สัมมนาเชิงวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อสร้าง
ทีมงานให้เกิดความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานเชิงลึก อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๓ ท่านมีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
บาลี เช่น การปฏิบัติธรรม เทคนิคการสอน และการสอนทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๔ ท่านได้สนับสนุนทุนทรัพย์และพัฒนาครู อาจารย์ ให้ได้ทำผลงานทางวิชาการ
ตามสติปัญญาความรู้ ความสามารถ ออกไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๕ ท่านวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติ
ธรรม แผนกบาลี ในยุคโลกาภิวัตน์ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ด้านการอำนวยการ

๔.๑ ท่านได้ดำเนินงานธุรการ และงานสารบรรณ รวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า-ออก
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อย่างถูกต้อง อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๒ ท่านดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบบัญชี กำหนดวันสอบวัดผล ตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๓ ท่านจัดทำบัญชีนักเรียน เก็บรักษาเอกสาร และการบำรุงรักษาวัสดุสิ่งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๔ ท่านติดตามผลและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาแผนกบาลี เช่น ค่ายานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร อาคารสถานที่สอบ เป็นต้น อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๕ ท่านรวบรวมเก็บรักษาเอกสาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้คงอยู่ถาวร อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕) ด้านการควบคุม

๕.๑ ท่านควบคุมดูแลผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ในแต่ละสำนักเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบของมหาเถรสมาคม อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๒ ท่านดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงถาวร อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๓ ท่านกำกับดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เช่น เอกสาร ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร กฎระเบียบ หนังสือเรียน ตำราศึกษา สื่อการสอน สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เป็นต้นให้ดี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๔ ท่านควบคุมระบบการเรียนการสอนและการสอบวัดผลให้เป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

This image shows a blank sheet of white paper designed for handwriting practice. It features ten horizontal dashed lines spaced evenly down the page. A single solid vertical line runs parallel to the left edge, creating a narrow margin. The rest of the page is open space between the margin line and the horizontal ruling lines.

ภาคผนวก ช.

หนังสือเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลสีไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๖๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระเดชพระคุณ พระอรธวาที เจ้าอาวาสวัดวังดุม
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน ฉายา จันทโก ฐสฺสประจําตัวนิตฺ ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิตฺตํหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าพระเดชพระคุณเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนา
พระเดชพระคุณพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๘
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัด
นครนายก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ในพระนามของ
พระครูบรรพตภาวนาวิธาน
เจ้าอาวาสวัดวังดุม

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูบรรพตภาวนาวิธาน
โทรศัพท์: ๐๘๕-๓๐๕-๕๖๓๐๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 มีสาระ พระครูอุดมกิจจานุกูล เจ้าคณะตำบลสาริกา เขต.๑ เจ้าอาวาสวัดศรีวัน
 สิ่งที่มาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน ฉายา จันทโก ฐติสฺสปรจำตวันนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการใน
 จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระ
 คุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะ
 สงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
 ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
 ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูบรรพตภาวนาวิธาน

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๗๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๕๔

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีราน ฉายา จนทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

54๕๑๖๖-๖๖๖๖๖๖๖๖

ดร.อนุวัต กระสังข์

๖๖๖๖๖ ๖๖๖๖๖

ผู้ประสานงาน, พระครูบรรพตภาวนาวีราน

โทรติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๔๕-๗๖๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระครูสมุห์บุญยัง จิตตพัฒโน เจ้าอาวาสวัดกุดตะเคียน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวิธาน ฉายา จันทโก รัชสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระ
คุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารจัดการคณะ
สงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอเชิญ
ตามที่มีกำหนดการแนบมา
ขง น. นิตโยภิตกนวิกรม
ขอเชิญ
ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน. พระครูบรรพตภาวนาวิธาน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๓๔๕๕-๗๙๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๐

โทร. ๐๒-๘๘๒๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน นางจิรติรัตน์ ลำดวน นักวิชาการศาสนา ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครนายก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวชิรฐาน ฉายา จันทโก รัชสประจำตวันนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน
การศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

จิรติรัตน์ ลำดวน
(ทางเจ้าหน้าที่ส่ง)

ผู้ประสานงาน. พระครูบรรพตภาวนาวชิรฐาน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ระยะ : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน อาจารย์ ดร.ปวีณา ศุขวัฒน์ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการนครนายก
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน ฉายา จันทโก รัชสประจำตวันนิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิตหลักสูตรพุทธศาสตร์ศูนย์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตร์ศูนย์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน
การศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หวัง
เป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ในห้วงเวลา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน. พระครูบรรพตภาวนาวีธาน

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒๒-๓๓๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 นมัสการ พระครูสุตเมธากร เจ้าอาวาสวัดเกาะกระชาย
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน ฉายา จันทโก รัชสประจำตุนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการใน
 จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระ
 คุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะ
 สงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
 ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
 ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสัการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

แก้คดีมจร
 รักษาสมา
 พวงพุด

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูบรรพตภาวนาวีธาน

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระปลัดธวัชชัย ฐิตมานโส เจ้าอาวาสวัดหุบเมย
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวีธาน ฉายา จนทโก รัทสประจำตวันิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการใน
จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระ
คุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

เห็นสมควร

พระครูปลัดธวัชชัย ฐิตมานโส

เจ้าอาวาสวัดหุบเมย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน, พระครูบรรพตภาวนาวีธาน

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๓๙๕๕-๗๓๑๗๕

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนาสตรี
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนอเนกวิทย์ศุภราชมรรค์ แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
อยู่อา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลสำโรง อำเภอนิมนต์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๑๓๕๐
โทร : ๐๔-๘๖๒๒-๐๔๕๕ ต่อ ๒๒๐๐, ๒๒๐๑, ๒๒๐๔

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง	ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	
นามสกุล	พระครูปลัดโชคชัย กิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์นาค	
สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. กำหนดการ	จำนวน ๑ ฉบับ
	๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม	จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องจาก พระครูบรรพตภาวนาวชิรณ ญาสา จนทโก รัสประจำตวันนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการใน
 จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกันเรื่องดังกล่าวเข้ารับการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนับเป็นการมาเพื่อขออาหารนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

10000000
10000000
10000000

Lee Grimes

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน. พระครูบรรพตภาวนาวีฐาน
โทรติดต่. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๗๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ชยา : ๗๕ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๗๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 นมัสการ พระมหาบรรจง คุณสวโร เจ้าอาวาสวัดบ้านวังรี
 สิ่งที่มาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูบรรพตภาวนาวชิรณ ฉายา จนทโก รหัสประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๕๐๔๐๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการใน
 จังหวัดนครนายก” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระ
 คุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบริหารกิจการคณะ
 สงฆ์ด้านการศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก” ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
 ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
 ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

เห็นสมควร
 ช่างฉันทา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

พระมหาบรรจง คุณสวโร

ผู้ประสานงาน, พระครูบรรพตภาวนาวชิรณ

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕

ภาคผนวก ซ.
ประมวลภาพการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระราชสิทธิวรจารย์
ตำแหน่ง	: เจ้าคณะอำเภองครักษ์ เจ้าอาวาสวัดประสิทธิเวช
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดประสิทธิเวช
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๑๑ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๓๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระครูรัตตศิรัรักษ์	
ตำแหน่ง	: เจ้าอาวาสวัดเขาแดง	
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดเขาแดง	
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๑๑ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘	เวลา ๐๙.๓๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระครูวิริยานุโยค
ตำแหน่ง	: เจ้าคณะอำเภอปากพลี เจ้าอาวาสวัดฝั้งคลอง
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดฝั้งคลอง
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๑๓ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๒.๓๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระมหาสิริสวัสดิ์ ธีรปภาโส (ป.ธ.๙) พธ.ม.
ตำแหน่ง	: รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก เจ้าอาวาสวัดหนองโพธิ์
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดหนองโพธิ์
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๑๙ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๕.๐๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระครูศีลนันทโสภณ (ป.ธ.๓) พธ.ม.
ตำแหน่ง	: เจ้าคณะตำบลหินตั้ง เจ้าอาวาสวัดนางรอง
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดนางรอง
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๒๙ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๕.๐๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระครูมานิตสมณคุณ (เทียบเจ้าคณะอำเภอชั้นพิเศษ)
ตำแหน่ง	: เจ้าคณะตำบลเขาพระ เขต. ๒ เจ้าอาวาสวัดสมบุญสามัคคี
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดสมบุญสามัคคี
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๓ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๕ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระราชพรหมคุณ
ตำแหน่ง	: เจ้าคณะจังหวัดนครนายก เจ้าอาวาสวัดพราหมณี (พระอารามหลวง)
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดพราหมณี (พระอารามหลวง)
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๔ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระสิทธิวรนายก
ตำแหน่ง	: รองเจ้าคณะจังหวัดนครนายก เจ้าอาวาสวัดเขาทุเรียน
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดเขาทุเรียน
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๓ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระครูสาทรสันติวัฒน์	
ตำแหน่ง	: ผจก.วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง)	
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดอุดมธานี (พระอารามหลวง)	
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๗ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘	เวลา ๑๕.๐๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : พระครูโสภณนาคกิจ
 ตำแหน่ง : เจ้าคณะอำเภอบ้านนา เจ้าอาวาสวัดช้าง
 สถานที่สัมภาษณ์ : วัดช้าง
 เวลาสัมภาษณ์ : วันที่ ๖ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๒.๔๕ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระครูโพธิ์รัตนธรรม
ตำแหน่ง	: รองเจ้าคณะอำเภอบ้านนา เจ้าอาวาสวัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๗ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๒.๓๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: พระครูขันติธรรมธารี (พธ.ม.)
ตำแหน่ง	: เจ้าคณะตำบลศรีนาวา เขต. ๒ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณ
สถานที่สัมภาษณ์	: วัดสุวรรณ
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๓ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๕.๐๐ น.

ภาพบรรยากาศการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์	: นายบุญฮง กัตตา (อดีตกำนันตำบลเขาพระ)
ตำแหน่ง	: ที่ปรึกษานายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาพระ
สถานที่สัมภาษณ์	: ที่ทำการกำนัน ตำบลเขาพระ
เวลาสัมภาษณ์	: วันที่ ๑๗ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๒๑ น.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูบรรพตภาวนาวีธาน (วิ.) จันทโก (ชันเหลา)
- เกิด : วันอังคารที่ ๑๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕
- สถานที่เกิด : จังหวัดนครนายก
- การศึกษา : ประถมศึกษา - โรงเรียนวัดเขาทุเรียน
 : มัธยมศึกษาตอนต้น - ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนนครนายก
 : มัธยมศึกษาตอนปลาย - ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนนครนายก
 : ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (บริหารธุรกิจ) - เทคโนโลยีพาณิชยการ
 นครนายก(วัดอุดมธานี)
 : บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการ) - มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 พระนครศรีอยุธยา
 : ศาสนาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาบริหารการศึกษา) - มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง วิทยาเขตปทุมธานีบุรี
 : นักธรรมชั้นเอก, เปรียญธรรม ๑-๒ ประโยค
- อุปสมบท : วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗
- สังกัด : วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
- หน้าที่ : เจ้าอาวาสวัดเขาพระ, ครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ครูสอนพระ
 ปริยัติธรรม ,(แผนกธรรม) พระวิปัสสนาจารย์
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเขาพระ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐
 โทร ๐๘๕-๓๙๕-๗๓๗๕